

ข้อบังคับ

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรม
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และกรรมการ พ.ศ. 2542

ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2544

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา
และกรรมการ พ.ศ. 2545

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ข้อบังคับ

การประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรม

ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

และกรรมาธิการ พ.ศ. 2542

ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2544

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา

และกรรมาธิการ พ.ศ. 2545

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

คำนำ

ข้อบังคับการประชุมคือกฎหรือระเบียบ
ที่ได้ตราขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พ.ศ. 2540 ใช้บังคับและควบคุมให้
การประชุมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
ซึ่งสาระสำคัญของข้อบังคับการประชุมจะ
กำหนดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เพื่อดำเนินการตาม
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเช่น อำนาจหน้าที่
ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด วิธีการ
ประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราช
บัญญัติ การเสนอญัตติ การอภิปราย เป็นต้น

ด้วยเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่
การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา
และประชาชนผู้สนใจ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎรจึงจัดทำหนังสือข้อบังคับการ
ประชุมฉบับพกพานี้ขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

- ข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 1
- ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรม
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
กรรมาธิการ พ.ศ. 2542 109
- ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
พ.ศ. 2544 127
- ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
พ.ศ. 2544 193
- ประมวลจริยธรรมของ
สมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ
พ.ศ. 2545 337

**ข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544**

หน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 191 และมาตรา 316 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้ คำว่า

“ประธานสภา” หมายความว่า
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

“รองประธานสภา” หมายความว่า

รองประธานสภาผู้แทนราษฎร

“สภา” หมายความว่า สภาผู้แทน
ราษฎร

“ประธาน” หมายความว่า ประธาน
ของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร

“กรรมาธิการ” หมายความว่า กรรมา
ธิการสามัญหรือกรรมาธิการวิสามัญ

“บริเวณสภา” หมายความว่า อาณา
บริเวณอันเป็นขอบเขตของสภาผู้แทนราษฎร
และให้หมายความรวมถึงอาคารที่ทำการต่าง ๆ
และอาคารที่ทำการสภาผู้แทนราษฎรด้วย

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขา
ธิการสภาผู้แทนราษฎร

“การประชุม” หมายความว่า การ
ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

“ร่างพระราชบัญญัติ” หมายความว่า
รวมถึงร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ด้วย

ข้อ 4 ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร
รักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจออก
ระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

หมวด 1

การเลือกประธานสภา และรองประธานสภา

ข้อ 5 การเลือกประธานสภา
สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกได้
หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรอง
ไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว

ให้ถือว่าผู้ถูกเสนอชื่อนั้นเป็นผู้ได้รับเลือก
ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อ ให้ออกเสียง
ลงคะแนนเป็นการลับ

ให้ประธานประกาศชื่อผู้ได้รับเลือก
ต่อที่ประชุม

ข้อ 6 การเลือกรองประธานสภา
ให้นำความในข้อ 5 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่สภามีมติให้มีรองประธาน
สภาสองคน ให้เลือกรองประธานสภาคนที่
หนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกรองประธานสภาคนที่
สอง

ข้อ 7 เมื่อเลือกประธานสภา
และรองประธานสภาได้แล้ว ให้เลขาธิการมี
หนังสือแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรีโดยเร็ว เพื่อ
นำความกราบบังคมทูล

เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้ง
ประธานสภาและรองประธานสภาแล้ว

ให้เลขาธิการส่งสำเนาประกาศพระบรม
ราชโองการ ไปยังวุฒิสภาเพื่อทราบด้วย

หมวด 2
อำนาจและหน้าที่ของ
ประธานสภา รองประธานสภา
และหน้าที่ของเลขาธิการ

ข้อ 8 ประธานสภามีอำนาจและ
หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นประธานของที่ประชุมสภา
- (2) ควบคุมและดำเนินกิจการของ
สภา
- (3) รักษาความสงบเรียบร้อยใน
ที่ประชุมสภาตลอดถึงบริเวณสภา
- (4) เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก

(5) แต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนินกิจการใด ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อกิจการสภา

(6) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

ข้อ 9 รองประธานสภามีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานสภาในกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของประธานสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธานสภามอบหมาย

เมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานสภา หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในกรณีที่มีรองประธานสภาสองคนให้รองประธานสภาคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา ถ้ารองประธานสภาคนหนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานสภาคนที่สองเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภา

ข้อ 10 เลขานุการมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) นัดประชุมสภาและคณะกรรมการ
 ธิการครั้งแรก

(2) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของ
 ที่ประชุมสภาและที่ประชุมคณะกรรมการ
 เข้าปฏิบัติหน้าที่

(3) ช่วยประธานในการควบคุมการ
 นับคะแนนเสียง

(4) จัดทำรายงานการประชุมสภา
 และบันทึกการออกเสียงลงคะแนน

(5) ยืนยันมติของสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(6) รักษาสรรพเอกสารและโสต
 ทศนวัสดุของสภา

(7) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไป
 ตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด

(8) หน้าอื่นตามที่มีกฎหมาย
บัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

(9) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธาน
สภามอบหมาย

หมวด 3

การประชุมสภา

ส่วนที่ 1

วิธีการประชุม

ข้อ 11 การประชุมสภาย่อมเป็น
การเปิดเผย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิก
จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทน
ราษฎรร้องขอให้ประชุมลับก็ให้ประชุมลับ

การประชุมเปิดเผย ให้บุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมได้ตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด และให้ประธานสภาจัดให้มีการถ่ายทอด การประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องให้แจ้งที่ประชุมทราบ

การประชุมลับ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุม เว้นแต่ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานเท่านั้น

ข้อ 12 ให้มีการประชุมครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญของรัฐสภา

การประชุมครั้งต่อไปให้เป็นไปตามมติที่สภากำหนดไว้ แต่ถ้ามีเหตุอันสมควร ประธานสภาจะสั่งงดการประชุมครั้งใดก็ได้

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นสมควรเรียกประชุมเป็นพิเศษให้เรียกประชุมได้

ข้อ 13 การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เมื่อได้บอกนัดในที่ประชุมแล้ว

การนัดประชุมให้นัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ถ้าประธานสภาเห็นสมควรจะนัดเร็วกว่านั้นก็ได้

ข้อ 14 ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุม ถ้าประธานสภาเห็นสมควรจะบรรจุเรื่องใดเพิ่มเติมในระเบียบวาระการประชุมอีกก็ได้ แต่ต้องก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน

ข้อ 15 การจัดระเบียบวาระการประชุมให้จัดลำดับ ดังต่อไปนี้

- (1) กระทู้ถาม
- (2) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (3) รับรองรายงานการประชุม

(4) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว

(5) เรื่องที่ค้างพิจารณา

(6) เรื่องที่เสนอใหม่

(7) เรื่องอื่น ๆ

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมก็ได้ แต่จะจัดไว้ก่อนเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วไม่ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่องซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมก็ให้ประธานสภาพิจารณาและอาจจัดให้ตามที่คณะรัฐมนตรีขอ

ข้อ 16 ก่อนเข้าประชุมทุกครั้งให้สมาชิกมาประชุมลงชื่อในเอกสารที่จัดไว้

หรือแสดงตนตามระเบียบที่ประธานสภา
กำหนด

เมื่อมีสมาชิกลงชื่อมาประชุมไม่น้อย
กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่
มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณี
พิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถาม ถ้ามีสมาชิก
ลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ก็ให้ถือว่า
เป็นองค์ประชุมพิจารณาได้

เมื่อมีสมาชิกลงชื่อครบองค์
ประชุมและมีสัญญาณให้เข้าประชุมแล้วให้
ประธานดำเนินการประชุมได้

เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ ให้ผู้ที่อยู่ใน
ที่ประชุมยืนขึ้นจนกว่าประธานได้นั่งลง

ข้อ 17 เมื่อพ้นกำหนดประชุมไป
สามสัปดาห์แล้ว สมาชิกยังไม่ครบองค์
ประชุมประธานจะสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้

ข้อ 18 เมื่อไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่
ประธานของที่ประชุม ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุด
ซึ่งมาประชุมเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม
เพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธาน
สภาและรองประธานสภาตามข้อ 5 และข้อ
6 หรือเพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้ง
ประธานเฉพาะคราวสำหรับการประชุมครั้ง
นั้นในกรณีที่ที่ประชุมต้องประชุมปรึกษา
เรื่องอื่น

ในการเลือกประธานเฉพาะคราว ให้
นำความในข้อ 5 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
เว้นแต่การลงคะแนนให้กระทำตามข้อ 74 (1)

ข้อ 19 การประชุมสภา ให้ที่
ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบ
วาระการประชุม และต้องดำเนินการ
พิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการประชุมที่
จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 20 ผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุม ให้ยกมือขึ้นพ้นศีรษะ เมื่อประธานอนุญาตแล้ว จึงยื่นขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธานเท่านั้น

ข้อ 21 ถ้ารัฐมนตรีขอแถลงหรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุม ให้ประธานพิจารณาอนุญาต

สมาชิกอาจซักถามเพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้น แต่รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ ถ้าเห็นว่าข้อซักถามนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ข้อ 22 ในกรณีที่สภาพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ให้ผู้แทนขององค์กรนั้นมีสิทธิเข้าแถลงหรือชี้แจงต่อที่ประชุมได้ เมื่อประธานอนุญาต

ข้อ 23 ประธานมีอำนาจปรึกษา

ที่ประชุมในปัญหาใด ๆ สั่งพักการประชุม
เลื่อนการประชุม หรือเลิกการประชุมได้ตาม
ที่เห็นสมควร

ถ้าประธานลงจากบัลลังก์โดยไม่ได้
สั่งอย่างใด และไม่มีรองประธานปฏิบัติ
หน้าที่แทน ให้เลิกการประชุม

ข้อ 24 รายงานการประชุมสภา
เมื่อคณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม
ตรวจแล้ว ก่อนที่จะเสนอให้สภารับรอง
ให้ทำสำเนาวางไว้ไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ณ บริเวณ
สภา เพื่อให้สมาชิกตรวจดูได้

รายงานการประชุมทุกครั้งจะต้องมี
รายชื่อสมาชิกที่มาประชุม ที่ลาการประชุม
ที่ขาดการประชุม และบันทึกการออกเสียง
ลงคะแนนแต่ละเรื่อง

สมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงาน
การประชุมดังกล่าวให้ตรงตามที่เป็นจริง โดย

ยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการ
 ธิการตรวจรายงานการประชุม ถ้าคณะกรรมการ
 ธิการ ไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอสมาชิก
 ผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นยันคำขอแก้ไขเพิ่มเติม
 เพื่อขอให้สภาวินิจฉัย

ข้อ 25 รายงานการประชุมสภา
 ครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิก
 ตรวจสอบแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลัง
 โดยคณะกรรมการธิการแก้ไขเพิ่มเติมเอง
 หรือโดยสมาชิกขอแก้ไขเพิ่มเติมก็ตาม ใน
 คราวที่สภาพิจารณารับรองรายงานการประชุม
 นั้น คณะกรรมการธิการจะต้องแถลงต่อที่ประชุม
 ถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

ข้อ 26 เมื่อสภาได้รับรองรายงาน
 การประชุมสภาครั้งใดแล้ว ให้ประธานสภา
 ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมที่ได้รับรองแล้ว

แต่ประธานสภายังมิได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือรายงานการประชุมที่ยังมิได้มีการรับรองเพราะเหตุที่อายุของสภาสิ้นสุดลง ให้เลขาธิการบันทึกเหตุนั้นไว้และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมนั้น

ข้อ 27 สภาอาจมีมติไม่ให้อัดรายงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึกเหตุการณ์ไว้

ข้อ 28 การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ ให้คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมพิจารณาและเสนอความเห็นเพื่อให้สภามีมติว่าจะเปิดเผยหรือไม่

ข้อ 29 สภาอาจมีมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุมก็ได้

ข้อ 30 ในกรณีที่สมาชิกกล่าว

ถ้อยคำในที่ประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุ
กระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์อันอาจเป็น
เหตุให้บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิก
ได้รับความเสียหาย เมื่อบุคคลนั้นร้องขอ
ภายในกำหนดเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่มิ
การประชุมครั้งนั้น ให้ประธานสภาจัดให้มี
การโฆษณาคำชี้แจงตามที่มีการร้องขอ

ให้ผู้ร้องขอยื่นคำร้องเป็นหนังสือ
พร้อมคำชี้แจงประกอบข้อเท็จจริงต่อ
ประธานสภา เพื่อให้มีการโฆษณาคำชี้แจง
คำร้องและคำชี้แจงประกอบนั้น ต้องชัดเจน
และอยู่ในประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่าก่อให้เกิด
ความเสียหายเท่านั้น

ข้อ 31 ให้เป็นอำนาจของประธาน
สภาที่จะวินิจฉัยว่าคำร้องและคำชี้แจง
ที่ผู้ร้องกล่าวอ้างมานั้นเป็นไปตามข้อ 30
หรือไม่

ให้ประธานสภาวินิจฉัยคำร้องและคำชี้แจงให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

คำวินิจฉัยของประธานสภาให้ถือเป็นเด็ดขาด

ข้อ 32 ในกรณีที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าคำร้องและคำชี้แจงไม่เป็นไปตามข้อ 30 ให้ยกคำร้องเสีย และแจ้งให้ผู้ร้องทราบ

ข้อ 33 ในกรณีที่ประธานสภาได้วินิจฉัยว่าคำร้องและคำชี้แจงเป็นไปตามข้อ 30 ให้ประธานสภาปิดประกาศคำชี้แจงไม่น้อยกว่าเจ็ดวันไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ และโฆษณาโดยวิธีการอื่นที่ประธานสภาเห็นสมควร

ข้อ 34 เมื่อประธานสภาดำเนินการตามข้อ 33 แล้ว ให้แจ้งผู้ร้อง ผู้กล่าวถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และ

ที่ประชุมสภารับทราบ

ข้อ 35 ให้เลขาธิการเป็นผู้พิมพ์ และโฆษณารายงานการประชุมสภา ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่สภามีมติไม่ให้เปิดเผย

ข้อ 36 ภายใต้บังคับข้อ 75 ให้เลขาธิการจัดทำบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคนและปิดประกาศบันทึกดังกล่าวไว้ ณ บริเวณสภาที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้

ส่วนที่ 2

การเสนอญัตติ

ข้อ 37 ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภา และ

ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

ข้อ 38 ญัตติตามมาตรา 185 มาตรา 186 และมาตรา 313 ของรัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ 39 ญัตติขอให้สภามีมติให้รัฐมนตรีผู้ใดเข้าร่วมประชุมในเรื่องใดในที่ประชุมสภาตามมาตรา 210 ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ข้อ 40 ญัตติขอให้สภามีมติว่ากรณีเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ข้อ 41 ผู้ตติขอให้สภาตั้งคณะกรรมการหรือขอให้คณะกรรมการสามัญคณะใดคณะหนึ่งกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาตามมาตรา 189 ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ข้อ 42 ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน หรือมีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศ ไม่ว่าในทางเศรษฐกิจหรือในทางใด ๆ ก็ตาม หรือในอันที่จะขจัดเหตุใด ๆ ที่กระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง จะเสนอผู้ตติด่วนเพื่อให้สภาพิจารณาเป็นการด่วนก็ได้

ผู้ตติด่วนต้องไม่มีลักษณะทำนอง

เดียวกับกระทู้ และต้องมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สภาดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย

ข้อ 43 ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่าญัตติใดเป็นญัตติด่วนหรือไม่ และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้เสนอญัตติทราบพร้อมด้วยเหตุผลภายในห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น

ให้ประธานสภาบรรจุญัตติด่วนเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ญัตติที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าไม่ได้เป็นญัตติด่วนให้ประธานสภาดำเนินการต่อไปตามข้อ 45

ข้อ 44 ญัตติที่จะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายต้องเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติและปฏิบัติตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 45 ภายใต้บังคับข้อ 43 และ

ข้อ 44 ให้ประธานสภาบรรจุนิติเข้า
ระเบียบวาระการประชุมสภาภายในเจ็ดวัน
นับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้นตามลำดับที่ยื่นก่อน
หลัง กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันใน
สมัยประชุม

ข้อ 46 ญัตติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอ
ล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ

(1) ขอปรึกษาหรือให้พิจารณาเป็น
เรื่องด่วน

(2) ขอเปลี่ยนแปลงระเบียบวาระการ
ประชุม

(3) ขอให้ลงมติตามข้อ 27 หรือ
ข้อ 29

(4) ญัตติในข้อ 47 ข้อ 74 ข้อ 75
ข้อ 108 หรือข้อ 168

(5) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่
เห็นสมควร

ข้อ 47 เมื่อที่ประชุมกำลังพิจารณา
 ญัตติใดอยู่ ห้ามเสนอญัตติอื่นขึ้นมาพิจารณา
 เว้นแต่ญัตติดังต่อไปนี้

(1) ขอแปรญัตติเฉพาะในเรื่องที่
 ไม่ใช่ร่างพระราชบัญญัติ

(2) ขอให้รวมระเบียบวาระการ
 ประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน
 หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

(3) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการ
 ธิการเพื่อพิจารณา หรือขอให้บุคคลใดส่ง
 เอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง
 ความคิดเห็น

(4) ขอให้รวมหรือแยกประเด็น
 พิจารณาหรือลงมติ

(5) ขอให้เลื่อนการปรึกษาหรือ
 พิจารณา

(6) ขอให้ปิดอภิปราย

(7) ขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษาหรือ
พิจารณา

บัญญัติตาม (3) (5) (6) หรือ (7)
เมื่อที่ประชุมลงมติเห็นชอบตามที่เสนอแล้ว
ห้ามไม่ให้เสนอญัตติอื่นในข้อนี้อีก

ข้อ 48 บัญญัติตามข้อ 47 (6) และ
(7) ห้ามเสนอในคราวเดียวกับการอภิปราย
ของตน

ข้อ 49 บัญญัติตามข้อ 47 (7)
ห้ามเสนอในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ข้อ 50 ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติ
ให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษาหรือพิจารณาให้ญัตติ
เดิมเป็นอันตกไป

ข้อ 51 ญัตติที่เสนอล่วงหน้าเป็น
หนังสือ ผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือ
ชื่อในญัตตินั้น

ข้อ 52 ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้า

เป็นหนังสือ ให้ผู้รับรองยุติแสดงการ
รับรองโดยวิธียกมือขึ้นพื้นศีรษะ เว้นแต่การ
รับรองตามข้อ 150

ข้อ 53 ผู้ยุติที่บรรจุเข้าระเบียบ
วาระการประชุมแล้ว หากผู้เสนอยุติจะแก้ไข
เพิ่มเติมหรือจะถอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกัน
เสนอ หรือผู้รับรองจะถอนการรับรองยุติ
จะต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุม

ข้อ 54 การถอนคำแปรยุติจะ
กระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติม
คำแปรยุติ จะกระทำได้เฉพาะภายใน
กำหนดเวลาแปรยุติ

ข้อ 55 ผู้ยุติหรือคำแปรยุติใด
ถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมแล้ว ถ้าผู้เสนอ
ยุติหรือผู้แปรยุติไม่ชี้แจงในที่ประชุม หรือ
ผู้เสนอยุติหรือผู้แปรยุติไม่อยู่ในที่ประชุม
โดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับมอบหมาย

ญัตติหรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทนต้องทำ
เป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา

ข้อ 56 ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามนำ
ญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีก
ในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่ญัตติที่ยัง
ไม่ได้มีการลงมติหรือญัตติที่ประธานสภา
จะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์
ได้เปลี่ยนแปลงไป

ข้อ 57 ญัตติใดที่ประธานสภา
พิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป
ประธานสภาอาจสั่งให้นำออกจากระเบียบวาระ
การประชุมได้ เมื่อได้รับความยินยอมของ
ผู้เสนอญัตติ แล้วแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ส่วนที่ 3

การอภิปราย

ข้อ 58 ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมีหลายคน ให้ประธานอนุญาตให้อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

กรรมาธิการซึ่งได้สงวนความเห็น กรรมาธิการผู้รับมอบหมายจากกรรมาธิการซึ่งได้สงวนความเห็น หรือสมาชิกหรือกรรมาธิการผู้รับมอบหมายจากผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในชั้นคณะกรรมาธิการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้แปรญัตติด้วย

ข้อ 59 เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะ

ต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้าน
และฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของ
ฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปราย
ซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่ค้าน
ย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและไม่ให้นับ
เป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ 60 ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน
ประธานจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึง
ถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่
ได้อภิปรายด้วย

ข้อ 61 การอภิปรายต้องอยู่ใน
ประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษา
กันอยู่ ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อย วนเวียน ซ้ำซาก
หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ
มาอ่านให้ที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น และ
ห้ามมิให้นำวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม

เว้นแต่ประธานจะอนุญาต

ห้ามผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใสร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามกล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ข้อ 62 ถ้าประธานเห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว ประธานจะให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายก็ได้

ข้อ 63 สมาชิกผู้ใดต้องการประท้วงว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับ ให้ยื่นและยกมือขึ้นพ้นศีรษะ ประธานต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานวินิจฉัยว่าได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับตามที่ประท้วงหรือไม่ คำวินิจฉัยของประธานถือเป็นเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

ข้อ 64 ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูด
 ของตนได้ เมื่อมีผู้ประท้วงตามข้อ 63

ข้อ 65 การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ

(1) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(2) ที่ประชุมลงมติให้ปิดอภิปราย

(3) ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องอื่น

ขึ้นปรึกษา

ข้อ 66 ในกรณีที่ประธานพิจารณา
 เห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว จะขอ
 ให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่
 ก็ได้

ข้อ 67 เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว
 ห้ามผู้ใดอภิปรายอีก เว้นแต่ที่ประชุมจะต้อง
 ลงมติในเรื่องนั้น จึงให้ผู้ซึ่งมีสิทธิอภิปราย
 ก่อนคนใดคนหนึ่ง มีสิทธิอภิปรายสรุปได้อีก
 ครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ประชุมจะ
 ลงมติ

ข้อ 68 ประธานอาจอนุญาตให้
รัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ชี้แจง
ข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมประกอบการอภิปราย
ของรัฐมนตรีก็ได้

ข้อ 69 ถ้าประธานให้สัตยาณ
ด้วยการเคาะก้อนหรือยื่นขึ้น ให้ผู้ที่กำลังพูด
หยุดพูดและนั่งลงทันที

ส่วนที่ 4

การลงมติ

ข้อ 70 ในกรณีที่จะต้องมิตติของ
สภา ให้ประธานมีสัตยาณให้สมาชิกทราบ
ก่อนลงมติ

ประธานมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยก
ประเด็นพิจารณาหรือลงมติ เว้นแต่ที่ประชุม

จะมีมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 71 เสียงข้างมากตามมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญนั้น ถ้าความเห็นของที่ประชุมมีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด

ในกรณีมีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 72 การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำเป็นการเปิดเผย แต่เมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ขอให้กระทำเป็นการลับ จึงให้ลงคะแนนลับ

ในกรณีที่สมาชิกเสนอญัตติให้ลงคะแนนลับตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีสมาชิกคัดค้านและมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกในที่ประชุม ให้ถือเป็นเอกสิทธิ์ที่จะลงคะแนนโดยเปิดเผย

การออกเสียงลงคะแนนจะกระทำ
แทนกันได้

ข้อ 73 การออกเสียงลงคะแนน
เลือก หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรง
ตำแหน่งใดตามมาตรา 156 ของรัฐธรรมนูญ
ให้กระทำเป็นการลับ

ข้อ 74 การออกเสียงลงคะแนน
เปิดเผยมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนน
ตามที่ประธานกำหนด

(2) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษร
ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนตามวิธีที่
ประธานกำหนด

การออกเสียงลงคะแนนตาม (1)
หากเครื่องออกเสียงลงคะแนนขัดข้อง ให้
เปลี่ยนเป็นวิธีการตามที่ประธานกำหนด

การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีตาม

(1) จะใช้วิธีตาม (2) ได้ต่อเมื่อสมาชิกเสนอญัตติและที่ประชุมอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ 76

การออกเสียงลงคะแนนตาม (2) หรือวรรคสอง ให้ประธานเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าหกคนเป็นผู้ตรวจนับคะแนน

ข้อ 75 การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย / ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย X ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมาย 0

(2) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การที่จะให้ออกเสียงลงคะแนนตาม (2) ให้เป็นอำนาจของประธานที่จะพิจารณา

เห็นสมควร เว้นแต่จะมีผู้เสนอยุติให้ใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังกล่าวข้างต้น และที่ประชุมอนุมติให้นำความในข้อ 74 วรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 76 เมื่อมีการออกเสียงลงคะแนนตามข้อ 74 (1) แล้ว ถ้าสมาชิกร้องขอให้มีการนับใหม่ โดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคนก็ให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่และให้เปลี่ยนวิธีการลงคะแนนเป็นวิธีตามข้อ 74 (2) เว้นแต่คะแนนเสียงต่างกันเกินกว่ายี่สิบห้าคะแนนจะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ไม่ได้

เมื่อได้มีการออกเสียงลงคะแนนตามข้อ 74 (2) แล้ว จะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่อีกไม่ได้

ข้อ 77 สมาชิกซึ่งเข้ามาในที่ประชุมระหว่างการออกเสียงลงคะแนนอาจ

ออกเสียงลงคะแนนได้ก่อนประธานสั่งปิด
การนับคะแนน

ข้อ 78 เมื่อได้นับคะแนนเสียงแล้ว
ให้ประธานประกาศมติต่อที่ประชุมทันที ถ้า
เรื่องใดรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือข้อบังคับนี้
กำหนดไว้ว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนน
เสียงถึงจำนวนเท่าใดก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนน
เสียงข้างมากถึงจำนวนที่กำหนดไว้นั้นหรือไม่

ข้อ 79 ผู้ตติใดไม่มีผู้คัดค้าน ให้
ประธานถามที่ประชุมว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น
หรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่า
ที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

ความในวรรคหนึ่งไม่ให้ใช้บังคับแก่
ญัตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติ หรือเรื่องอื่น
ใดที่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดให้
ที่ประชุมวินิจฉัยโดยการออกเสียงลงคะแนน

หมวด 4 กรรมวิธีการ

ข้อ 80 ภายใต้บังคับมาตรา 189 และมาตรา 191 ของรัฐธรรมนูญ ให้สภาตั้ง คณะกรรมวิธีการสามัญขึ้นสามสิบเอ็ดคณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมวิธีการมีจำนวน สิบเจ็ดคน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) คณะกรรมวิธีการกิจการสภา
ผู้แทนราษฎร

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบและปรับปรุงการ ดำเนินกิจการของสภาผู้แทนราษฎร คำร้อง เรียนตลอดจนข้อเสนอแนะของสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรและประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้อง

กับกิจการของสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งเรื่องใด ๆ ที่อยู่ในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร และองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ

(2) คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรีและผู้สูงอายุ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเด็ก เยาวชน สตรีและผู้สูงอายุ

(3) คณะกรรมการการกีฬา

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการกีฬาของชาติ รวมทั้งศึกษาปัญหาและ

อุปสรรคของการพัฒนาการกีฬาของไทยทั้ง
ในประเทศและต่างประเทศ

(4) คณะกรรมการการเกษตรและ
สหกรณ์

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรกรรม การสหกรณ์
การพัฒนาการผลิตและการตลาด สินค้า
เกษตรรวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา
อุปสรรคทางการพัฒนาการเกษตร

(5) คณะกรรมการการคมนาคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการคมนาคมทั้งการจราจรทางบก
ทางน้ำ ทางอากาศ ทางอวกาศ การขนส่ง
มวลชน การขนส่งสินค้า และการพาณิชย์
นาวี

(6) คณะกรรมการการคุ้มครอง
ผู้บริโภค

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้ง
ปัญหาความเดือดร้อนของผู้บริโภค

(7) คณะกรรมการการเงิน การคลัง
การธนาคารและสถาบันการเงิน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับการเงิน การคลัง การธนาคาร
ตลาดเงิน ตลาดทุน และสถาบันการเงินของ
ประเทศ

(8) คณะกรรมการตรวจรายงาน
การประชุม

มีอำนาจหน้าที่พิจารณาตรวจ
สอบรายงานการประชุม และพิจารณาให้

ความเห็นเกี่ยวกับการเปิดเผยรายงานการประชุมลับ

(9) คณะกรรมการการต่างประเทศ
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการต่างประเทศ ความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศ สถานการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้น
อันอาจส่งผลกระทบต่อต่างประเทศ รวม
ทั้งภาพลักษณ์ของประเทศ

(10) คณะกรรมการการตำรวจ
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับกิจการตำรวจ การปฏิบัติให้เป็นไป
ตามกฎหมาย การป้องกันและรักษาความ
สงบเรียบร้อยภายในประเทศ

(11) คณะกรรมการติดตามการ
บริหารงบประมาณ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในด้านงบประมาณ
ติดตามและประเมินผล การรับ การใช้จ่าย
เงินงบประมาณประจำปีของส่วนราชการ
หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ

(12) คณะกรรมการติดตามการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(13) คณะกรรมการติดตามผลการ
ปฏิบัติตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมติของสภาผู้แทน
ราษฎร

(14) คณะกรรมการการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการส่งเสริม บำรุงรักษา และ
คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศึกษา
ปัญหาการใช้ การป้องกัน การแก้ไข และ
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(15) คณะกรรมการการทหาร

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับกิจการทหาร การป้องกันและรักษา
ความมั่นคงของประเทศ

(16) คณะกรรมการการท่องเที่ยว

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และการ

แก้ไขปัญหาคอขวด รวมทั้งพัฒนาการ
ท่องเที่ยว

(17) คณะกรรมการการปกครอง

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน การ
พัฒนาระบบราชการและการปฏิบัติของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ

(18) คณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับกระบวนการและมาตรการ
การป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติ
มิชอบ

(19) คณะกรรมการการพลังงาน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ

พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
 เกี่ยวกับการบริหาร การส่งเสริมพัฒนา การ
 จัดหา การใช้ การอนุรักษ์พลังงาน และ
 ผลกระทบจากการจัดหาและ การใช้พลังงาน

(20) คณะกรรมการการพัฒนา
 การเมือง

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
 พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
 ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและเผยแพร่การ
 ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
 พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แผนพัฒนา
 การเมือง รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคเกี่ยว
 กับการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ กฎหมาย
 ประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น
 ที่เกี่ยวข้อง

(21) คณะกรรมการพัฒนา
 เศรษฐกิจ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับผลกระทบต่อการเศรษฐกิจของชาติ
ของธุรกิจภาคเอกชน ประชาชน สถานการณ์
ทางเศรษฐกิจในประเทศ และเศรษฐกิจของ
ภูมิภาคต่าง ๆ ในสังคมโลกที่อาจส่งผล
กระทบต่อเศรษฐกิจของไทย รวมทั้งนโยบาย
และแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ

(22) คณะกรรมการการพาณิชย์

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการค้า การส่งออก ดุลการค้า ลิขสิทธิ์
ตราสาร ทะเบียน รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญา

(23) คณะกรรมการการยุติธรรม

และสิทธิมนุษยชน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ

ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน

(24) คณะกรรมการการแรงงาน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการแรงงานในประเทศ และแรงงานไทยในต่างประเทศ

(25) คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์

และเทคโนโลยี

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

(26) คณะกรรมการการศาสนา

ศิลปะและวัฒนธรรม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่

เกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา
การอนุรักษ์ศิลปะ การรักษาประเพณี
วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และ
เอกลักษณ์ไทย

(27) คณะกรรมการการศึกษา

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษา
ของชาติ

(28) คณะกรรมการการสวัสดิการ

สังคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการติดตามนโยบายการแก้ไขปัญหา
ความยากจน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชาชน การให้สวัสดิการ การประกันสังคม
การป้องกันอุบัติเหตุ การสงเคราะห์ดูแลฟื้นฟู

ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ในเมืองและชนบท และผู้ด้อยโอกาสในสังคม

(29) คณะกรรมการการสาธารณสุข
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับการสาธารณสุข การรักษาพยาบาล
การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยของ
ประชาชนและชุมชน

(30) คณะกรรมการการสื่อสารและ
โทรคมนาคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่
เกี่ยวกับกิจการสื่อสาร สารสนเทศ และโทร
คมนาคม

(31) คณะกรรมการการอุตสาหกรรม
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่

เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม
รวมทั้งศึกษาผลกระทบอันเกิดจากอุตสาหกรรม

หากมีความจำเป็นจะตั้งคณะกรรมการ
ราชการสามัญคณะอื่นเพิ่มขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้
สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการ
สามัญได้ไม่เกินสองคณะ

เมื่อมีการเสนอญัตติหรือเรื่องใด ๆ
เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ให้
คณะกรรมการรายงานให้ประธานสภาทราบ
ในกรณีเป็นที่สงสัยว่า การพิจารณาสอบสวน
หรือศึกษาเรื่องใด ๆ นั้น อยู่ในอำนาจหน้าที่
ของคณะกรรมการสามัญหลายคณะ ให้
เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธาน
สภา ประธานคณะกรรมการกิจการสภา
ผู้แทนราษฎร และประธานคณะกรรมการ
สามัญที่เกี่ยวข้องเป็นผู้วินิจฉัย

ข้อ 81 การเลือกตั้งคณะกรรมการ

ธิการ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้ไม่
เกินจำนวนกรรมการ การเสนอนั้นต้องมี
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน

การเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญ
ให้ตั้งจากบุคคลที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อ
มีจำนวนไม่เกินหนึ่งในสี่ของจำนวน
กรรมการทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้
ที่ประชุมเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ
โดยให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตรา
ส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมือง
ที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะ
กรรมการ ถ้ามีการเสนอชื่อกรรมการ
เท่ากับจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ถือว่า
ผู้ถูกเสนอชื่อนั้นเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้ามีการ
เสนอชื่อมากกว่าจำนวนกรรมการทั้งหมด

ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

ข้อ 82 การเลือกตั้งคณะกรรมการ
 ธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่มี
 สำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือ
 ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพ ให้ตั้งจากบุคคลซึ่ง
 เป็นผู้แทนองค์การเอกชนประเภทนั้น
 จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวน
 กรรมการทั้งหมดและตั้งจากบุคคลที่คณะ
 รัฐมนตรีเสนอชื่อไม่เกินหนึ่งในหกของ
 จำนวนกรรมการทั้งหมด จำนวน
 กรรมการนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือก
 จากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ โดยให้มีจำนวนตาม
 หรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวน
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรค
 การเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ใน
 สภาผู้แทนราษฎร

การคัดเลือกและการเสนอชื่อกรรมการ

ธิการในส่วนของผู้แทนองค์การเอกชนตาม
วรรคหนึ่งเพื่อให้สภาเลือกตั้ง ให้เป็นไปตาม
ระเบียบที่ประธานสภากำหนด

ข้อ 83 การประชุมคณะกรรมการ
ธิการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อย
กว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการ
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม
เว้นแต่ในการประชุมคณะกรรมการที่
จะมีการลงมติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต้องมี
กรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ
กรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ข้อ 84 การประชุมคณะกรรมการ
ธิการให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการ
การประชุมสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือก
ตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ โฆษก
และตำแหน่งอื่นตามความจำเป็นจาก

กรรมการในขณะนั้น

ประธานคณะกรรมการสามัญแต่ละคณะ จะต้อง มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 85 เมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในกรณีที่มีรองประธานคณะกรรมการหลายคน ให้รองประธานคณะกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการ ถ้ารองประธานคณะกรรมการคนหนึ่งไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานคณะกรรมการลำดับต่อไปเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการ

ข้อ 86 เพื่อประโยชน์ในการดำเนิน

งาน คณะกรรมการสามัญอาจตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และ เลขาธิการประจำคณะกรรมการก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด ด้วยความเห็นชอบของที่ประชุมร่วมกันของ ประธานคณะกรรมการสามัญ

ข้อ 87 คณะกรรมการมีอำนาจ ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาอัน อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ แล้วรายงานคณะกรรมการภายในเวลาที่ คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คณะอนุกรรมการกระทำ กิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ให้ประธาน คณะอนุกรรมการขออนุญาตขยายเวลาต่อ ที่ประชุมคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการแต่ละคณะ

ประกอบด้วยอนุกรรมการมีจำนวนไม่เกินสิบคน โดยให้ตั้งจากบุคคลที่เป็นกรรมการในขณะนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนอนุกรรมการทั้งหมด จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมเลือกจากรายชื่อที่กรรมการเสนอ

ข้อ 88 การเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการ

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้ประธานคณะ

กรรมาธิการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชา
หรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัด
ทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการ

ข้อ 89 ในการประชุมคณะกรรมา
ธิการ สมาชิก รัฐมนตรี และผู้ซึ่งประธาน
ของที่ประชุมอนุญาต มีสิทธิเข้าฟังการประชุม
ในกรณีประชุมลับ ผู้ที่จะเข้าฟังการ
ประชุมได้ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
ประชุมและได้รับอนุญาตจากประธานของ
ที่ประชุม

ข้อ 90 ภายใต้งบบังคับข้อ 89 ผู้เสนอ
ญัตติ รัฐมนตรี และผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบ
หมายมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นใน
ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้ตลอดเรื่อง ส่วน
ผู้แปรญัตติมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้
เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดงความคิดเห็นตาม

พรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกอื่นหรือกรรมการคนใดคนหนึ่งกระทำการแทนได้

ข้อ 91 ให้เลขาธิการประกาศกำหนดการประชุมคณะกรรมาธิการไว้ ณ บริเวณสภา และมีหนังสือนัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมาชี้แจงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่กรณี ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน หากเรื่องใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายหรือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ให้แจ้งคณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ 92 ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์ นับแต่เวลาที่ได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด ให้คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมาธิการพิจารณาเรื่องนั้นยังไม่เสร็จหรือ

ที่ประชุมอนุญาตให้เลื่อนการชี้แจงไปวันอื่น

ข้อ 93 ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใด จะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ 94 กรรมการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนความเห็นในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ 95 เมื่อคณะกรรมการได้กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่หรือตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภา

ในที่ประชุมสภา คณะกรรมการมีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวในวาระหนึ่ง ในการนี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้บุคคลใด

แถลงหรือชี้แจงแทนก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาต
จากประธาน

ข้อ 96 ในการพิจารณาของคณะ
กรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า มีข้อ
สังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ
ก็ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงาน
ของคณะกรรมการ เพื่อให้สภาพิจารณา

ในกรณีที่สภาเห็นด้วยกับข้อสังเกต
ของคณะกรรมการ ให้ประธานสภาส่ง
รายงานและข้อสังเกตไปยังคณะรัฐมนตรี

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาหกสิบวัน
นับแต่วันที่ประธานสภาส่งข้อสังเกตของ
คณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบ คณะ
รัฐมนตรีได้ปฏิบัติตามข้อสังเกตนั้นประการ
ใดหรือไม่ ให้ประธานสภาแจ้งให้ที่ประชุม
ทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภา

ข้อ 97 ถ้าสภามีมติให้คณะกรรมา

ธิการใดกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการนั้นกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาไม่เสร็จภายใน เวลาที่กำหนด ประธานคณะกรรมการต้อง รายงานให้ประธานสภาทราบโดยด่วน

ในกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่ ในระหว่างสมัยประชุมสามัญทั่วไป ให้ ประธานสภารีบเสนอต่อที่ประชุม และ ที่ประชุมอาจลงมติให้ขยายเวลาที่ได้กำหนด ไว้หรือให้ตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม หรือให้ดำเนินการอย่างอื่นสุดแต่ที่ประชุมจะ เห็นสมควร แต่ถ้าอยู่ในระหว่างสมัยประชุม สามัญนิติบัญญัติหรือนอกสมัยประชุม ก็ให้ ประธานสภามีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาที่ กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร แล้ว แจ้งให้สภาทราบภายหลัง

การนับระยะเวลาดังกล่าวในวรรค
หนึ่งและวรรคสอง ให้เริ่มนับแต่วันถัดจาก
วันที่สภามีมติกำหนดระยะเวลา

ข้อ 98 กรรมการพ้นจากตำแหน่ง
เมื่อ

(1) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้น
สุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(2) ตาย

(3) ลาออก

(4) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่
แทนคณะเดิม

(5) สภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

(6) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และไม่ได้แจ้ง
เป็นหนังสือให้ประธานคณะกรรมการทราบ

ข้อ 99 ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการ
ธิการในคณะกรรมการใดว่างลง ให้

ประธานคณะกรรมการแจ้งเป็นหนังสือต่อ
ประธานสภา เพื่อขอให้สภาตั้งแทนตำแหน่ง
ที่ว่างลง

หมวด 5

การเสนอและการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ

ข้อ 100 ร่างพระราชบัญญัติต้อง
แบ่งเป็นมาตรา และต้องมีบันทึกประกอบ
ดังต่อไปนี้

- (1) หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
- (2) เหตุผลในการเสนอร่างพระราช
บัญญัติ

หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น
ให้กำหนดโดยชัดแจ้ง

ข้อ 101 ร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกเสนอต่อสภา ให้ประธานสภาทำการตรวจสอบและหากมีข้อบกพร่อง ให้ประธานสภาแจ้งสมาชิกนั้นทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับ

ข้อ 102 ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งสมาชิกเป็นผู้เสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้เสนอทราบ หากผู้เสนอไม่คัดค้านความเห็นของประธานสภาภายในเจ็ดวันนับแต่วันส่งคำแจ้ง ให้ถือว่าไม่มีกรณีเป็นที่สงสัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 169 ก็ให้ประธานสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้คำรับรอง

หากผู้เสนอแจ้งคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการ

สามัญทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัย

ข้อ 103 ให้ประธานสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการสามัญทุกคณะเพื่อพิจารณากรณีตามข้อ 102 วรรคสอง ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว

การประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการสามัญทุกคณะเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงินให้นำข้อบังคับการประชุมนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 104 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้กระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

ข้อ 105 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้สภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการ

แห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าว
ในวรรคหนึ่ง สภาก็ให้คณะกรรมการ
พิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระ
ราชบัญญัติที่มีหลักการทำนองเดียวกันหลาย
ฉบับรวมกัน สภาก็จะลงมติรับหลักการหรือไม่
รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแต่ละ
ฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้ และเมื่อสภา
ได้มีมติรับหลักการแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะให้
ร่างพระราชบัญญัติฉบับใดเป็นหลักในการ
พิจารณาในวาระที่สอง

ข้อ 106 การพิจารณาร่างพระราช
บัญญัติที่สมาชิกเป็นผู้เสนอ ถ้าคณะรัฐมนตรี
ขอรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไปพิจารณาก่อน
ที่สภาจะลงมติตามข้อ 105 ก็ให้รอการ
พิจารณาไว้ก่อน เมื่อที่ประชุมอนุมัติ แต่ต้อง

ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่สภามีมติ

เมื่อประธานสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติขึ้นจากคณะรัฐมนตรีหรือพ้นกำหนดเวลาที่รอการพิจารณาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บรรจุร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 107 ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติให้สภาพิจารณาตามลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

การพิจารณาในวาระที่สอง ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการ

ข้อ 108 ตามปกติการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการสภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา

จะกระทำได้อีกต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอหรือ
เมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรอง
ไม่น้อยกว่ายี่สิบคนและที่ประชุมอนุมัติ

คณะกรรมการอาจเพิ่มมาตราขึ้น
ใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมได้
แต่ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราช
บัญญัตินั้น

ข้อ 109 เพื่อประโยชน์ในการ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ คณะกรรมการ
อาจขอให้เลขาธิการแต่งตั้งข้าราชการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
คนหนึ่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
ในคณะกรรมการก็ได้

ข้อ 110 การพิจารณาร่างพระราช
บัญญัติขึ้นคณะกรรมการที่สภาตั้ง สมาชิก
ผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ
ก็ให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือ

ต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนด
เจ็ดวันนับแต่วันถัดจากวันที่สภาฯรับหลักการ
แห่งร่างพระราชบัญญัติ เว้นแต่สภาฯจะได้
กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราช
บัญญัตินั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือ
ตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมต้องไม่ขัดกับ
หลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ข้อ 111 เมื่อคณะกรรมการได้
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้
เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่าง
เดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงาน
ต่อประธานสภา รายงานนั้นอย่างน้อยต้อง
ระบุว่าได้มีหรือไม่มี การแก้ไขเพิ่มเติมใน
มาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ มติของ
คณะกรรมการเกี่ยวกับคำแปรญัตตินั้น

เป็นประการใดหรือมีการสงวนคำแปรญัตติ
ของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็น
ของกรรมาธิการก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมาธิการเห็นว่า มีข้อ
สังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ
ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงาน
ของคณะกรรมาธิการเพื่อให้ที่ประชุมสภา
พิจารณา และให้นำความในข้อ 96 มาใช้
บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 112 ร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิก
เป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่าง
พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่ในการ
พิจารณาในวาระที่สอง ถ้าสภาผู้แทนราษฎร
ได้ลงมติแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดและ
ประธานสภาเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมนั้น
ทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยว
ด้วยการเงิน ให้ประธานสภาสั่งระงับ

การลงมติในวาระที่สามไว้ก่อน และส่งให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการสามัญทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติดังกล่าว และให้นำความในข้อ 102 และข้อ 103 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 113 เมื่อประธานสภาได้รับแจ้งเรื่องการรับรองร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจากนายกรัฐมนตรีตามข้อ 112 แล้วให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 114 ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมการเต็มสภา ให้ถือว่าสมาชิกทุกคนในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมการ และประธานของที่ประชุมมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการด้วย

การพิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา เป็นการพิจารณาชั้นคณะกรรมาธิการ และการพิจารณาของสภาในวาระที่สองเรียงตามลำดับมาตรฐานรวมกันไป

ข้อ 115 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราและให้สมาชิกอภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่มีการสงวนคำแปรญัตติ หรือที่มีการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติเป็นอย่างอื่น

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิม ให้พิจารณาเรียงตามลำดับมาตราที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายเดิมด้วย และให้นำความใน

พรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 116 เมื่อได้พิจารณาตามข้อ 115 จนจบร่างแล้ว ให้สภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณารั้งนี้ สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดไม่ได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

ข้อ 117 เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้สภาลงมติในวาระที่สามว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ โดยไม่มีการอภิปราย

ข้อ 118 ในกรณีที่สภาลงมติในวาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติก็ดี หรือลงมติในวาระที่สามไม่เห็นชอบก็ดี ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่ร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้ในมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 119 ร่างพระราชบัญญัติใดต้อง
 ยับยั้งไว้โดยบทบัญญัติมาตรา 175 ของ
 รัฐธรรมนูญ เมื่อกำหนดเวลาตามมาตรา 176
 ของรัฐธรรมนูญได้ล่วงพ้นไป ประธานอาจ
 ขอปรึกษาที่ประชุม หรือสมาชิกอาจเสนอ
 ญัตติให้ยกร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้
 นั้นขึ้น เพื่อให้สภาพิจารณาลงมติยืนยันร่าง
 เดิมหรือร่างของคณะกรรมการร่วมกัน

ข้อ 120 ในกรณีที่สภามีมติในวาระ
 ที่สามเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติใด ให้
 ประธานสภาดำเนินการเสนอร่างพระราช
 บัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา

ให้มีสารบบลงวันที่สภาส่งร่างพระ
 ราชบัญญัติไปยังวุฒิสภา และวันที่สภาได้รับ
 ร่างพระราชบัญญัติคืนจากวุฒิสภา

ข้อ 121 ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไข
 เพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่ได้เสนอไปตามข้อ

120 ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน เพื่อให้สภาพิจารณาว่าจะเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาหรือไม่

ถ้าสภาไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ประธานดำเนินการให้สภากำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกัน เมื่อสภาได้กำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกันแล้วให้ประธานสภาแจ้งไปยังวุฒิสภา

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้วให้เสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อประธานสภา เพื่อให้สภาพิจารณาลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว

หมวด 6

การเสนอและการพิจารณา
 ร่างพระราชบัญญัติ
 ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อ
 เสนอกฎหมาย

ข้อ 122 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อ เสนอกฎหมาย ให้เลขาธิการจัดทำรายงานผลการดำเนินการร่างพระราชบัญญัตินั้นเพื่อให้สภาทราบด้วย

ข้อ 123 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อ เสนอกฎหมายให้นำความในหมวด 5 การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม ยกเว้นข้อ 105 วรรคสอง

และข้อ 106 และให้เลขาธิการเป็นผู้เสนอ
ร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อที่ประชุม

ในการนี้ ประธานจะอนุญาตให้
ตัวแทนผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าชี้แจง
ด้วยก็ได้

ข้อ 124 ในการพิจารณาร่างพระ
ราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมกันเข้าชื่อ
เสนอกฎหมาย ถ้าสภามีมติรับหลักการ
ให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาใน
วาระที่สอง ในการตั้งกรรมการให้
มีตัวแทนของผู้เข้าชื่อเสนอกฎหมายด้วย ตาม
จำนวนที่ประธานเห็นสมควร

หมวด 7

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ที่รัฐสภามีมติเห็นชอบ
ให้พิจารณาต่อไป

ข้อ 125 เมื่อรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่อไป ตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้พิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการให้สภาตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่

ข้อ 126 ถ้อยร่างพระราชบัญญัตินั้น
อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ
ร่วมกัน ให้สภาตั้งกรรมการร่วมกัน
ฝ่ายสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่และให้ประธาน
สภาแจ้งไปยังวุฒิสภาเพื่อทราบ

ข้อ 127 การพิจารณาร่างพระราช
บัญญัติที่ค้างการพิจารณา ให้ดำเนินกระบวนการ
พิจารณาต่อไปตามที่กำหนดไว้ใน หมวด 5
การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

หมวด 8
กระทู้ถาม

ส่วนที่ 1
บททั่วไป

ข้อ 128 กระทู้ถามมี 2 ประเภท คือ

- (1) กระทู้ถามสด
- (2) กระทู้ถามทั่วไป

ข้อ 129 กระทู้ถามแต่ละกระทู้นั้น
ให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว

ข้อ 130 กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะ
อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือ
กลั่นแกล้งใส่ร้าย
- (2) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก

(3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือ
ชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ

(4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำ
กับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน

(5) เป็นการให้ออกความเห็น

(6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

(7) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ

(8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด
เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

ข้อ 131 กระทู้ถามตามข้อ 130 (3)
และ (4) นั้น จะตั้งกระทู้ถามขึ้นใหม่ได้ใน
เมื่อสาระสำคัญต่างกัน หรือพฤติการณ์ใน
ขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป
จากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน

ข้อ 132 การประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้
บรรจุกระทู้ถามสดได้ไม่เกินสามกระทู้ และ
กระทู้ถามทั่วไปไม่เกินสามกระทู้ แต่ถ้าหาก

มีกระทู้ถามทั่วไปไปรอบรรจุระเบียบวาระการประชุมจำนวนมาก ประธานสภาจะบรรจุกระทู้ถามทั่วไปเกินกว่านี้ก็ได้

การจัดลำดับกระทู้ถามในที่ประชุมสภาให้จัดตามลำดับ คือ กระทู้ถามสดและกระทู้ถามทั่วไป

ข้อ 133 การตอบกระทู้ถาม ให้ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องนั้นเป็นผู้ตอบ เว้นแต่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีนั้นไม่อยู่หรือติดราชการสำคัญ จะมอบหมายให้รัฐมนตรีอื่นเป็นผู้ตอบกระทู้ถามนั้นได้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ต่อประธานสภาก่อนถึงระเบียบวาระการพิจารณากระทู้ถาม

ในการตอบกระทู้ถาม รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทู้ถามก็ได้แต่ต้องชี้แจง

เหตุผลในที่ประชุมสภา หรือแจ้งล่วงหน้า เป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภาและให้ กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด

ข้อ 134 การตั้งกระทู้ถามต้องชัดเจน ไม่ฟุ้งเฟ้อย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะ เป็นการอภิปราย

การตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรี ให้ นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 135 ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอน กระทู้ถามเมื่อใดก็ได้ และเมื่อถึงระเบียบ วาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุมให้ถือว่ากระทู้ถาม นั้นตกไป

ข้อ 136 กระทู้ถามใดที่สมาชิกภาพ ของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลงให้ถือว่ากระทู้ ถามนั้นตกไป

ข้อ 137 กระทู้ถามใดที่รัฐมนตรียัง

ไม่ได้ตอบให้เป็นอันระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรี
 ทิ้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

ส่วนที่ 2

กระทู้ถามสด

ข้อ 138 การตั้งกระทู้ถามสด สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้ครั้ง ละหนึ่งกระทู้ โดยให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อ ประธานสภาในวันประชุมที่มีวาระการตอบ กระทู้ถามก่อนเริ่มประชุมตามเวลาที่ ประธานสภากำหนด โดยระบุชื่อเรื่องที่จะถาม พร้อมระบุวัตถุประสงค์ว่าจะถามนายก รัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใด และต้องมี ลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นเรื่องสำคัญที่อยู่ในความ

สนใจของประชาชน

(2) เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์
ของประเทศชาติและประชาชน

(3) เป็นเรื่องเร่งด่วน

ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะ
วินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามสด
หรือไม่

ข้อ 139 ในสัปดาห์ใดมีกระทู้ถาม
สดที่ประธานสภาวินิจฉัยแล้วเกินจำนวน
สามกระทู้ ให้ประธานสภาจับสลากให้เหลือ
เพียงสามกระทู้ ในจำนวนสามกระทู้นี้ หาก
ปรากฏว่ามีกระทู้ถามที่เป็นเรื่องทำนองเดียวกัน
ให้กระทู้ถามที่ถูกจับสลากขึ้นมาในลำดับ
หลังตกไป

ข้อ 140 กระทู้ถามสดที่ประธาน
สภาวินิจฉัยตามข้อ 138 หรือได้ดำเนินการ
ตามข้อ 139 แล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระ

กระทู้ถามสดและแจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบทราบ

ข้อ 141 การถามและการตอบกระทู้ถามสดในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ มีกำหนดเวลาไม่เกินหกสิบนาที

ข้อ 142 กระทู้ถามสดแต่ละกระทู้ให้ถามด้วยวาจาได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง และต้องถามตอบให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลายี่สิบนาที เว้นแต่ในสัปดาห์ใดมีกระทู้ถามสดน้อยกว่าสามกระทู้ก็ให้ขยายเวลาออกไปอีกตามสัดส่วนภายในเวลาหกสิบนาที

ข้อ 143 ในระหว่างการถามกระทู้ถามสด หากประธานวินิจฉัยว่าคำถามข้อใดเข้าลักษณะต้องห้ามตามข้อ 130 ให้ประธานมีอำนาจสั่งให้เปลี่ยนแปลงคำถาม

ส่วนที่ 3

กระทู้ถามทั่วไป

ข้อ 144 การตั้งกระทู้ถามทั่วไปให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และระบุว่าจะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

ข้อเท็จจริงที่อ้างประกอบกระทู้ถามทั่วไป ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้องแม้ไม่ได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามทั่วไปก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

ข้อ 145 ให้ประธานสภาวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 130

หรือมีลักษณะตามข้อ 131 และเมื่อวินิจฉัยแล้วให้แจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายในเจ็ดวัน
 กระทู้ถามที่ประธานสภาวินิจฉัยว่าเป็นกระทู้ถาม ให้จัดส่งไปยังรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

ข้อ 146 กระทู้ถามที่ต้องตอบในที่ประชุมสภา ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งไปยังรัฐมนตรีตามข้อ 145 วรรคสอง

ข้อ 147 กระทู้ถามที่ต้องตอบในราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานสภาแจ้งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อดำเนินการตอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ส่งไปยังรัฐมนตรีตามข้อ 145 วรรคสอง

เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้วให้ส่งราชกิจจานุเบกษาที่มีคำตอบกระทู้ถามมาเพื่อให้ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

หากรัฐมนตรีมีเหตุขัดข้องไม่สามารถ
ตอบภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งให้
ประธานสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

ข้อ 148 การประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ไม่
ให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทั่วไปคนเดียวถามเกิน
กว่าหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถามของ
สมาชิกอื่นเหลืออยู่

ข้อ 149 กระทู้ถามที่ขอให้ตอบใน
ที่ประชุมสภาเมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้วผู้ตั้ง
กระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง
เว้นแต่จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่
หมดประเด็นและประธานอนุญาต

หมวด 9
การพิจารณา
ให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี

ข้อ 150 การพิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 202 ของรัฐธรรมนูญ สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และสมาชิกแต่ละคนมีสิทธิรับรองได้หนึ่งชื่อ

การรับรองให้กระทำการเปิดเผยตามวิธีการที่ประธานกำหนด

ข้อ 151 การออกเสียงลงคะแนนพิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี ให้

กระทำเป็นการเปิดเผยตามข้อ 74 (2) และ
ให้ประธานประกาศผลการออกเสียงลง
คะแนนให้ที่ประชุมทราบ

ข้อ 152 ถ้าการออกเสียงลงคะแนน
พิจารณาให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี
ไม่มีผู้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
และมีการออกเสียงลงคะแนนตามข้อ 151
หลายครั้ง การเสนอชื่อบุคคลผู้ได้รับคะแนน
เสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 203
ของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุด
ในการลงคะแนนครั้งสุดท้ายเป็นผู้ที่จะได้รับ
แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

ข้อ 153 ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรี
ของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเพราะเหตุตาม
มาตรา 216 (1) (2) (3) (4) (6) หรือ (8)
ของรัฐธรรมนูญให้นำความในข้อ 150 ข้อ

151 และข้อ 152 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 10

การเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

ข้อ 154 การเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 185 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยระบุเรื่องที่จะขอเปิดอภิปรายและเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปไว้ในญัตติด้วย

กรณีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 185 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ต้องแสดงหลักฐานการยื่น

คำร้องขอตามมาตรา 304 ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 155 เมื่อประธานสภาได้รับ
 ญัตติตามข้อ 154 แล้ว ให้ทำการตรวจสอบ
 หากมีข้อบกพร่องให้ประธานสภาแจ้งผู้เสนอ
 ทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับญัตติ

เมื่อประธานสภาได้ตรวจสอบความ
 ถูกต้องของญัตติแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบ
 วาระการประชุมเป็นเรื่องด่วนและแจ้งให้
 นายกรัฐมนตรีทราบ

ข้อ 156 การเสนอญัตติขอให้เปิด
 อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี
 เป็นรายบุคคลตามมาตรา 186 ของรัฐธรรมนูญ
 ให้นำความในข้อ 154 เว้นแต่การเสนอชื่อผู้
 สมควรดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และข้อ 155
 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 157 นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
 เท่านั้นที่มีสิทธิอภิปรายชี้แจง

การชี้แจงตามวรรคหนึ่ง จะชี้แจงคำ
อภิปรายของสมาชิกทีละคนเป็นลำดับไป
หรือจะรอรวมชี้แจงครั้งละหลายคนก็ได้

ข้อ 158 ในการอภิปรายนั้น นอก
จากที่กำหนดไว้ในส่วนนี้แล้ว ให้นำความใน
หมวด 3 ส่วนที่ 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม
ยกเว้นข้อ 59

หมวด 11

การสรรหาและการเลือก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ข้อ 159 เมื่อสภาจะต้องเลือกผู้ตรวจ
การแผ่นดินของรัฐสภา ให้ประธานสภาแจ้ง
ให้ที่ประชุมทราบเรื่องการแต่งตั้งคณะ
กรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของ

รัฐสภาจำนวนสามสิบเอ็ดคน ตามกฎหมาย
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภา

ข้อ 160 ให้ประธานสภาดำเนินการ
ให้มีคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภา จากอธิการบดีจากมหาวิทยาลัย
ของรัฐจำนวนสี่คน จากผู้แทนสำนักงาน
อัยการสูงสุดจำนวนสี่คน และจากผู้แทนศาล
ฎีกาจำนวนสี่คน ตามระเบียบที่ประธานสภา
กำหนด

ข้อ 161 เมื่อได้รายชื่อบุคคลตามข้อ
160 แล้ว ให้สภาแต่งตั้งผู้แทนของพรรคการเมือง
หรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ใน
สภาจำนวนสิบเก้าคน เพื่อประกอบเป็น
คณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของ
รัฐสภา

การเลือกกรรมการจากผู้แทนของ
พรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมือง ให้นำ
วิธีการเลือกตั้งกรรมการ มาใช้บังคับโดย
อนุโลม

ข้อ 162 การประชุมและการดำเนิน
การของคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดิน
ของรัฐสภา ให้นำความในหมวด 4
กรรมการ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 163 เมื่อคณะกรรมการสรรหา
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้ดำเนินการ
เสร็จแล้ว ให้รายงานต่อสภา

เมื่อสภามีมติเลือกบุคคลผู้สมควร
ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา
ได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดแล้ว ให้
ประธานสภาเสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกต่อ
ประธานวุฒิสภาต่อไป

หมวด 12**ประมวลจริยธรรม**

ข้อ 164 ให้สมาชิกและกรรมการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการตามที่สภาได้ตราไว้

ให้นำข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับและให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับนี้

หมวด 13**การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย**

ข้อ 165 สถานที่ประชุมของสภา

ยอมเป็นที่เคารพและเป็นเขตหวงห้าม
บุคคลซึ่งเข้าไปต้องประพฤติตนให้เรียบร้อย
มีสัมมาการวะ และต้องแต่งกายตามที่
ประธานสภากำหนด บุคคลอื่นที่ไม่ใช่
สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ เมื่อหมดภารกิจต้อง
ออกนอกสถานที่ประชุมของสภา

การแต่งกายของสมาชิกนั้นให้แต่ง
เครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา หรือสากลนิยม
หรือชุดพระราชทาน หรือตามที่ประธานสภา
กำหนด

ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสารใด ๆ ซึ่งก่อ
ให้เกิดการรบกวน และห้ามสูบบุหรี่ในห้อง
ประชุมสภา

ข้อ 166 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้
ประธานมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ถอน
คำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่
ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุม หรือสั่งให้ออก

ไปจากที่ประชุมโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลา
ในครั้งนั้นก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจาก
ที่ประชุม หากผู้นั้นขัดขืนประธานมีอำนาจ
สั่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ให้นำตัว
ออกจากสถานที่ประชุมหรือออกไปให้พ้น
บริเวณสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะ
โต้แย้งไม่ได้

ข้อ 167 การรักษาระเบียบและ
ความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคล
ภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมสภา หรือ
บริเวณสภาหรือเข้าฟังการประชุมของสภา
ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น และ
การโฆษณาข้อความเกี่ยวด้วยการประชุม
ของสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธาน
สภากำหนด

หมวด 14

บทสุดท้าย

ข้อ 168 ถ้าประธานขอปรึกษา หรือ สมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว เฉพาะกรณี หากที่ประชุมอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกในที่ประชุมก็ให้งดใช้ได้

ข้อ 169 ภายใต้บังคับมาตรา 263 ของรัฐธรรมนูญ ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความ ข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมได้ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกในที่ประชุมเป็นประการใดแล้ว ให้

ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด

การขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยตามวรรค
หนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานขอปรึกษา
หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรอง
ไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ข้อ 170 การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อ
บังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิกรับ
รองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

การเสนอและพิจารณาญัตติในวรรค
หนึ่งให้นำข้อบังคับว่าด้วยการเสนอและการ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติมาใช้บังคับโดย
อนุโลม

ข้อ 171 ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะ
ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่
อนุญาตให้มีการจับหรือคุมขัง หรือหมาย
เรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะ
เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัย

ประชุมตามมาตรา 165 วรรคหนึ่ง ของ รัฐธรรมนูญ หรือในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้อง พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการ พิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องใน ระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา 166 ของ รัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบ วาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 172 ในกรณีที่ประธานสภาได้ ดำเนินการตามมาตรา 165 วรรคสอง หรือ มาตรา 167 ของรัฐธรรมนูญแล้ว ให้ ประธานสภาแจ้งให้สภาทราบในโอกาสแรก ที่มีการประชุมสภา

บทเฉพาะกาล

ข้อ 173 ข้อบังคับนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ได้กระทำเสร็จไปแล้ว ก่อนใช้ข้อบังคับนี้ ส่วนการใดที่ยังกระทำค้างอยู่ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับที่ใช้อยู่ก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้

ข้อ 174 ให้คณะกรรมการวิสามัญที่สภาตั้ง คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้น

ข้อ 175 ให้บรรดาข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่ข้อบังคับนี้ใช้บังคับยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทแห่งข้อบังคับนี้

จนกว่าจะมีข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือ
คำสั่งที่ออกตามข้อบังคับนี้ใช้บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ 11 พฤษภาคม
พุทธศักราช 2544

ลงชื่อ   อุทัย พิมพ์ใจชน
(นายอุทัย พิมพ์ใจชน)
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป
เล่ม 118 ตอนพิเศษ 42 ง
ลงวันที่ 11 พฤษภาคม 2544

ข้อบังคับ
ว่าด้วยประมวลจริยธรรม
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และกรรมการ
พ.ศ. 2542

หน้าว่าง

ข้อบังคับ
ว่าด้วยประมวลจริยธรรม
ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และกรรมการ
พ.ศ. 2542

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 191 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และข้อ 132 ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2541 สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. 2542 ขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อ
 บังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. 2542”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้ง
 แต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้ คำว่า
 “สมาชิก” หมายถึง สมาชิกสภา
 ผู้แทนราษฎร

“กรรมการ” หมายถึง กรรมการ
 สามัญและกรรมการวิสามัญ ซึ่งสภา
 ผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น

ข้อ 4 ให้ประธานสภาผู้แทน
 ราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้ และ
 มีอำนาจวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการตาม
 ข้อบังคับนี้

หมวด 1**ส่วนที่ 1****อุดมคติของการเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ**

ข้อ 5 สมาชิกและกรรมการจักต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและรักษาระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ 6 สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ข้อ 7 สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม

กฎหมาย

ข้อ 8 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตาม
 ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดย
 เคร่งครัด

ข้อ 9 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องมีอุดมการณ์ ในการทำงานเพื่อ
 ประเทศชาติและรับใช้ประชาชนอย่างเต็ม
 ความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์
 สุจริต เสียสละ

ข้อ 10 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบ จริยธรรม
 คุณธรรมและศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและ
 โดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน

ส่วนที่ 2

**การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ**

ข้อ 11 สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของรัฐสภาและไม่กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติและรัฐสภา

ข้อ 12 สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องถือว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด มีความยุติธรรมและปฏิบัติต่อประชาชนทั่วไปอย่างเสมอหน้ากัน

ข้อ 13 สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของ

ผู้อื่นไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ
 อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด
 โดยไม่มีหลักฐาน หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จ
 มาอภิปรายแสดงความเห็นในที่ประชุมสภา
 ผู้แทนราษฎรหรือที่ประชุมคณะกรรมการ
 หรือที่อื่นใด

ข้อ 14 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็น
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการ
 เข้าไปก้าวก่าย หรือแทรกแซงการบรรจุ แต่ง
 ตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนชั้น
 เงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือ
 เงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง
 พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ
 รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้
 บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ 15 สมาชิกและกรรมการ

จักต้องรักษาความลับในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือการประชุมคณะกรรมาธิการที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือในทางใด เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 16 สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม โดยไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมหรือขาดประชุมคณะกรรมาธิการติดต่อกันเกินสามครั้ง เว้นแต่ในกรณีเจ็บป่วย หรือเหตุสุดวิสัย

ข้อ 17 สมาชิกและกรรมาธิการจักต้องพิจารณากฎหมาย ญัตติ กระทำหรือเรื่องร้องทุกข์ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมโดยเร็ว

ข้อ 18 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่
 ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย

ข้อ 19 สมาชิกและกรรมการ
 ฟังพบปะเยี่ยมเยียนและรับฟังเรื่องราวร้อง
 ทุกข์ของประชาชน

ข้อ 20 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องแสดงความรับผิดชอบตามควรแก่
 กรณีเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาด
 อย่างร้ายแรง

ข้อ 21 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องไม่ใช้และบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของ
 ทางราชการเพื่อให้ผู้อื่น หรือประชาชนเข้าใจ
 ผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรค
 พวก

ข้อ 22 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใด ๆ

กระทำการหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อการทำหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ

ข้อ 23 สมาชิกและกรรมการจักต้องเปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหาย การฉ้อฉล หลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิด และการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ส่วนที่ 3

ความเกี่ยวพันของตน ครอบครัว
และบุคคลอื่น

ข้อ 24 สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัว หรือ

ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมิชอบ

ข้อ 25 สมาชิกและกรรมการ ต้องไม่นำความลับของราชการไปเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ทั้งในขณะที่ดำรงตำแหน่งหรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เว้นแต่กฎหมายจะอนุญาตให้กระทำได้

ข้อ 26 สมาชิกและกรรมการ จักต้องไม่เรียกร้องของขวัญ ของกำนัล หรือ ประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรส และบุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

หมวด 2

การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม

ข้อ 27 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร” จำนวนยี่สิบเอ็ดคน ประกอบด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการอื่นอีกยี่สิบคน ซึ่งเลือกจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน จำนวนกรรมการที่เหลือให้พิจารณาตามสัดส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรจนครบ

กรณีที่มีจำนวนพรรคการเมืองที่มี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินกว่ายี่สิบพรรค
ให้เลือกกรรมการตามพรรคหนึ่ง จากพรรค
การเมืองยี่สิบพรรคแรกพรรคละหนึ่งคน

ข้อ 28 กรรมการจริยธรรมสภา
ผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(1) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง
หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(2) ขาดจากสมาชิกภาพของการ
เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(3) ตาย

(4) ลาออก

(5) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีได้แจ้ง
เป็นหนังสือให้ประธานกรรมการทราบ

(6) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ออก

(7) พรรคการเมืองที่กรรมการเป็น
สมาชิกถูกยุบ

ข้อ 29 คณะกรรมการจริยธรรม
สภาผู้แทนราษฎร มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน
กำกับให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วย
ประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบข้อ
บังคับในการนำเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณา
และวิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรม
สภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปตามที่คณะ
กรรมการกำหนด ซึ่งต้องได้รับความเห็น
ชอบจากสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 30 วิธีพิจารณาของคณะกรรมการ
จริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร อย่างน้อย
ต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการ
พิจารณาโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณี
แสดงพยานหลักฐานและความเห็นของตน
ก่อนการวินิจฉัย การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจดู
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการ

กัตถ์ค้ำนกรรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมา หรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณาและบทบัญญัติของข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 31 สมาชิกและกรรมาธิการที่วางตนอยู่ในกรอบข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัดจนเป็นแบบอย่างที่ดีควรได้รับการยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน

ข้อ 32 ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกหรือกรรมาธิการผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับ

ว่าด้วยประมวลจริยธรรมข้อใด คณะกรรมการ
มีอำนาจที่จะลงโทษสมาชิกหรือกรรมการ
ผู้นั้น โดยการตำหนิหรือประณามให้เป็นที่
ประจักษ์และรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร
เพื่อทราบ

ประกาศ ณ วันที่ 6 สิงหาคม
พุทธศักราช 2542

(ลงชื่อ) วันมูหะมัดนอร์ มะทา
(นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา)
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

หน้าว่าง

**ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
พ.ศ. 2544**

หน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

พ.ศ. 2544

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 193 (11) มาตรา 194 และมาตรา 316 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐสภาจึงตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้ คำว่า

“รัฐสภา” หมายถึง รัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และให้หมายความรวมถึงวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างที่สภา

ผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎร
ถูกยุบตามมาตรา 168 (1) ของรัฐธรรมนูญ
ด้วย

“ประธาน” หมายถึง ประธานของ
ที่ประชุมรัฐสภา

“สมาชิกรัฐสภา” หมายถึง สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

“การประชุมรัฐสภา” หมายถึง
การประชุมร่วมกันของรัฐสภา และให้
หมายความรวมถึงการประชุมวุฒิสภา
ทำหน้าที่รัฐสภาในระหว่างที่สภาผู้แทน
ราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ

“ที่ประชุมรัฐสภา” หมายถึง
ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และให้
หมายความรวมถึงที่ประชุมวุฒิสภาทำหน้าที่
รัฐสภาในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ
หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบด้วย

“เลขาคิการรัฐสภา” หมายถึง เลขาคิการสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานรัฐสภาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเลขาคิการรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาตามข้อบังคับนี้

“รองเลขาคิการรัฐสภา” หมายถึง เลขาคิการวุฒิสภาซึ่งได้รับแต่งตั้งจากประธานรัฐสภาให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นรองเลขาคิการรัฐสภาในการประชุมรัฐสภาตามข้อบังคับนี้

ข้อ 4 ให้ประธานรัฐสภารักษากฎการตามข้อบังคับ และมีอำนาจออกกระเบียบเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

หมวด 1

อำนาจและหน้าที่ของประธานรัฐสภา
รองประธานรัฐสภา
และหน้าที่ของเลขาธิการรัฐสภาและ
รองเลขาธิการรัฐสภา

ข้อ 5 ประธานรัฐสภามีอำนาจ
และหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นประธานของที่ประชุมรัฐสภา
- (2) กำหนดการประชุมรัฐสภา
- (3) ควบคุมและดำเนินกิจการของ
รัฐสภา
- (4) รักษาความสงบเรียบร้อยใน
ที่ประชุมรัฐสภาตลอดถึงบริเวณของรัฐสภา
- (5) เป็นผู้แทนรัฐสภาในกิจการ
ภายนอก

(6) แต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนิน
กิจการใด ๆ ตาม (7)

(7) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มี
กฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ใน
ข้อบังคับนี้

ข้อ 6 รองประธานรัฐสภามีอำนาจ
และหน้าที่ช่วยประธานรัฐสภาในกิจการอัน
เป็นอำนาจและหน้าที่ของประธานรัฐสภา
หรือปฏิบัติการตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย

เมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา
หรือมีแต่ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้รองประธานรัฐสภาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่
แทนประธานรัฐสภา

ข้อ 7 เลขานุการรัฐสภามีหน้าที่
ดังต่อไปนี้

(1) นัดประชุมคณะกรรมาธิการ
ครั้งแรก

(2) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของ
ที่ประชุมคณะกรรมการเข้าปฏิบัติหน้าที่

(3) ช่วยประธานในการควบคุม
การนับคะแนนเสียง

(4) จัดทำรายงานการประชุมรัฐสภา
และบันทึกการออกเสียงลงคะแนน

(5) ยืนยันมติของรัฐสภาไปยังผู้
ที่เกี่ยวข้อง

(6) รักษาสรรพเอกสารและโสตทัศน
วัสดุ

(7) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไป
ตามระเบียบที่ประธานรัฐสภากำหนด

(8) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ใน
ข้อบังคับนี้

(9) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธาน
รัฐสภามอบหมาย

ข้อ 8 ร่องเลขาธิการรัฐสภามี

หน้าที่ช่วยเลขานุการรัฐสภาในกิจการอันเป็น
หน้าที่ของเลขานุการรัฐสภา หรือปฏิบัติการ
ตามที่เลขานุการรัฐสภามอบหมาย

เมื่อไม่มีเลขานุการรัฐสภา หรือ
เลขานุการรัฐสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติ
หน้าที่ได้ ให้รองเลขานุการรัฐสภาเป็น
ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนเลขานุการรัฐสภา

หมวด 2

การประชุมรัฐสภา

ส่วนที่ 1

วิธีการประชุม

ข้อ 9 การประชุมรัฐสภาให้เป็น
การเปิดเผย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิก

รัฐสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ร้องขอให้ประชุมลับก็ให้ประชุมลับ

ในการประชุมเปิดเผย ให้บุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมรัฐสภาได้ตามระเบียบที่ประธานรัฐสภากำหนด และให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากมีเหตุขัดข้องให้แจ้งที่ประชุมทราบ

ในการประชุมลับ ห้ามบุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุม เว้นแต่ ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานเท่านั้น

ข้อ 10 การประชุมรัฐสภาให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 193 ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 11 ในกรณีที่สมาชิกรัฐสภาเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อ

มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุม รัฐสภาตามมาตรา 163 ของรัฐธรรมนูญ ให้ ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูล ภายในสามวันของวันทำการนับแต่วันที่ได้รับ คำร้องขอ

เมื่อได้มีพระบรมราชโองการประกาศ เรียกประชุมรัฐสภาแล้วให้แจ้งประธานสภา ผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะ รัฐมนตรีทราบ

ข้อ 12 การนัดประชุมรัฐสภาต้อง ทำเป็นหนังสือ และให้นัดล่วงหน้าไม่น้อย กว่าสามวัน แต่ประธานรัฐสภาเห็นสมควรจะ นัดเร็วกว่านั้นก็ได้

ข้อ 13 ให้ส่งระเบียบวาระการ ประชุมรัฐสภา กับเอกสารที่เกี่ยวข้องไป พร้อมกับหนังสือนัดประชุมรัฐสภา ถ้า ประธานรัฐสภาเห็นสมควรจะบรรจุเรื่องใด

เพิ่มเติมในระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา
อีกก็ได้ แต่ต้องก่อนวันนัดประชุมรัฐสภา
ไม่น้อยกว่าหนึ่งวัน

ข้อ 14 การจัดระเบียบวาระการ
ประชุมรัฐสภาให้จัดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(1) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อ
ที่ประชุม

(2) รับรองรายงานการประชุม

(3) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณา
เสร็จแล้ว

(4) เรื่องที่ค้างพิจารณา

(5) เรื่องที่เสนอใหม่

(6) เรื่องอื่น ๆ

ในกรณีที่ประธานรัฐสภาเห็นว่าเรื่อง
ใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของ
ระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาก็ได้

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีขอให้จัดเรื่อง

ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอเรื่องใดเป็นเรื่อง
ด่วน ก็ให้ประธานรัฐสภาพิจารณาและอาจ
จัดให้ตามที่คณะรัฐมนตรีขอ

ข้อ 15 ให้มีสมุดวางไว้สำหรับ
สมาชิกรัฐสภาลงชื่อก่อนเข้าประชุมทุกครั้ง
เมื่อมีสมาชิกรัฐสภาลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดเท่า
ที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

เมื่อมีสมาชิกรัฐสภามาลงชื่อครบองค์
ประชุมและมีสัตยาบันให้เข้าประชุมแล้วให้
ประธานดำเนินการประชุมได้

เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ให้ผู้ที่อยู่
ในที่ประชุมรัฐสภายืนขึ้นจนกว่าประธานได้
นั่งลง

ในกรณีอ่านพระบรมราชโองการหรือ
กระแสพระราชดำรัส ให้ผู้อยู่ในที่ประชุม
รัฐสภายืนฟังตลอดเวลาที่อ่าน

ข้อ 16 เมื่อพ้นกำหนดประชุม
รัฐสภาไปสามสัปดาห์แล้ว สมาชิกรัฐสภายัง
ไม่ครบองค์ประชุม ประธานจะสั่งให้เลื่อน
การประชุมรัฐสภาไปก็ได้

ข้อ 17 เมื่อไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่
ประธานของที่ประชุม ให้สมาชิกรัฐสภาผู้มี
อายุสูงสุดซึ่งมาประชุมเป็นประธานชั่วคราว
ของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการ
เลือกประธานเฉพาะคราวสำหรับการประชุม
ครั้งนั้น

ข้อ 18 การประชุมรัฐสภา ให้
ที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาตามเรื่องที่มีอยู่
ในระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา และต้อง
ดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระ
การประชุมรัฐสภาที่จัดไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่
ที่ประชุมรัฐสภาจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 19 ผู้ใดประสงค์จะกล่าว

ถ้อยคำต่อที่ประชุมรัฐสภา ให้ยกมือขึ้นพ้น
 ศีรษะ เมื่อประธานอนุญาตแล้ว จึงยื่นขึ้น
 กล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธาน
 เท่านั้น

ข้อ 20 ถ้ารัฐมนตรีขอแถลงหรือ
 ชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุมรัฐสภา ให้ประธาน
 พิจารณาอนุญาต

สมาชิกรัฐสภาอาจซักถามเพื่อความ
 กระจ่างในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้น แต่
 รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ เมื่อเห็นว่าข้อซัก
 ถามนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความ
 ปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ข้อ 21 ประธานมีอำนาจปรึกษา
 ที่ประชุมรัฐสภาในปัญหาใด ๆ สั่งพักการ
 ประชุมรัฐสภา เลื่อนการประชุมรัฐสภา หรือ
 เลิกการประชุมรัฐสภาได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าประธานลงจากบัลลังก์โดยมิได้สั่ง

อย่างไร ให้เลิกการประชุมรัฐสภา

ข้อ 22 รายงานการประชุมรัฐสภา เมื่อเลขาธิการรัฐสภาจัดทำเสร็จแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ก่อนที่จะเสนอให้รัฐสภารับรองให้ทำสำเนาวางไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาแห่งละสามฉบับไม่น้อยกว่าเจ็ดวันเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาตรวจดูได้

รายงานการประชุมรัฐสภาทุกครั้งจะต้องมีรายชื่อสมาชิกรัฐสภาที่มาประชุม ที่ลาการประชุม ที่ขาดการประชุม และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนแต่ละเรื่อง

สมาชิกรัฐสภามีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติม รายงานการประชุมรัฐสภาดังกล่าวให้ตรงตามที่เป็นจริง โดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อเลขาธิการรัฐสภา ถ้าเลขาธิการรัฐสภาไม่ยอม

แก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกรัฐสภา
ผู้นั้นมีสิทธิที่จะยืนยันคำขอแก้ไขเพิ่มเติม
เพื่อขอให้รัฐสภาวินิจฉัย

ข้อ 23 รายงานการประชุมรัฐสภา
ครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิก
รัฐสภาตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมใน
ภายหลังโดยสมาชิกรัฐสภาขอให้แก้ไขเพิ่มเติม
ในคราวที่รัฐสภาพิจารณารับรองรายงานการ
ประชุมรัฐสภานั้น เลขานุการรัฐสภาจะต้อง
แถลงต่อที่ประชุมรัฐสภาถึงการแก้ไขเพิ่มเติม
ดังกล่าว

ข้อ 24 เมื่อที่ประชุมรัฐสภาได้รับ
รองรายงานการประชุมรัฐสภาครั้งใดแล้ว ให้
ประธานรัฐสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมรัฐสภาที่ยังมิได้
มีการรับรองเพราะเหตุที่อายุของสภาผู้แทน
ราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

ให้เลขาธิการรัฐสภาบันทึกเหตุนั้นไว้และ
ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ 25 ที่ประชุมรัฐสภาอาจมีมติ
ไม่ให้จดยางงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด
หรือแต่เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึก
เหตุการณ์ไว้

ข้อ 26 การเปิดเผยรายงานการ
ประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม
รัฐสภา

ข้อ 27 ที่ประชุมรัฐสภาอาจมีมติ
ห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความ
ปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน
ที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุมรัฐสภาก็ได้

ข้อ 28 ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็น
ผู้พิมพ์และโฆษณารายงานการประชุมรัฐสภา
ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่
ที่ประชุมรัฐสภาไม่มีมติไม่ให้เปิดเผย

ส่วนที่ 2

การเสนอญัตติ

ข้อ 29 ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานรัฐสภาและต้องมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสิบคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

ข้อ 30 ญัตติตามมาตรา 188 และมาตรา 313 ของรัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ 31 ญัตติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ

(1) ขอให้ปรึกษาหรือพิจารณาเป็นเรื่องด่วน

(2) ขอให้เปลี่ยนแปลงระเบียบวาระ

การประชุมรัฐสภา

(3) ขอให้ลงมติตามข้อ 25 หรือ
ข้อ 27

(4) ญัตติในข้อ 32 ข้อ 53 ข้อ 54
ข้อ 55 ข้อ 56 หรือข้อ 111

(5) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่
เห็นสมควร

ข้อ 32 เมื่อที่ประชุมรัฐสภากำลัง
ปรึกษาหรือพิจารณาญัตติใดอยู่ ห้ามเสนอ
ญัตติอื่นนอกจากญัตติต่อไปนี้

(1) ขอให้รวมระเบียบวาระการ
ประชุมรัฐสภาที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนอง
เดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณา
พร้อมกัน

(2) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะ
กรรมาธิการเพื่อพิจารณาหรือขอให้บุคคลใด
ส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง

ความคิดเห็น

(3) ขอให้รวมหรือแยกประเด็น
พิจารณาหรือลงมติ

(4) ขอให้เลื่อนการปรึกษาหรือ
พิจารณา

(5) ขอให้ปิดอภิปราย

ยุติตาม (2) (4) หรือ (5) เมื่อ
ที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบตามที่เสนอ
แล้วห้ามเสนอญัตติอื่นในข้อนี้อีก

ข้อ 33 ยุติตามข้อ 32 (5)
ห้ามผู้ใดเสนอในคราวเดียวกับการอภิปราย
ของตน

ข้อ 34 ญัตติที่เสนอล่วงหน้าเป็น
หนังสือ สมาชิกรัฐสภาผู้เสนอและผู้รับรอง
ต้องลงลายมือชื่อในญัตตินั้น

ข้อ 35 ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้า
เป็นหนังสือให้ผู้รับรองยุติแสดงการรับรอง

โดยวิธียกมือขึ้นพ้นศีรษะ

ข้อ 36 ญัตติที่บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาแล้ว หากผู้เสนอญัตติจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือจะถอนชื่อจากการเป็นผู้ร่วมกันเสนอ หรือผู้รับรองจะถอนการรับรองญัตติจะต้องได้รับความยินยอมของที่ประชุมรัฐสภา

ข้อ 37 การขอถอนคำแปรญัตติจะกระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติจะกระทำได้เฉพาะภายในกำหนดเวลาแปรญัตติ

ข้อ 38 ญัตติหรือคำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมรัฐสภาแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่ชี้แจงในที่ประชุมรัฐสภา หรือผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุมรัฐสภา โดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับมอบหมาย ญัตติ

หรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทนต้องมอบ
แก่สมาชิกรัฐสภาและต้องทำเป็นหนังสือยื่น
ต่อประธาน

ข้อ 39 ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามนำ
ญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสน่อีก
ในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่ญัตติที่ยังมิได้
มีการลงมติหรือญัตติที่ประธานรัฐสภาจะ
อนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ได้
เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนที่ 3

การอภิปราย

ข้อ 40 ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อน คือ
ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอ

ญาติหรือผู้แปรญาติมีหลายคน ให้ประธาน
อนุญาตให้อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

กรรมการซึ่งได้สงวนความเห็น
กรรมการผู้รับมอบหมายจากกรรมการ
ซึ่งได้สงวนความเห็น หรือสมาชิกรัฐสภา
หรือกรรมการผู้รับมอบหมายจากผู้แปร
ญาติซึ่งได้สงวนคำแปรญาติไว้ในชั้นคณะ
กรรมการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้แปร
ญาติด้วย

ข้อ 41 เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้
อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะ
ต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่าย
คัดค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระ
ของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีกฝ่ายหนึ่งจึง
อภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่
คัดค้าน ย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและ

ไม่ให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ 42 ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน
ประธานจะให้คนใดอภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึง
ถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ และผู้ซึ่งยังมีได้
อภิปรายด้วย

ข้อ 43 ในการอภิปรายต้องอยู่ใน
ประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่
ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อย วนเวียน ซ้ำซาก
หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามนำเอกสารใด ๆ
มาอ่านในที่ประชุมรัฐสภาโดยไม่จำเป็น และ
ห้ามนำวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม
รัฐสภา ทั้งนี้ เว้นแต่ประธานจะอนุญาต

ห้ามผู้อภิปรายแสดงกิริยา หรือใช้
วาจาอันไม่สุภาพ ใสร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด
และห้ามกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ หรือออก
ชื่อสมาชิกรัฐสภาหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ข้อ 44 ถ้าประธานเห็นว่าผู้ใดได้

อธิปราชพอสมควรแล้ว ประธานจะให้ผู้นั้น
ยุติการอธิปราชก็ได้

ข้อ 45 สมาชิกรัฐสภาผู้ใดต้องการ
ประท้วงว่ามีการฝ่าฝืนข้อบังคับ ให้ยื่นและ
ยกมือขึ้นพ้นศีรษะ ประธานต้องให้โอกาส
ผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานวินิจฉัยว่าได้มี
การฝ่าฝืนข้อบังคับตามที่ประท้วงหรือไม่
คำวินิจฉัยของประธานถือเป็นเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ
โดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอธิปราชพาดพิงถึงเรื่อง
ส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

ข้อ 46 ผู้อธิปราชอาจถอนคำพูด
ของตนได้ เมื่อมีผู้ประท้วงตามข้อ 45

ข้อ 47 การอธิปราชเป็นอันยุติ เมื่อ

(1) ไม่มีผู้ใดอธิปราช

(2) ที่ประชุมรัฐสภาลงมติให้ปิด

อธิปราช

ข้อ 48 ในกรณีที่ประธานพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว จะขอให้ที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้

ข้อ 49 เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามผู้ใดอภิปรายอีก เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะต้องลงมติในเรื่องนั้นจึงให้ผู้ซึ่งมีสิทธิอภิปรายก่อนคนใดคนหนึ่งมีสิทธิอภิปรายสรุปได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่ที่ประชุมรัฐสภาจะลงมติ

ข้อ 50 ประธานอาจอนุญาตให้รัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมรัฐสภาประกอบการอภิปรายของรัฐมนตรีก็ได้

ข้อ 51 ถ้าประธานให้สัตยาณด้วยการเคาะก้อนหรือยื่นขึ้น ให้ผู้ที่กำลังพูดหยุดพูดและนั่งลงทันที

ส่วนที่ 4

การลงมติ

ข้อ 52 ในกรณีที่จะต้องมีมติของ
รัฐสภา ให้ประธานมีสัญญาณให้สมาชิก
รัฐสภาทราบก่อนลงมติ ถ้าความเห็นของ
ที่ประชุมรัฐสภามีสองฝ่ายให้ถือเอาจำนวน
คะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่า และถ้าความ
เห็นของที่ประชุมรัฐสภามีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป
ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด
เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ
หรือข้อบังคับนี้

ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้
ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็น
เสียงชี้ขาด การออกเสียงชี้ขาดของประธาน
ให้กระทำเป็นการเปิดเผย โดยจะให้เหตุผล

หรือไม่ก็ได้

ข้อ 53 การออกเสียงลงคะแนน ให้กระทำเป็นการเปิดเผย แต่เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือสมาชิกรัฐสภาเสนอ ญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่า สี่สิบคน ขอให้กระทำเป็นการลับ จึงให้ ลงคะแนนลับ

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีร้องขอหรือ สมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติให้ลงคะแนนลับ ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีสมาชิกรัฐสภาคัดค้าน และมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของ สมาชิกรัฐสภาในที่ประชุมรัฐสภา ให้ถือเป็น เอกสิทธิ์ที่จะลงคะแนนโดยเปิดเผย

ข้อ 54 การออกเสียงลงคะแนน เปิดเผยมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนน ตามที่ประธานกำหนด

(2) เรียกชื่อสมาชิกรัฐสภาตามลำดับอักษร ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนตามวิธีที่ประธานกำหนด

การออกเสียงลงคะแนนตาม (1) หากเครื่องออกเสียงลงคะแนนขัดข้อง ให้เปลี่ยนเป็นวิธีการตามที่ประธานกำหนด

การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีตาม (1) จะใช้วิธีตาม (2) ได้ต่อเมื่อสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติและที่ประชุมรัฐสภาอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ 56

การออกเสียงลงคะแนนตาม (2) ให้ประธานเชิญสมาชิกรัฐสภาทุกคนเป็นผู้ตรวจนับคะแนน

ข้อ 55 การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วย

ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ผู้ไม่เห็นด้วยให้เขียน
เครื่องหมาย X ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียน
เครื่องหมาย O

(2) เขียนเครื่องหมายหรือวิธีอื่นใด
ตามที่ประธานกำหนดลงบนแผ่นกระดาษใส่
ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้

การออกเสียงลงคะแนนให้ใช้วิธีตาม
(1) จะใช้วิธีตาม (2) ได้ต่อเมื่อสมาชิก
รัฐสภาเสนอญัตติและที่ประชุมรัฐสภาอนุมัติ
หรือเมื่อมีการนับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ 56

การออกเสียงลงคะแนนตาม (1) หรือ
(2) ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนโดย
เรียกชื่อสมาชิกรัฐสภาตามลำดับอักษร และ
ให้ประธานรัฐสภาเชิญสมาชิกรัฐสภาทุกคน
เป็นผู้ตรวจนับคะแนน

ข้อ 56 เมื่อมีการออกเสียงลง
คะแนนตามข้อ 54 (1) หรือข้อ 55 (1)

ถ้าสมาชิกรัฐสภาร้องขอโดยมีสมาชิกรัฐสภา
รับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคนให้มีการนับใหม่ ก็
ให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ และให้เปลี่ยน
วิธีการลงคะแนนเป็นวิธีตามข้อ 54 (2)
หรือข้อ 55 (2) แล้วแต่กรณี เว้นแต่
คะแนนเสียงมีความต่างกันเกินกว่าสามสิบ
คะแนนจะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ได้

เมื่อได้มีการออกเสียงลงคะแนนตาม
ข้อ 54 (2) หรือข้อ 55 (2) แล้ว จะขอให้
มีการนับคะแนนเสียงใหม่อีกมิได้

ข้อ 57 สมาชิกรัฐสภาซึ่งเข้ามาใน
ที่ประชุมรัฐสภาระหว่างการออกเสียงลง
คะแนนอาจออกเสียงลงคะแนนได้ก่อน
ประธานสั่งปิดการนับคะแนน

ข้อ 58 เมื่อได้นับคะแนนเสียง
เสร็จแล้ว ให้ประธานประกาศผลต่อ
ที่ประชุมรัฐสภาทันที ถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญ

หรือข้อบังคับนี้กำหนดไว้ว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใด ก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงถึงจำนวนที่กำหนดไว้นั้นหรือไม่

ข้อ 59 ผู้ตติใดไม่มีผู้คัดค้าน ให้ประธานถามที่ประชุมรัฐสภาว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยญัตตินั้น

ความในวรรคหนึ่งไม่ให้ใช้บังคับแก่ญัตติที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือเรื่องอื่นใดที่รัฐธรรมนูญ หรือข้อบังคับนี้กำหนดให้ที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัยโดยการออกเสียงลงคะแนน

ข้อ 60 ให้เลขาธิการรัฐสภาจัดทำบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกรัฐสภาแต่ละคนและปิดประกาศบันทึกดังกล่าวไว้ ณ บริเวณรัฐสภาที่ประชาชน

เข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่การออกเสียง
ลงคะแนนเป็นการลับ

หมวด 3 กรรมาธิการ

ข้อ 61 การตั้งคณะกรรมาธิการ
ของรัฐสภา กรรมาธิการที่ตั้งจากผู้ที่เป็น
สมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวนตาม
หรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวน
สมาชิกของแต่ละสภา และกรรมาธิการที่ตั้ง
จากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมี
จำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของ
จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละ
พรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่
ในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 62 ภายใต้บังคับข้อ 61 ในการเลือกตั้งคณะกรรมการของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้ไม่เกินจำนวนกรรมการ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสิบคน ถ้ามีการเสนอชื่อกรรมการเท่ากับจำนวนกรรมการทั้งหมดให้ถือว่าผู้ถูกเสนอชื่อนั้นเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้ามีการเสนอชื่อมากกว่าจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

ข้อ 63 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 64 การประชุมคณะกรรมการให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมรัฐสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการจัดการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ และตำแหน่งอื่น ๆ จากกรรมการในคณะนั้น ๆ

ในการดำเนินการตามวรรคสอง ให้กรรมการผู้มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมของคณะกรรมการ เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อดำเนินการเลือกตั้งประธานและรองประธาน

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใด ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ตามแต่จะมอบหมายได้

ข้อ 65 การเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในการประชุมคณะกรรมการให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการ หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานคณะกรรมการ

ข้อ 66 ในการประชุมคณะกรรมการ
 ธิการ สมาชิกวุฒิสภา รัฐมนตรี หรือผู้ซึ่ง
 ประธานของที่ประชุมอนุญาตมีสิทธิเข้าฟัง
 การประชุม

ในกรณีประชุมลับ ผู้ที่จะเข้าฟัง
 การประชุมได้ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
 การประชุมและได้รับอนุญาตจากประธานของ
 ที่ประชุม

ข้อ 67 ภายใต้งบข้อ 66 ผู้
 เสนอญัตติ รัฐมนตรี และผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรี
 มอบหมายมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นใน
 ที่ประชุมคณะกรรมการธิการได้ตลอดเรื่อง ส่วน
 ผู้แปรญัตติมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้
 เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดงความคิดเห็นตาม
 วรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจ
 มอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกวุฒิสภาผู้อื่น

หรือกรรมการท่านใดท่านหนึ่งกระทำ
แทนได้

ข้อ 68 ให้เลขาธิการรัฐสภาประกาศ
กำหนดการประชุมคณะกรรมาธิการไว้
ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และมี
หนังสือนัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมา
ชี้แจงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่
กรณี ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน หากเรื่อง
ใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับเป็นกฎหมายหรือ
เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ให้แจ้ง
คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ 69 ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับ
มอบหมายไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมาธิการ
ตามนัดจนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์
นับแต่เวลาที่ได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด
ให้คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่

คณะกรรมการพิจารณาเรื่องนั้นยังไม่เสร็จ
หรือที่ประชุมอนุญาตให้เลื่อนการชี้แจงออกไป

ข้อ 70 ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับ
มอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการ
ในข้อใด จะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้น
ไว้เพื่อขอให้รัฐสภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ 71 กรรมการผู้ใดไม่เห็น
ด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะ
สงวนความเห็นไว้เพื่อขอให้รัฐสภาวินิจฉัย
ก็ได้

ข้อ 72 เมื่อคณะกรรมการได้
กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือ
ศึกษาเรื่องใดตามที่รัฐสภามอบหมายเสร็จแล้ว
ให้รายงานต่อรัฐสภา

ในที่ประชุมรัฐสภา คณะกรรมการ
มีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยว
กับการกระทำดังกล่าวในวาระหนึ่ง ในกรณี

คณะกรรมการการจะมอบหมายให้บุคคลใด
แถลงหรือชี้แจงแทนก็ได้เมื่อได้รับอนุญาต
จากประธาน

ข้อ 73 ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า
มีข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควร
ปฏิบัติ ก็ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวนั้น
ไว้ในรายงานของคณะกรรมการ เพื่อให้
รัฐสภาพิจารณา

ในกรณีที่รัฐสภาเห็นด้วยกับข้อ
สังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธาน
รัฐสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี

เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาเก้าสิบวัน
นับแต่วันที่ประธานรัฐสภาส่งข้อสังเกตของ
คณะกรรมการให้คณะรัฐมนตรีทราบ ให้
คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบว่า
ได้ปฏิบัติตามข้อสังเกตนั้นประการใดหรือไม่
และให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้ที่ประชุม

รัฐสภาทราบในโอกาสแรกที่มีการประชุม
รัฐสภา

ข้อ 74 ถ้ารัฐสภามีมติให้คณะกรรมการใดกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการนั้นกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ประธานคณะกรรมการต้องรายงานให้ประธานรัฐสภาทราบโดยด่วน

ให้ประธานรัฐสภามีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร แล้วแจ้งให้ที่ประชุมรัฐสภาทราบภายหลัง

ข้อ 75 กรรมการพ้นจากตำแหน่ง
เมื่อ

(1) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้น

สวดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

(2) ตาย

(3) ลาออก

(4) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่

ตนเป็นสมาชิก

(5) รัฐสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ 76 ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมา

ธิการในคณะกรรมาธิการใดว่างลง ให้

ประธานคณะกรรมาธิการแจ้งต่อประธาน

รัฐสภา เพื่อขอให้รัฐสภาตั้งกรรมาธิการแทน

ตำแหน่งที่ว่าง

หมวด 4

การให้ความเห็นชอบตามมาตรา 173

ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 77 เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ
ให้รัฐสภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญแล้ว ให้
ประธานรัฐสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการ
ประชุมรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม
วรรคหนึ่ง ให้ที่ประชุมรัฐสภาพิจารณาและ
ลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่าง
พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ในกรณีที่ที่ประชุมรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ที่ประชุมรัฐสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ข้อ 78 ในการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกันให้นำความในหมวด 3 กรรมการ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้นำ ข้อ 92 ข้อ 93 ข้อ 95 และข้อ 97 มาใช้บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม

ข้อ 79 เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่คณะกรรมการ

ร่วมกันเสนอเสร็จแล้ว ให้ที่ประชุมรัฐสภา
ลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับ
ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ข้อ 80 ในกรณีที่รัฐสภาลงมติตาม
ข้อ 77 หรือข้อ 79 ไม่เห็นชอบด้วยร่าง
พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

ข้อ 81 เมื่อรัฐสภามีมติเห็นชอบ
ด้วยตามข้อ 79 ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการ
ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมติของรัฐสภา
เพื่อให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูล
กระหม่อมถวายต่อไป

หมวด 5

การให้ความเห็นชอบตามมาตรา 178
ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 82 เมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไปตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 83 เมื่อรัฐสภามีมติเห็นชอบตามข้อ 82 แล้ว ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญต่อไปตามที่กำหนดไว้ใน
รัฐธรรมนูญและข้อบังคับของแต่ละสภา เว้น
แต่การนับระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการ
พิจารณาของวุฒิสภาตามมาตรา 174 ของ
รัฐธรรมนูญ ให้เริ่มนับระยะเวลาตั้งแต่วันที่
รัฐสภามีมติเห็นชอบ

หมวด 6

การเสนอและการพิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

ข้อ 84 ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติมต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องมี
บันทึกประกอบ ดังต่อไปนี้

(1) หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม

(2) เหตุผลในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม

หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติมนั้นให้กำหนดโดยชัดแจ้ง

การแก้ไขเพิ่มเติม หรือการยกเลิก
มาตราใดของรัฐธรรมนูญ ให้ระบุมাত্রาที่
ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกไว้ใน
หลักการหรือจะระบุไว้ในเหตุผลด้วยก็ได้

ข้อ 85 ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่ม
เติมที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ
จะเสนอมิได้

ข้อ 86 ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่ม
เติมที่สมาชิกรัฐสภาเสนอตามมาตรา 313 (1)
ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาทำการ
ตรวจสอบและหากมีข้อบกพร่องให้ประธาน

รัฐสภาแจ้งผู้เสนอเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง

ข้อ 87 ให้ประธานรัฐสภาบรรจุร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับญัตตินั้น กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ข้อ 88 การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

ข้อ 89 การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่หนึ่ง ให้รัฐสภาพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น

ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าว
ในวาระหนึ่ง ที่ประชุมรัฐสภาจะตั้งคณะ
กรรมาธิการพิจารณาก่อนรับหลักการก็ได้

ในกรณีที่ที่ประชุมรัฐสภามีมติให้
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหลาย
ฉบับรวมกัน รัฐสภาจะลงมติรับหลักการหรือ
ไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติมแต่ละฉบับหรือทั้งหมดรวมกันก็ได้
และเมื่อที่ประชุมรัฐสภาได้มีมติรับหลักการ
แล้วให้ลงมติว่าจะใช้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติมฉบับใดเป็นหลักในการพิจารณาใน
วาระที่สอง

ข้อ 90 ในกรณีที่ที่ประชุมรัฐสภา
มีมติในวาระที่หนึ่งรับหลักการแห่งร่าง
รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ให้พิจารณาใน

ลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

ข้อ 91 การพิจารณาในวาระที่สอง ให้ที่ประชุมรัฐสภาตั้งคณะกรรมการขึ้น คณะหนึ่งจากสมาชิกรัฐสภาเพื่อพิจารณามี จำนวนไม่เกินสี่สิบห้าคน และกรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมี จำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของ จำนวนสมาชิกของแต่ละสภา และกรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับ อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรค การเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 92 การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นคณะกรรมการ สมาชิก รัฐสภาผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้เสนอคำแปร

บัญญัติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะ
 กรรมการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วัน
 ถัดจากวันที่รัฐสภารับหลักการแห่งร่าง
 รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เว้นแต่รัฐสภาจะ
 ได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่าง
 รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็น
 ายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ หรือ
 ตัดทอน หรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัดกับ
 หลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
 เว้นแต่การแก้ไขเพิ่มเติมมาตราที่เกี่ยวข้อง
 กับหลักการนั้น

ข้อ 93 เมื่อคณะกรรมาธิการได้
 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จแล้ว
 ให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้น
 โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม

พร้อมทั้งรายงานต่อประธานรัฐสภา รายงาน
นั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าได้มีหรือไม่มี การ
แก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามี
การแปรญัตติ มติของคณะกรรมการ
เกี่ยวข้องคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด
หรือมีการสงวนคำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ
หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมการก็
ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ 94 เมื่อประธานรัฐสภาได้รับ
ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและรายงาน
ของคณะกรรมการตามข้อ 93 แล้ว ให้
บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมรัฐสภา
ภายในสิบห้าวัน กำหนดวันดังกล่าวให้หมาย
ถึงวันในสมัยประชุม

ข้อ 95 ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติมที่คณะกรรมการพิจารณา
เสร็จแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาเริ่มต้นด้วย

ชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้สมาชิกรัฐสภาอภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำ หรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่มีการสงวนคำแปรญัตติ หรือที่มีการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาจะลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 96 การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

ข้อ 97 เมื่อได้พิจารณาตามข้อ 95 จนจบร่างแล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาคั้งนี้สมาชิกรัฐสภาอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

ข้อ 98 เมื่อได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

แก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้
รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้
รัฐสภาพิจารณาเป็นวาระที่สาม

ข้อ 99 การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติมในวาระที่สามไม่มีการอภิปราย
และให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติว่าเห็นชอบหรือ
ไม่เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น
รัฐธรรมนูญ

การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่
สามขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลง
คะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียง
เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็น
รัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ข้อ 100 ในกรณีที่รัฐสภาลงมติใน
วาระที่หนึ่งไม่รับหลักการแห่งร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม หรือลงมติในวาระที่สาม

ไม่เห็นชอบ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
นั้นเป็นอันตกไป

ข้อ 101 เมื่อรัฐสภามีมติในวาระที่
สามเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติม ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการ
ส่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้
นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อม
ถวายต่อไป

หมวด 7

การแถลงนโยบาย

ข้อ 102 เมื่อคณะรัฐมนตรีขอแถลง
นโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา 211 ของ
รัฐธรรมนูญ ให้ประธานรัฐสภาบรรจุเข้า
ระเบียบวาระการประชุมรัฐสภาเป็นเรื่องด่วน

เมื่อคณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว ให้ประธานดำเนินการให้สมาชิกรัฐสภาซักถามและอภิปรายรวมกัน เว้นแต่ที่ประชุมรัฐสภาได้มีมติให้ซักถามและอภิปรายเป็นประเด็น ๆ ไป

ข้อ 103 สมาชิกรัฐสภามีสิทธิจะซักถามและอภิปรายทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านในเรื่องความเหมาะสมของนโยบายและความสามารถที่จะบริหารราชการแผ่นดินให้สำเร็จผลตามนโยบาย ในการนี้ สมาชิกรัฐสภาอาจซักถามและอภิปรายถึงแผนการปฏิบัติและวิธีการที่จะปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ ด้วยก็ได้

ข้อ 104 เฉพาะแต่รัฐมนตรีเท่านั้นที่มีสิทธิจะอภิปรายตอบข้อซักถามหรือข้อคัดค้านของสมาชิกรัฐสภา

เพื่อความสะดวก รัฐมนตรีจะตอบ

สมาชิกรัฐสภาที่ซักถาม หรือคัดค้านทีละคน
เป็นลำดับไป หรือจะรอรวมตอบครั้งละ
หลายคนก็ได้

ข้อ 105 ในการอภิปรายนั้น นอก
จากที่กำหนดไว้ในหมวดนี้แล้ว ให้นำความ
ในหมวด 2 ส่วนที่ 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 8

การเปิดอภิปรายทั่วไป

เพื่อฟังความคิดเห็นของสมาชิกรัฐสภา

ข้อ 106 เมื่อนายกรัฐมนตรีขอให้
การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภา
ตามมาตรา 213 ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธาน
รัฐสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม
รัฐสภาเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 107 ในการอภิปรายให้นำความ
ในหมวด 2 ส่วนที่ 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๑

การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย

ข้อ 108 สถานที่ประชุมของรัฐสภา
ย่อมเป็นที่เคารพและเป็นเขตหวงห้าม
บุคคลซึ่งเข้าไปในห้องประชุมรัฐสภาต้อง
ประพฤติตนให้เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ
และต้องแต่งกายตามที่ประธานรัฐสภากำหนด
บุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกรัฐสภาหรือเจ้าหน้าที่
รัฐสภา เมื่อหมดภารกิจต้องออกจากห้อง
ประชุมรัฐสภา

การแต่งกายของสมาชิกรัฐสภานั้น
ให้แต่งเครื่องแบบสมาชิกรัฐสภา หรือสากล

นิยม หรือชุดพระราชทาน หรือตามที่
ประธานรัฐสภากำหนด

ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสารใด ๆ ซึ่งก่อ
ให้เกิดการรบกวนและห้ามสูบบุหรี่ในห้อง
ประชุมรัฐสภา

ข้อ 109 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้
ประธานมีอำนาจเตือนห้ามปราม ให้ถอนคำพูด
ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่
ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุมรัฐสภา หรือสั่ง
ให้ออกไปจากที่ประชุมรัฐสภาโดยมีหรือไม่มี
กำหนดเวลาในครั้งนั้นก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจาก
ที่ประชุมรัฐสภา หากผู้นั้นขัดจั้น ประธานมี
อำนาจสั่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้
นำตัวออกจากสถานที่ประชุมรัฐสภาหรือ
ออกไปให้พ้นบริเวณรัฐสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะ

โต้แย้งมิได้

ข้อ 110 การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมรัฐสภา หรือ บริเวณรัฐสภา หรือเข้าฟังการประชุมรัฐสภา ตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น และการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการประชุมรัฐสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานรัฐสภากำหนดไว้

หมวด 10

บทสุดท้าย

ข้อ 111 ถ้าประธานขอปรึกษาหรือสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน ให้งดใช้

ข้อบังคับข้อใดข้อหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณี หากที่ประชุม รัฐสภาอนุมัติก็ให้ใช้ได้

ข้อ 112 ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะวินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมรัฐสภาได้ลงมติวินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเป็นประการใดแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด

การขอให้ที่ประชุมรัฐสภาวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกรัฐสภาเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

ข้อ 113 การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่าสี่สิบคน

การเสนอและพิจารณาผู้ตัดตีในวรรค
หนึ่งให้นำข้อ 84 ข้อ 86 ข้อ 88 ข้อ 89
วรรคหนึ่ง วรรคสาม และวรรคสี่ ข้อ 91 ข้อ
92 ข้อ 93 ข้อ 94 ข้อ 95 ข้อ 96 ข้อ 97 ข้อ
99 วรรคหนึ่ง และข้อ 100 มาใช้บังคับโดย
อนุโลม เว้นแต่การออกเสียงลงคะแนนใน
วาระที่หนึ่งและในวาระที่สามให้ถือเอาเสียง
ข้างมากเป็นประมาณ

ข้อ 114 ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับ
ความเสียหายประสงค์จะให้มีการโฆษณา
คำชี้แจงตามมาตรา 157 วรรคสาม ของ
รัฐธรรมนูญ ให้บุคคลนั้นยื่นคำร้องขอต่อ
ประธานรัฐสภาตามแบบที่กำหนด

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ต้องมี
ข้อความเป็นข้อเท็จจริงโดยไม่มีลักษณะเป็น
ความผิดอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่ง
ต่อบุคคลอื่น

ให้ประธานรัฐสภาพิจารณาคำร้องขอ
ดังกล่าว ให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วัน
ที่ได้รับคำร้องขอ ในกรณีที่ประธานรัฐสภา
เห็นสมควรโฆษณาคำชี้แจงดังกล่าว ให้
เลขาธิการรัฐสภาดำเนินการโฆษณา
คำชี้แจงดังกล่าวด้วยวิธีปิดประกาศไว้
ณ บริเวณรัฐสภาที่ประชาชนเข้าไปตรวจ
สอบได้ มีกำหนดระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วัน
ที่ประธานรัฐสภาเห็นควรจัดให้มีการโฆษณา
คำชี้แจง และให้ส่งสมาชิกรัฐสภาเพื่อทราบ
ในการนี้ ประธานรัฐสภาอาจจัดให้มีการโฆษณา
คำชี้แจงนั้นโดยวิธีการอื่นด้วยก็ได้

ประกาศ ณ วันที่ 18 พฤษภาคม
พุทธศักราช 2544

ลงชื่อ   อุทัย พิมพ์ใจชน
(นายอุทัย พิมพ์ใจชน)
                                 ประธานรัฐสภา

ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป
เล่ม 118 ตอนพิเศษ 44 ง
ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2544

หน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

พ.ศ. 2544

หน้าว่าง

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

พ.ศ. 2544

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 135
 มาตรา 153 มาตรา 155 มาตรา 157 มาตรา
 158 มาตรา 188 และมาตรา 191 ของ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
 2540 วุฒิสภาจึงตราข้อบังคับการประชุม
 วุฒิสภาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า
 “ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับ
 ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจา
 นุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกข้อบังคับการ
 ประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2541

ข้อ 4 ให้ประธานวุฒิสภา
รักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวาง
ระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

หมวด 1

การเลือกประธานวุฒิสภาและ รองประธานวุฒิสภา

ข้อ 5 ในการเลือกประธาน
วุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาครั้งแรก
ให้เลขาธิการวุฒิสภาเชิญสมาชิกผู้มีอายุ
สูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาเป็นประธาน
ชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุม
วุฒิสภาดำเนินการเลือกตั้งประธานวุฒิสภา
และรองประธานวุฒิสภา และเพื่อให้
ที่ประชุมวุฒิสภาดำเนินการในเรื่องอื่นที่

จำเป็นจะต้องประชุมปรึกษาในการประชุม
ครั้งนั้นด้วย

ในการดำเนินการเลือกตั้งตามวรรค
หนึ่ง ถ้าผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม
ได้รับการเสนอชื่อเป็นประธานวุฒิสภาหรือ
รองประธานวุฒิสภา ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุด
ในลำดับถัดไปซึ่งอยู่ในที่ประชุมเป็นประธาน
ชั่วคราวของที่ประชุม

ข้อ 6 ในการเลือกประธาน
วุฒิสภา สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อ
สมาชิกได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมี
ผู้รับรองไม่น้อยกว่าสิบคน

ก่อนที่จะดำเนินการเลือกตั้งประธาน
วุฒิสภานั้น ให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อตามวรรค
หนึ่ง กล่าวแสดงวิสัยทัศน์ในการที่จะดำรง
ตำแหน่งเป็นประธานวุฒิสภาต่อที่ประชุม
วุฒิสภา

ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว
ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก

ถ้ามีการเสนอชื่อสองชื่อหรือมากกว่า
สองชื่อ ให้มีการลงคะแนนเลือกโดย
การเขียนชื่อผู้ซึ่งตนประสงค์จะเลือกลงบน
แผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ แล้ว
ให้เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรมาลง
คะแนนเป็นรายคน โดยนำซองใส่ลงในภาชนะ
ที่จัดไว้เพื่อการนั้น ในการตรวจนับคะแนน
ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิก
ไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นกรรมการตรวจนับ
คะแนน!!!

กรณีมีการเสนอชื่อสองชื่อ ให้ผู้ได้
คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าได้คะแนน
สูงสุดเท่ากัน ให้เลือกใหม่อีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้า
คะแนนเท่ากันอีก ให้ใช้วิธีจับสลาก

กรณีมีการเสนอชื่อมากกว่าสองชื่อ

ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดและมีคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม เป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้ได้คะแนนสูงสุดมีคะแนนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ถ้ามีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกหนึ่งคน และผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับที่สองหนึ่งคนให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุดสองลำดับดังกล่าวมาให้สมาชิกลงคะแนน หรือ

(2) ถ้ามีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกเกินกว่าหนึ่งคนให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุดดังกล่าวมาให้สมาชิกลงคะแนน หรือ

(3) ถ้ามีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกหนึ่งคนและมีผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับที่สองเกินกว่าหนึ่งคนให้นำชื่อผู้ได้คะแนนสูงสุดลำดับแรกและลำดับที่สองทุกคนมาให้สมาชิกลงคะแนน

ทั้งนี้ ให้ผู้ได้คะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก แต่ถ้าคะแนนเท่ากัน ให้ใช้วิธีจับสลาก ให้ประธานของที่ประชุมประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุมวุฒิสภา

ข้อ 7 ในการเลือกกรองประธานวุฒิสภาให้นำความในข้อ 6 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่วุฒิสภามีมติให้มีรองประธานวุฒิสภาสองคนให้เลือกกรองประธานวุฒิสภาคนหนึ่งที่หนึ่งก่อน แล้วจึงเลือกกรองประธานวุฒิสภาคนที่สอง

ข้อ 8 ในการเลือกประธานวุฒิสภาหรือรองประธานวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างให้นำความในข้อ 6 และข้อ 7 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 9 เมื่อได้เลือกประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาแล้ว ให้

เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี
เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูล

เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้ง
ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาแล้ว
ให้เลขาธิการวุฒิสภาส่งสำเนาประกาศ
พระบรมราชโองการไปยังสภาผู้แทนราษฎร
และองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญเพื่อ
ทราบด้วย

หมวด 2

อำนาจและหน้าที่ของ ประธานวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา และเลขาธิการวุฒิสภา

ข้อ 10 ประธานวุฒิสภามีอำนาจ
และหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมและดำเนินกิจการของ
วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

(2) เป็นประธานของที่ประชุม

(3) รักษาความสงบเรียบร้อยใน
ที่ประชุมวุฒิสภาตลอดถึงบริเวณที่ประชุม
วุฒิสภา

(4) เป็นผู้แทนวุฒิสภาในกิจการ
ภายนอก

(5) แต่งตั้งกรรมการเพื่อดำเนิน
กิจการใด ๆ ตาม (6)

(6) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มี
กฎหมายบัญญัติไว้หรือตามที่กำหนดไว้ใน
ข้อบังคับนี้

ข้อ 11 รองประธานวุฒิสภามี
อำนาจและหน้าที่ช่วยประธานวุฒิสภาใน
กิจการอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของประธาน
วุฒิสภา หรือปฏิบัติการตามที่ประธาน

วุฒิสภามอบหมาย

ในกรณีที่ไม่มีประธานวุฒิสภาหรือประธานวุฒิสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในกรณีที่มีรองประธานวุฒิสภาสองคน ให้รองประธานวุฒิสภาคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา ถ้าทั้งประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาคนหนึ่งไม่มีหรือไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานวุฒิสภาคนที่สองเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา

ข้อ 12 เลขานุการวุฒิสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) นัดประชุมวุฒิสภา และนัดประชุมคณะกรรมการธิการครั้งแรก

(2) เชิญผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมวุฒิสภาและที่ประชุม

คณะกรรมการเข้าปฏิบัติหน้าที่

(3) ช่วยประธานของที่ประชุมในการควบคุมการนับคะแนนเสียง

(4) ควบคุมการทำรายงานการประชุมทั้งปวง

(5) ยืนยันมติของวุฒิสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(6) รักษาสรรพเอกสารและข้อมูลของวุฒิสภา

(7) ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภาวางไว้

(8) กำกับดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับอย่างมีประสิทธิภาพ

(9) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับนี้

(10) ปฏิบัติการณ์อื่นตามที่ประธาน
วุฒิสภามอบหมาย

หมวด 3
การประชุมวุฒิสภา

ส่วนที่ 1
วิธีการประชุม

ข้อ 13 การประชุมวุฒิสภาย่อม
เป็นการเปิดเผย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือ
สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา
ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

ในการประชุมวุฒิสภาที่เป็นการเปิดเผย
ให้บุคคลภายนอกเข้าฟังการประชุมได้ ตาม

ระเบียบที่ประธานวุฒิสภากำหนดไว้ และให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียง และหรือวิทยุโทรทัศน์ และจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางเครื่องขยายเสียงและหรือวิทยุโทรทัศน์วงจรปิดภายในบริเวณของรัฐสภา หากมีเหตุขัดข้องให้แจ้งที่ประชุมทราบ

ในการประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือ ณ ที่ใดในระยะเวลาที่จะฟังการประชุมได้ก็แต่เฉพาะสมาชิก รัฐมนตรีและผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุมและห้ามใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือเครื่องมือสื่อสารใด ๆ ยกเว้นการบันทึกของวุฒิสภา

ข้อ 14 ให้มีการประชุมวุฒิสภาครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญของรัฐสภา เว้นแต่

ประธานวุฒิสภาเห็นว่าไม่มีวาระที่จะพิจารณา
ในกรณีเช่นนั้นให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้
สมาชิกทราบล่วงหน้า

การประชุมครั้งต่อไปให้เป็นไปตาม
กำหนดที่วุฒิสภามีมติไว้ แต่ประธานวุฒิสภา
จะสั่งงดการประชุมครั้งใดก็ได้เมื่อเห็นว่าไม่มี
เรื่องที่สมควรจะบรรจุเข้าระเบียบวาระการ
ประชุม

ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาเห็นสมควร
หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา
เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา ให้เรียก
ประชุมเป็นพิเศษ ก็ให้เรียกประชุมได้

ข้อ 15 การนัดประชุมต้องทำเป็น
หนังสือ เว้นแต่เมื่อได้แจ้งนัดในที่ประชุม
วุฒิสภาแล้ว จึงให้ทำหนังสือนัดเฉพาะ
สมาชิกที่ไม่ได้มาประชุม

การนัดประชุมให้นัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ประธานวุฒิสภานัดเร็วกว่านั้นหรือนัดประชุมโดยวิธีอื่นใดก็ได้เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 16 ภายใต้บังคับข้อ 102 ให้ส่งระเบียบวาระการประชุมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุม แต่ประธานวุฒิสภานะให้ส่งเพิ่มเติมอีกในเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นว่าจำเป็นหรือสมควร

ข้อ 17 การจัดระเบียบวาระการประชุม ให้จัดลำดับดังต่อไปนี้

(1) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม

(2) รับรองรายงานการประชุม

(3) กระทู้ถาม

(4) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว

- (5) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (6) เรื่องที่เสนอใหม่
- (7) เรื่องอื่น ๆ

ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระการประชุมก็ได้

ข้อ 18 ให้สมาชิกผู้มาประชุมลงชื่อในสมุดที่จัดไว้ก่อนเข้าประชุมทุกคราว และเมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกเข้านั่งในที่ที่จัดไว้

เมื่อมีสมาชิกลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถาม ถ้ามีสมาชิกลงชื่อมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ก็ให้ถือว่าเป็นองค์ประชุมพิจารณาได้

เมื่อประธานของที่ประชุมขึ้นบัลลังก์
ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภายืนขึ้น จนกว่า
ประธานของที่ประชุมจะได้นั่งลง

ข้อ 19 เมื่อพ้นกำหนดเวลา
ประชุมไปสามสัปดาห์แล้ว จำนวนสมาชิก
ยังไม่ครบองค์ประชุม ประธานของที่ประชุม
จะสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้

ข้อ 20 เมื่อถึงกำหนดเวลา
ประชุมหรือพ้นกำหนดเวลาประชุมไป
สามสัปดาห์แล้ว ประธานวุฒิสภาและรอง
ประธานวุฒิสภาไม่อาจมาประชุมได้ ให้
เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ที่ประชุมวุฒิสภาทราบ
ในกรณีเช่นนี้ให้เลขาธิการวุฒิสภาขออนุมัติ
ที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อเชิญสมาชิกผู้มีอายุ
สูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาเป็นประธาน
ชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุม
วุฒิสภาดำเนินการเลือกตั้งประธานเฉพาะคราว

สำหรับการประชุมครั้งนั้น โดยให้นำความใน
ข้อ 6 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ส่วนการลง
คะแนนเลือกตั้งประธานเฉพาะคราว ให้
กระทำเป็นการเปิดเผยตามข้อ 65

ข้อ 21 ในการประชุมวุฒิสภา ให้
ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่
ในระเบียบวาระการประชุม และต้องดำเนินการ
พิจารณาตามลำดับระเบียบวาระการ
ประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะได้
ลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 22 ผู้ใดประสงค์จะกล่าว
ถ้อยคำต่อที่ประชุมวุฒิสภา ให้ยกมือขึ้นพื้น
ศีรษะ เมื่อประธานของที่ประชุมอนุญาต
แล้วจึงยืนขึ้นกล่าวได้ และต้องเป็นคำกล่าว
กับประธานของที่ประชุม

ข้อ 23 ถ้ารัฐมนตรีขอแถลง
หรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุมวุฒิสภา ให้

ประธานของที่ประชุมพิจารณาอนุญาต

สมาชิกอาจซักถามเพื่อความกระจ่าง
แจ้งในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้นก็ได้

ข้อ 24 ประธานของที่ประชุมมี
อำนาจปรึกษาที่ประชุมวุฒิสภาในปัญหาใด ๆ
หรือสั่งพักการประชุม เลื่อนการประชุม
หรือเลิกการประชุมได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าประธานวุฒิสภาลงจากบัลลังก์โดย
มิได้มอบหมายให้รองประธานวุฒิสภาปฏิบัติ
หน้าที่แทน ให้เลิกการประชุม

ข้อ 25 รายงานการประชุมวุฒิสภา
เมื่อคณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม
และติดตามมติของวุฒิสภาตรวจแล้ว ก่อนที่
จะเสนอให้วุฒิสภารับรอง ให้ทำสำเนาวางไว้
สามฉบับ ณ ที่ซึ่งสำนักงานเลขาธิการ
วุฒิสภาได้ประกาศกำหนดไว้ ไม่น้อยกว่า
สามวัน เพื่อให้สมาชิกตรวจดูได้

รายงานการประชุมวุฒิสภาทุกครั้งจะต้องมีรายชื่อสมาชิกที่มาประชุม ที่ลาประชุม และที่ขาดประชุม

สมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมวุฒิสภาดังกล่าวให้ตรงตามที่เป็นจริง โดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้วุฒิสภาวินิจฉัย

ข้อ 26 ในการตรวจรายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งใด ถ้ามีผู้ใดกล่าวถ้อยคำหรือข้อความใด ๆ และได้มีการถอนหรือถูกสั่งให้ถอนถ้อยคำหรือข้อความนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภาพิจารณาว่าสมควรจะตัดถ้อยคำหรือข้อความดังกล่าว

ออกหรือไม่ ถ้าเห็นสมควรให้ตัดออก ให้บันทึกว่า “มีการถอนคำพูด” หรือ “ถูกสั่งให้ถอนคำพูด” แล้วแต่กรณี ไว้ในรายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งนั้น ส่วนถ้อยคำหรือข้อความที่ตัดออก ให้บันทึกไว้ในรายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภาด้วย

ข้อ 27 รายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิกตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังโดยคณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมเอง หรือโดยสมาชิกขอให้แก้ไขเพิ่มเติมก็ตาม ในคราวที่วุฒิสภาพิจารณารับรองรายงานการประชุมนั้น คณะกรรมการจะต้องแถลงต่อที่ประชุมวุฒิสภาถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

ข้อ 28 เมื่อวุฒิสภาได้รับรอง
รายงานการประชุมวุฒิสภาครั้งใดแล้ว ให้
ประธานวุฒิสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมวุฒิสภาที่ได้รับ
รับรองแล้ว แต่ประธานวุฒิสภายังมิได้ลง
ลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หรือรายงานการ
ประชุมวุฒิสภาที่ยังมิได้มีการรับรอง เพราะ
เหตุที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง ให้เลขาธิการ
วุฒิสภำบันทึกเหตุนั้นไว้ และเป็นผู้รับรอง
ความถูกต้องของรายงานการประชุมนั้น

ข้อ 29 วุฒิสภาอาจมีมติมิให้จด
รายงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมด หรือแต่
เพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึกพฤติการณ์ไว้

ข้อ 30 การเปิดเผยรายงานการ
ประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของวุฒิสภา

ข้อ 31 วุฒิสภาอาจมีมติห้าม
โฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัย

หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินที่มีการ
กล่าวหรือปรากฏในการประชุมได้

ข้อ 32 ให้เลขาธิการวุฒิสภาเป็น
ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมวุฒิสภา
ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่
มิได้มีมติของวุฒิสภาให้เปิดเผย และ
ข้อความที่ห้ามโฆษณาตามข้อ 31

ส่วนที่ 2

การเสนอญัตติ

ข้อ 33 ญัตติทั้งหลายต้องเสนอ
ล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา
และต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน
ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ที่กำหนดไว้เป็น
อย่างอื่น

ข้อ 34 ญัตติตามมาตรา 187
 มาตรา 188 และมาตรา 304 วรรคสอง ของ
 รัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็น
 ผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ 35 ญัตติขอให้วุฒิสภามีมติ
 ให้รัฐมนตรีผู้ใดเข้าร่วมประชุมในเรื่องใดใน
 ที่ประชุมวุฒิสภาตามมาตรา 210 ของ
 รัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมี
 สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสิบคน

ข้อ 36 ญัตติขอให้คณะกรรมการ
 สามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่ง หรือ
 ญัตติขอให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการสามัญ
 หรือคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการ
 พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
 อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ถ้า
 สมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า
 สิบคน

ยุติตามวรรคหนึ่ง กรณีขอให้
วุฒิสภาทั้งคณะกรรมาธิการสามัญหรือคณะ
กรรมาธิการวิสามัญแล้วแต่กรณีนั้น จะต้อง
ระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือ
ซ้อนกัน และจะต้องไม่ซ้ำหรือซ้อนกับ
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการสามัญ
ประจำวุฒิสภาคณะต่าง ๆ ตามบัญญัติท้าย
ข้อบังคับนี้

ข้อ 37 ยุติขอให้วุฒิสภามีมติว่า
กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ
วุฒิสภาตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญ
ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ข้อ 38 ยุติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอ
ล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ

(1) ขอให้ปรึกษาเป็นเรื่องด่วน

(2) ขอให้เปลี่ยนแปลงระเบียบวาระ
การประชุม

(3) ขอให้ลงมติตามข้อ 29 หรือ
ข้อ 31

(4) ยุติมติตามข้อ 39 ข้อ 64 ข้อ 65
ข้อ 66 ข้อ 72 ข้อ 112 หรือข้อ 152

(5) ยุติมติที่ประธานของที่ประชุม
อนุญาตตามที่เห็นสมควร

ข้อ 39 เมื่อที่ประชุมวุฒิสภากำลัง
ปรึกษาญัตติใดอยู่ ห้ามมิให้เสนอญัตติอื่น
นอกจากญัตติดังต่อไปนี้

(1) ขอแปรญัตติเฉพาะในเรื่องที่
มิใช่ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช
บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(2) ขอให้รวมระเบียบวาระการ
ประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน
หรือเกี่ยวเนื่องกันเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

(3) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะ
กรรมาธิการเพื่อพิจารณา หรือขอให้บุคคลใด

ส่งเอกสารหรือมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง
ความเห็น

(4) ขอให้รวมหรือแยกประเด็น
พิจารณาหรือลงมติ

(5) ขอให้เลื่อนการปรึกษา

(6) ขอให้ปิดอภิปราย

(7) ขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

ยุติตาม (3) (5) (6) หรือ (7)
เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบตามที่
เสนอแล้ว ห้ามมิให้เสนอญัตติอื่นในข้อนี้อีก

ข้อ 40 ยุติตามข้อ 39 (6) และ
(7) ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอในคราวเดียวกัน
การอภิปรายของตน

ข้อ 41 ยุติตามข้อ 39 (7)
ห้ามมิให้เสนอ

(1) ในการพิจารณาญัตติที่คณะ
รัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

(2) ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(3) ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคล ดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา 138 มาตรา 143 มาตรา 196 มาตรา 199 มาตรา 257 มาตรา 261 มาตรา 274 (3) มาตรา 277 มาตรา 278 มาตรา 279 (3) มาตรา 297 มาตรา 302 และมาตรา 312 ของรัฐธรรมนูญ

(4) ในการพิจารณาและมีมติให้ ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

ข้อ 42 ในกรณีที่ที่ประชุมวุฒิสภา ลงมติให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา ยุติคดีเดิม เป็นอันตกไป

ข้อ 43 ยุติคดีที่ต้องเสนอล่วงหน้า เป็นหนังสือ ผู้เสนอและผู้รับรองต้องลง

ลายมือชื่อท้ายญัตติที่เสนอ

ข้อ 44 ญัตติที่ไม่ต้องเสนอ
ล่วงหน้าเป็นหนังสือ ให้ผู้รับรองแสดง
การรับรองโดยวิธียกมือขึ้นในที่ประชุม

ข้อ 45 การแก้ไขเพิ่มเติมญัตติ
หรือการถอนญัตติที่ประธานวุฒิสภาสั่งบรรจุ
เข้าระเบียบวาระการประชุมและได้ส่งให้
สมาชิกแล้ว จะกระทำได้อีกเมื่อได้รับความ
ยินยอมของที่ประชุมวุฒิสภา

ข้อ 46 การถอนคำแปรญัตติจะ
กระทำเมื่อใดก็ได้ แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติม
คำแปรญัตติจะกระทำได้เฉพาะภายใน
กำหนดเวลาแปรญัตติตามข้อ 114

ข้อ 47 การถอนชื่อจากการเป็นผู้
ร่วมกันเสนอญัตติใด หรือจากการเป็นผู้รับรอง
จะกระทำได้เฉพาะก่อนที่ประธานวุฒิสภาสั่ง
บรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระการประชุม

ในกรณีที่ประธานวุฒิสภาสั่งบรรจุญัตตินั้น
เข้าระเบียบวาระการประชุมแล้ว จะถอนข้อได้
ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของที่ประชุม
วุฒิสภา

ข้อ 48 ญัตติใดถึงวาระพิจารณา
ในที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติไม่
ชี้แจงในที่ประชุมวุฒิสภา หรือผู้เสนอญัตติ
ไม่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภาโดยไม่มีผู้ชี้แจง
แทนในฐานะผู้รับมอบหมาย ญัตตินั้น
เป็นอันตกไป เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะ
พิจารณาเห็นเป็นอย่างอื่น

คำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่
ประชุมวุฒิสภาแล้ว ถ้าผู้แปรญัตติไม่ชี้แจง
ในที่ประชุมวุฒิสภา หรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ใน
ที่ประชุมวุฒิสภาโดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนใน
ฐานะผู้รับมอบหมายคำแปรญัตตินั้นเป็นอัน
ตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทนในกรณี
ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองนั้น ต้องมอบแก่
สมาชิกและทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน
ของที่ประชุม

ข้อ 49 ญัตติใดตกไปแล้ว ห้าม
มิให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้น
เสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่
ประธานวุฒิสภาจะอนุญาตในเมื่อพิจารณา
เห็นว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนที่ 3

การอภิปราย

ข้อ 50 ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนคือ
ผู้เสนอญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติมีหลายคน
ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ใช้สิทธิ

อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

กรรมาธิการซึ่งได้สงวนความเห็น
กรรมาธิการผู้รับมอบหมายจากกรรมาธิการ
ซึ่งได้สงวนความเห็น ผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวน
คำแปรญัตติ หรือสมาชิกผู้รับมอบหมายจาก
ผู้แปรญัตติซึ่งได้สงวนคำแปรญัตติไว้ในชั้น
คณะกรรมาธิการ ให้มีฐานะเสมือนเป็น
ผู้เสนอญัตติด้วย

ข้อ 51 เมื่อผู้อภิปรายก่อนตาม
ข้อ 50 ได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายใน
ลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกัน
ระหว่างฝ่ายคัดค้านและฝ่ายสนับสนุน
เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีก
ฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่
คัดค้านย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับ และ
มิให้นำเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ 52 ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน
ประธานของที่ประชุมจะให้คนใดอภิปรายก็ได้
แต่ให้คำนึงถึงผู้เสนอญัตติ ผู้แปรญัตติ
ผู้รับรองญัตติหรือผู้รับรองคำแปรญัตติ และ
ผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

ข้อ 53 การอภิปรายต้องอยู่ใน
ประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษา
กันอยู่ ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก
หรือซ้ำกับผู้อื่น หรือใช้ภาษาต่างประเทศโดย
ไม่จำเป็น และห้ามมิให้นำเอกสารใดๆ มาอ่าน
หรือนำวัตถุใดๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม
วุฒิสภา เว้นแต่ประธานของที่ประชุมจะ
อนุญาต แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิสมาชิก
ที่จะเขียนคำอภิปรายของตนและอ่าน
คำอภิปรายนั้นในที่ประชุมวุฒิสภา

ห้ามมิให้ผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้
วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด

และห้ามมิให้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ หรือ
ออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น

ข้อ 54 ถ้าประธานของที่ประชุม
เห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว
ประธานของที่ประชุมจะให้ผู้นั้นยุติการ
อภิปรายก็ได้แม้จะมีได้ฝ่าฝืนข้อ 53 ก็ตาม

ข้อ 55 สมาชิกผู้ใดเห็นว่ามี การ
ฝ่าฝืนข้อบังคับและประสงค์จะประท้วง
ให้ยื่นและยกมือขึ้นพ้นศีรษะ ประธานของ
ที่ประชุมจะต้องให้โอกาสผู้นั้นชี้แจง แล้ว
ให้ประธานของที่ประชุมวินิจฉัยว่าได้มีการ
ฝ่าฝืนข้อบังคับตามที่ประท้วงนั้นหรือไม่
คำวินิจฉัยของประธานของที่ประชุมดังกล่าว
ให้ถือเป็นเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ
โดยอนุโลมแก่ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่อง
ส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหายแก่ผู้นั้น

และเมื่อประธานของที่ประชุมวินิจฉัยว่า การอภิปรายนั้นเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับ ผู้อภิปรายต้องถอนคำพูดตามคำสั่งของ ประธานของที่ประชุม

ข้อ 56 ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูด ของตนเอง หรือเมื่อมีผู้ประท้วง หรือตาม คำสั่งของประธานของที่ประชุมตามข้อ 55

ข้อ 57 การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ

(1) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(2) ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติให้ปิด

อภิปราย

(3) ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติให้ยก เรื่องอื่นขึ้นปรึกษา

ข้อ 58 ในกรณีที่ประธานของ ที่ประชุมพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอ สมควรแล้ว จะขอให้ที่ประชุมวุฒิสภา วินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้

ข้อ 59 เมื่อการอภิปรายได้ยุติแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดอภิปรายอีก นอกจากในกรณีที่ที่ประชุมวุฒิสภายจะต้องลงมติในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ จึงให้ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนอภิปรายสรุปได้อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่ที่ประชุมวุฒิสภายจะลงมติ เมื่อการอภิปรายได้สิ้นสุดแล้ว ให้ประธานของที่ประชุมให้สัญญาณแจ้งสมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ

ข้อ 60 ประธานของที่ประชุมอาจอนุญาตให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้

ข้อ 61 ถ้าประธานของที่ประชุมให้สัญญาณด้วยการเคาะค้อน หรือยืนขึ้น ให้ผู้ที่กำลังพูดอยู่หยุดพูดและนั่งลงทันที และให้ทุกคนนั่งฟังประธานของที่ประชุม

ในกรณีอ่านพระบรมราชโองการ

หรือกระแสพระราชดำรัสให้ผู้อยู่ในที่ประชุม
วุฒิสภายืนฟังด้วยอาการสำรวมตลอดเวลา
ที่อ่าน

ส่วนที่ 4 การลงมติ

ข้อ 62 ในกรณีที่จะต้องมิตติของ
วุฒิสภา ให้ประธานของที่ประชุมขอให้ที่
ประชุมวุฒิสภาลงมติ

ข้อ 63 เสียงข้างมากตามมาตรา
156 ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีความเห็นของ
ที่ประชุมวุฒิสภามีสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวน
คะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่า และในกรณี
ความเห็นของที่ประชุมวุฒิสภามีเกินสองฝ่าย
ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด

การออกเสียงชี้ขาดของประธานของที่ประชุม ให้กระทำเป็นการเปิดเผยโดยจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

ข้อ 64 ภายใต้บังคับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำเป็นการเปิดเผย เว้นแต่เมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าสิบคน ขอให้กระทำเป็นการลับจึงให้ลงคะแนนลับ แต่ถ้ามีสมาชิกคัดค้านและมีผู้รับรองมากกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกในที่ประชุม วุฒิสภาก็ให้ลงคะแนนโดยเปิดเผย

ข้อ 65 การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

(2) ยกมือขึ้นพร้อมศีรษะพร้อมกับแสดงบัตรลงคะแนน ผู้เห็นด้วยให้แสดงบัตร

ลงคะแนนสีน้ำเงิน ผู้ไม่เห็นด้วยให้แสดงบัตร
ลงคะแนนสีแดง ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้แสดง
บัตรลงคะแนนสีขาว โดยบัตรลงคะแนน
ดังกล่าวให้สมาชิกลงลายมือชื่อและ
หมายเลขประจำตัวสมาชิกกำกับไว้ด้วย

(3) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษร
ให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนตามวิธีที่
ประธานของที่ประชุมกำหนด

(4) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมวุฒิสภา
เห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยนั้น
ให้ใช้วิธีตาม (1) จะใช้วิธีตาม (2) (3) หรือ
(4) ได้ ต่อเมื่อสมาชิกเสนอญัตติและ
ที่ประชุมวุฒิสภาอนุมัติ หรือเมื่อมีการนับ
คะแนนเสียงใหม่ตามข้อ 72

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตาม
(1) ให้ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนได้

จนกว่าประธานของที่ประชุมจะได้สั่งปิด
การออกเสียงลงคะแนน

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตาม
(2) ให้ประธานของที่ประชุมสั่งให้เจ้าหน้าที่
ไปรับบัตรลงคะแนนจากสมาชิกมาเพื่อ
ดำเนินการตรวจนับคะแนนต่อไป

ข้อ 66 การออกเสียงลงคะแนน
ลับมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนน
ตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

(2) เขียนเครื่องหมายบนแผ่น
กระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ผู้เห็นด้วย
ให้เขียนเครื่องหมายถูก (✓) ผู้ไม่เห็นด้วยให้
เขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ส่วนผู้
ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมายวงกลม (O)

(3) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมวุฒิสภา
เห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนลับตาม (1) ให้ใช้เครื่องออกเสียงลงคะแนนได้จนกว่า ประธานของที่ประชุมจะได้สั่งปิดการออกเสียงลงคะแนน

เมื่อจะมีการออกเสียงลงคะแนนลับตาม (2) ให้สมาชิกนั่งลงในที่ที่จัดไว้ และให้ประธานของที่ประชุมสั่งให้เจ้าหน้าที่แจกกระดาษและซองให้แก่สมาชิกทุกคน และเมื่อสมาชิกเขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองแล้ว ให้ประธานของที่ประชุมสั่งให้เจ้าหน้าที่ไปรับมาเพื่อส่งให้แก่กรรมการตรวจนับคะแนนดำเนินการต่อไป และในการตรวจนับคะแนน ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นกรรมการตรวจนับคะแนน

ข้อ 67 ก่อนออกเสียงลงคะแนนลับ ให้ประธานของที่ประชุมให้สัตยาณแจ้ง

สมาชิกทราบเพื่อพร้อมที่จะออกเสียงลงคะแนนลับ

ข้อ 68 ลำดับการลงมตินั้น ให้ลงมติในญัตติสุดท้ายก่อนแล้วย้อนเป็นลำดับไปหาญัตติต้น แต่มีให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้มติที่ได้ลงคะแนนและนับคะแนนเสร็จแล้วเป็นอันเสียไป

ข้อ 69 ประธานของที่ประชุมมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภามีมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 70 สมาชิกซึ่งเข้ามาในที่ประชุมวุฒิสภาระหว่างการออกเสียงลงคะแนนในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยตามข้อ 65 (1) หรือออกเสียงลงคะแนนลับตามข้อ 66 (1) อาจลงคะแนนได้ก่อนประธานของที่

ประชุมสั่งปิดการออกเสียงลงคะแนน ในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยโดยวิธีอื่น อาจลงคะแนนทางฝ่ายที่ยังนับคะแนนเสียงไม่เสร็จได้ หรือในกรณีออกเสียงลงคะแนนลับโดยวิธีอื่น อาจลงคะแนนได้ก่อนประธานของที่ประชุมสั่งให้นับคะแนนเสียง

ข้อ 71 เมื่อได้นับคะแนนเสียงเสร็จแล้ว ให้ประธานของที่ประชุมประกาศมติต่อที่ประชุมวุฒิสภาทันที ในกรณีเรื่องใด รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดไว้ว่ามติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใด ก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงถึงจำนวนที่กำหนดไว้นั้นหรือไม่

ข้อ 72 ในการนับคะแนนเสียงครั้งใด ถ้าสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าสิบคนให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ ก็ให้มีการนับใหม่ เว้นแต่คะแนนเสียงมี

ความต่างกันเกินกว่าสิบคะแนนจะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ได้

การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้เปลี่ยนวิธีลงคะแนนเป็นวิธีดังกล่าวตามข้อ 65 หรือข้อ 66 ซึ่งอยู่ในลำดับถัดไป แล้วแต่กรณี เว้นแต่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดวิธีลงคะแนนไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

เมื่อได้มีการนับคะแนนเสียงโดยวิธีดังกล่าวในข้อ 65 (3) แล้ว จะขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่อีกมิได้

ข้อ 73 ญาติใดที่ไม่มีผู้คัดค้านให้ประธานของที่ประชุมตามที่ประชุมวุฒิสภามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบด้วยกับญาตินั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่
 ญัตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง
 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือ
 เรื่องอื่นใดที่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้
 กำหนดให้ที่ประชุมวุฒิสภาวินิจฉัยโดย
 การออกเสียงลงคะแนน

ข้อ 74 ให้เลขาธิการวุฒิสภาจัดทำ
 บันทึกการลงมติการออกเสียงลงคะแนนของ
 สมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกการลงมติ
 ดังกล่าวไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
 เพื่อให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่
 กรณีการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ

หมวด 4 กรรมการ

ข้อ 75 ให้วุฒิสภาตั้งคณะ
กรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้นเพื่อ
กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษา
เรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา
โดยมีอำนาจหน้าที่ตามบัญชีท้ายข้อบังคับนี้
หรือตามที่วุฒิสภามอบหมาย

คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา
แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการจำนวน
ไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน และ
ให้มีจำนวนยี่สิบเอ็ดคณะ ดังนี้

- (1) คณะกรรมการการกีฬา
- (2) คณะกรรมการการเกษตรและ
สหกรณ์

(3) คณะกรรมการการคมนาคม

(4) คณะกรรมการการคลัง
การธนาคารและสถาบันการเงิน

(5) คณะกรรมการการงบประมาณ

(6) คณะกรรมการการต่างประเทศ

(7) คณะกรรมการการทหาร

(8) คณะกรรมการการท่องเที่ยว

(9) คณะกรรมการการปกครอง

(10) คณะกรรมการการแปรรูป
รัฐวิสาหกิจ

(11) คณะกรรมการการมีส่วนร่วม
ของประชาชน

(12) คณะกรรมการการยุติธรรม
และสิทธิมนุษยชน

(13) คณะกรรมการการแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

(14) คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและการพลังงาน

(15) คณะกรรมการการศึกษา
ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

(16) คณะกรรมการการเศรษฐกิจ
การพาณิชย์และอุตสาหกรรม

(17) คณะกรรมการการสาธารณสุข

(18) คณะกรรมการกิจการสตรี
เยาวชนและผู้สูงอายุ

(19) คณะกรรมการกิจการองค์กร
อิสระ

(20) คณะกรรมการตรวจรายงาน
การประชุมและติดตามมติของวุฒิสภา

(21) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม
หากมีความจำเป็นวุฒิสภาจะตั้งคณะ
กรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเพิ่มขึ้นหรือ
ลดจำนวนคณะกรรมการลงเมื่อใดก็ได้

สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่ง
กรรมการสามัญประจำวุฒิสภาได้ไม่เกิน
สองคณะ เว้นแต่สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งเป็น
ประธานและเลขานุการคณะกรรมการ
สามัญประจำวุฒิสภานั้น ให้ดำรงตำแหน่ง
กรรมการสามัญประจำวุฒิสภาได้หนึ่งคณะ

คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา
มีวาระสองปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติเลือกตั้ง

ข้อ 76 การสรรหาสมาชิกให้ดำรง
ตำแหน่งกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา
ตามข้อ 75 ให้ที่ประชุมวุฒิสภาตั้งคณะ
กรรมการสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน
สิบเอ็ดคน และให้สมาชิกแต่ละคนแสดง
ความจำนงโดยยื่นต่อคณะกรรมการสามัญ
ตามแบบที่คณะกรรมการสามัญกำหนด
เพื่อที่จะดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการ
สามัญประจำวุฒิสภาได้ไม่เกินสองคณะ

ในกรณีที่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดมีสมาชิกยื่นแสดงความจำนงจะดำรงตำแหน่งไว้เกินจำนวนกรรมการในคณะนั้น ให้ใช้วิธีการตามที่คณะกรรมการสามัญกำหนด

การเลือกตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาเลือกจากรายชื่อสมาชิกที่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสามัญตามวรรคหนึ่ง

ข้อ 77 ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในระหว่างคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะต่าง ๆ ตามข้อ 75 ที่อาจมีความไม่ชัดเจนหรืออาจมีความซ้ำซ้อนกันอยู่ และทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินกิจการตามภารกิจ ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาในแต่ละคณะดังกล่าว นัดประชุมร่วมกันเพื่อ

พิจารณาหาข้อยุติ และหากไม่อาจหาข้อยุติ
ร่วมกันได้ ให้เสนอเรื่องต่อวุฒิสภาเพื่อให้
วุฒิสภาพิจารณาตั้งคณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาเฉพาะกรณีนั้นต่อไป

ข้อ 78 ให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาขึ้น
คณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกินยี่สิบเจ็ดคน
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ พิจารณาสอบสวน
หรือศึกษาเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ
เรื่องอื่นใดตามที่วุฒิสภามอบหมายหรือตาม
ที่ประธานวุฒิสภามอบหมาย

(2) กระทำการหรือพิจารณา
เรื่องใด ๆ ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ
คณะกรรมการอื่นของวุฒิสภา

(3) ประสานงานระหว่างวุฒิสภากับ
สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรี องค์กร

อิสระตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในกิจการของวุฒิสภา

(4) ประสานงานกับคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาทุกคณะและสมาชิกเกี่ยวกับการพิจารณารายชื่อสมาชิกหรือบุคคลใด ๆ ที่จะเสนอให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกตั้งเป็นกรรมการสามัญหรือกรรมการวิสามัญตามข้อ 80 หรือข้อ 97 แล้วแต่กรณี เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสมและเป็นธรรม

(5) ดำเนินงานทางด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร การสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการของวุฒิสภา

(6) พัฒนาระบบงานวุฒิสภา และการดำเนินกิจการในด้านต่าง ๆ ของวุฒิสภา

(7) รับคำร้องเรียนหรือเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรเพื่อมอบต่อคณะ

กรรมการคณะต่าง ๆ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา

(8) กำหนดรายละเอียดของงบประมาณและการแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายประจำปีในส่วนของวุฒิสภาและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(9) จัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกวุฒิสภา

(10) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของวุฒิสภา

คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง มีวาระสองปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติเลือกตั้ง

ข้อ 79 การตั้งกรรมการตามข้อ 78 ให้ที่ประชุมวุฒิสภาตั้งจากสมาชิกซึ่งเป็นผู้แทนของคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อ 75 ทุกคณะ คณะละหนึ่งคน

และเลขาธิการวุฒิสภา จำนวนนอกจากนั้น
ให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกตั้งตามข้อ 80

ข้อ 80 ภายใต้งบข้อ 76 และ
ข้อ 79 การเลือกตั้งคณะกรรมการสามัญ
หรือคณะกรรมการวิสามัญ ให้ที่ประชุม
วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อที่สมาชิกเสนอ

สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้
ครั้งละหนึ่งชื่อ การเสนอต้องมีสมาชิก
รับรองไม่น้อยกว่าห้าคน

การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งคณะ
กรรมการ ให้สมาชิกออกเสียงลงคะแนน
โดยเลือกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเท่ากับ
จำนวนกรรมการที่จะเลือกตั้งตามวิธีที่
ประธานของที่ประชุมกำหนด

ให้ประธานวุฒิสภาและเลขาธิการ
วุฒิสภาเป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจนับ
คะแนน และให้ประธานวุฒิสภาแจ้งผล

การตรวจนับคะแนนและประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการ ในการประชุม ครั้งนั้นหรือครั้งต่อไป

ให้ถือว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการตามวรรคสี่ดำรงตำแหน่งกรรมการนับแต่วันที่วุฒิสภาลงมติเลือกตั้ง

ข้อ 81 การประชุมคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อ 75 ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่การประชุมคณะ กรรมการตามข้อ 78 และข้อ 80 ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำข้อบังคับนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุมวุฒิสภามาใช้ บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 82 ให้คณะกรรมการแต่ละคณะเลือกตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ โฆษกและตำแหน่งอื่นตามความจำเป็นจากกรรมการในคณะนั้นๆ

ให้กรรมการผู้มีอายุสูงสุดซึ่งอยู่ในที่ประชุมของคณะกรรมการเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุมเพื่อดำเนินการตามวาระหนึ่ง

ให้มีผู้ช่วยเลขานุการคนหนึ่งประจำคณะกรรมการแต่ละคณะ โดยให้คณะกรรมการแต่งตั้งจากรายชื่อข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ตามบัญชีรายชื่อที่เลขาธิการวุฒิสภาจัดทำเสนอ

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการมีจำนวนไม่เกินสิบคน เพื่อพิจารณาปัญหาอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตามแต่จะมอบหมายได้

และให้นำข้อบังคับว่าด้วยกรรมาธิการมาใช้
บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 83 การออกคำสั่งเรียกเอกสาร
จากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลง
ข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการ
ที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวน
หรือศึกษาอยู่ ตามมาตรา 189 วรรคสอง
และวรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ ให้ทำเป็น
หนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการ

การนัดประชุมคณะกรรมการ
นอกจากครั้งแรก ให้ทำเป็นหนังสือลง
ลายมือชื่อเลขานุการคณะกรรมการหรือ
ผู้ทำหน้าที่แทนเลขานุการคณะกรรมการ

ข้อ 84 สมาชิกและผู้ซึ่งได้รับ
อนุญาตจากคณะกรรมการ มีสิทธิเข้าฟัง
การประชุมคณะกรรมการ

ในกรณีประชุมลับผู้ที่เข้าฟังการประชุมได้ต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประชุม และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

ข้อ 85 ภายใต้บังคับข้อ 84 ผู้เสนอญัตติที่มีสิทธิชี้แจงแสดงความเห็นในที่ประชุมคณะกรรมการได้ตลอดเรื่อง ส่วนผู้แปรญัตติที่มีสิทธิชี้แจงแสดงความเห็นได้เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดงความเห็นตามวรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้สมาชิกอื่นกระทำแทนได้ โดยยื่นต่อประธานคณะกรรมการ

ข้อ 86 ให้เลขาธิการวุฒิสภาประกาศกำหนดการประชุมคณะกรรมการไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และมี

หนังสือนัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติให้มาชี้แจงประกอบญัตติหรือคำแปรญัตติ แล้วแต่กรณี

ข้อ 87 ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาชี้แจงต่อคณะกรรมการตามที่ตามนัด จนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์ นับแต่เวลาที่คณะกรรมการได้เริ่มพิจารณา คำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมการจะพิจารณาเห็นสมควรผ่อนผันให้เป็นกรณีพิเศษก่อนเสร็จการพิจารณาเรื่องนั้น

ข้อ 88 ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนคำแปรญัตติในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้วุฒิสภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ 89 กรรมการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใด

จะสงวนความเห็นของตนในข้อนั้นไว้เพื่อขอ
ให้วุฒิสภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ 90 เมื่อคณะกรรมการได้
กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษา
เรื่องใด ๆ ตามบัญชีอำนาจหน้าที่ท้าย
ข้อบังคับนี้หรือตามที่วุฒิสภามอบหมาย
เสร็จแล้ว ให้รายงานต่อวุฒิสภา

ในที่ประชุมวุฒิสภา คณะกรรมการ
มีสิทธิแถลง ชี้แจงหรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยว
กับการกระทำดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในกรณี
คณะกรรมการจะมอบหมายให้บุคคลใด ๆ
แถลงหรือชี้แจงแทนก็ได้

ข้อ 91 ในการพิจารณาของคณะ
กรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า
ข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีหรือองค์การอิสระ
ตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องควรทราบหรือควร
ปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ใน

รายงานของคณะกรรมการ เพื่อให้วุฒิสภา
พิจารณา

ในกรณีที่วุฒิสภาเห็นด้วยกับ
ข้อสังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธาน
วุฒิสภาส่งรายงานและข้อสังเกตไปยัง
คณะรัฐมนตรีหรือองค์การอิสระตาม
รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 92 ถ้ามีมติของวุฒิสภาให้
คณะกรรมการใดกระทำการ พิจารณา
สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดให้เสร็จภายใน
กำหนดเวลาใด และคณะกรรมการจะ
กระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษา
เรื่องนั้นไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด
ประธานคณะกรรมการหรือผู้ทำหน้าที่แทน
ต้องรายงานให้ประธานวุฒิสภาทราบโดยด่วน

ในกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่
ในระหว่างสมัยประชุมสามัญทั่วไป ให้

ประธานวุฒิสภาเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา และ
 ที่ประชุมวุฒิสภาอาจลงมติให้ขยายเวลาที่ได้
 กำหนดไว้ หรือให้ตั้งคณะกรรมการใหม่
 แทนคณะเดิม หรือให้ดำเนินการอย่างอื่น
 สุดแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะเห็นสมควร แต่ถ้านอกสมัยประชุมหรืออยู่ในระหว่างสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติก็ให้ประธานวุฒิสภามีอำนาจอนุญาตให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควรแล้วแจ้งให้วุฒิสภาทราบภายหลัง ทั้งนี้ ภายใต้งบข้อ 124

ข้อ 93 ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะดำเนินการตามภาระหน้าที่อื่นอันอยู่ในอำนาจหน้าที่

ของคณะกรรมการการคณะนั้น ๆ ตามบัญชี
ท้ายข้อบังคับนี้ หรือตามภาระหน้าที่อื่นตาม
ที่วุฒิสภามอบหมายต่อไปได้

ข้อ 94 กรรมการพ้นจากตำแหน่ง
เมื่อ

(1) อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง

(2) ตาย

(3) ลาออก

(4) คณะกรรมการครบวาระตาม

ข้อ 75 และ ข้อ 78

(5) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่

แทนคณะเดิมตามข้อ 92

(6) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม

มาตรา 168 ของรัฐธรรมนูญ ให้กรรมการ
ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภา

สิ้นสุดลงตาม (1) ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

เพื่อประโยชน์ในการกระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ให้กรรมการที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่คณะกรรมการครบวาระตาม (4) ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีการตั้งคณะกรรมการใหม่

ข้อ 95 ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา คณะใดว่างลง ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้วุฒิสภาตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง สำหรับคณะกรรมการวิสามัญหากตำแหน่งกรรมการในคณะใดว่างลง ประธานคณะกรรมการวิสามัญจะแจ้งต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้วุฒิสภาตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือไม่ก็ได้

หมวด 5

การดำเนินการของคณะกรรมการ ตามมาตรา 135 ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 96 เมื่อมีกรณีที่วุฒิสภาจะต้องพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นสำหรับตำแหน่งนั้นเป็นกรณี ๆ ไป

ข้อ 97 การตั้งกรรมการสามัญตามข้อ 96 ให้ตั้งจากสมาชิกที่คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาเสนอชื่อ มีจำนวนสามคน จำนวนนอกจากนั้นให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกจากรายชื่อสมาชิกที่คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเสนอจากกรรมการคณะนั้น ๆ คณะละหนึ่งคน

ข้อ 98 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 99 เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการอาจเรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมา

แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นได้ตาม
ที่เห็นสมควร

ให้คณะกรรมการมีหนังสือเชิญ
บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่ง
ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาให้
ข้อเท็จจริง หรือชี้แจงเกี่ยวกับประวัติและ
ความประพฤติที่ประสงค์จะทราบหากปรากฏ
ว่ามีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงอันจะก่อให้เกิด
ความเสียหายแก่บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ
ให้ดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
และข้อมูลหรือข้อเท็จจริงนั้นยังไม่เป็นที่ยุติ
ให้บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่ง
ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมีสิทธิชี้แจง
และแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
เพื่อความเป็นธรรม

ข้อ 100 การประชุมคณะกรรมการ
ธิการให้กระทำเป็นการลับ โดยผู้ที่เข้าฟัง

การประชุมได้ต้องเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ
การประชุมและได้รับอนุญาตจากประธาน
คณะกรรมการ

ข้อ 101 เมื่อคณะกรรมการ
ดำเนินการตามหน้าที่เสร็จแล้ว ให้เสนอ
รายงานต่อประธานวุฒิสภา

รายงานของคณะกรรมการดังกล่าว
ให้จัดทำเป็นรายงานลับ และให้ระบุข้อมูล
หรือข้อเท็จจริง พยานหลักฐานอันจำเป็น
พร้อมรายละเอียดเป็นรายบุคคล

ข้อ 102 เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับ
รายงานของคณะกรรมการตาม ข้อ 101 แล้ว
ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระ
การประชุมเป็นเรื่องด่วน และให้เลขาธิการ
วุฒิสภาจัดส่งเฉพาะระเบียบวาระการประชุม
วุฒิสภาและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สมาชิก
โดยไม่ต้องจัดส่งรายงานลับของคณะ

กรรมวิธีการดังกล่าวไปด้วย

ข้อ 103 ในการประชุมวุฒิสภา ให้ คณะกรรมการนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภา โดยให้ เลขานุการวุฒิสภาแจกจ่ายสำเนารายงานฉบับ ของคณะกรรมการให้แก่สมาชิกเพื่อ ประกอบการพิจารณาในที่ประชุมวุฒิสภา สำเนารายงานฉบับดังกล่าว สมาชิกจะนำออก นอกห้องประชุมมิได้

ก่อนนำเสนอรายงานของ คณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการร้องขอต่อที่ประชุม วุฒิสภาเพื่อให้มีการดำเนินการประชุมลับ

ในกรณีที่มิได้มีการประชุมลับ ให้ ประธานวุฒิสภาสั่งงดการถ่ายทอดการ ประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและหรือวิทยุ โทรทัศน์ถ้ามี และให้เลขานุการวุฒิสภาส่ง

รายงานลับตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการ
 ตรวจสอบการประชุมและติดตามมติของ
 วุฒิสภาเพื่อพิจารณาก่อนว่าจะสมควร
 เปิดเผยหรือไม่ และถ้าคณะกรรมการ
 ตรวจสอบการประชุมและติดตามมติของ
 วุฒิสภาเห็นว่าไม่สมควรเปิดเผย ให้
 เลขาธิการวุฒิสภาแยกรายงานลับดังกล่าว
 ออกจากการประชุมวุฒิสภาและเก็บ
 รักษาไว้ โดยจะเปิดเผยมิได้

ข้อ 104 เมื่อที่ประชุมวุฒิสภาได้
 พิจารณาเสร็จแล้วให้สมาชิกส่งคืนสำเนา
 รายงานลับของคณะกรรมการต่อเลขาธิการ
 วุฒิสภาในที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อนำไป
 ทำลายตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความ
 ปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2517 ต่อไป โดย
 ให้ประธานคณะกรรมการหรือผู้ที่ประธาน
 คณะกรรมการมอบหมาย เป็นผู้กำกับใน

การทำลายนั้น

ข้อ 105 ให้นำความในหมวด 4 ว่าด้วยกรรมาธิการมาใช้บังคับกับการดำเนินการของคณะกรรมการโดยอนุโลม เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้แล้วในหมวดนี้

หมวด 6

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ข้อ 106 ให้มีสารบบลงวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากสภาผู้แทนราษฎร และวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคืนไปยัง

สภาผู้แทนราษฎร

ข้อ 107 เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 108 ภายใต้บังคับมาตรา 180 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

ข้อ 109 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดในวาระที่หนึ่งแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้อง

หรือในกรณีที่มีความจำเป็น วุฒิสภาอาจตั้ง คณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง มี จำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน แล้วแต่กรณี เพื่อ พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้ และเมื่อสภา ผู้แทนราษฎร ลงมติเห็นชอบในวาระที่สาม แล้ว ให้คณะกรรมาธิการดังกล่าวรายงานต่อ ประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็น ข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิก ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นต่อไป

ข้อ 110 การพิจารณาร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญในวาระที่หนึ่ง ให้พิจารณาและ ลงมติว่า จะรับร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ไว้พิจารณา หรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภา
ผู้แทนราษฎร

ข้อ 111 ในกรณีที่วุฒิสภามีมติใน
วาระที่หนึ่ง รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้พิจารณา
ให้วุฒิสภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระ
ที่สอง

ข้อ 112 การพิจารณาในวาระที่สอง
ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะ
กรรมาธิการที่วุฒิสภาตั้ง หรือกรรมาธิการ
เต็มสภา

ตามปกติ ให้พิจารณาร่างพระราช
บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมาธิการที่วุฒิสภาตั้ง
การพิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภาจะ
กระทำได้ต่อเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับ

รองไม่น้อยกว่าสิบคนและที่ประชุมวุฒิสภา
อนุมัติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
โดยกรรมาธิการเต็มสภานั้น วุฒิสภาจะตั้ง
คณะกรรมาธิการเพื่อพิจารณาปัญหาใดโดย
เฉพาะที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นก็

ข้อ 113 ในกรณีพิจารณาร่างพระ
ราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมาธิการที่วุฒิสภาตั้งนั้น
วุฒิสภาจะมอบหมายให้คณะกรรมาธิการ
สามัญประจำวุฒิสภาหรือคณะกรรมาธิการ
วิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

ข้อ 114 ในการพิจารณาร่างพระ
ราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญชั้นคณะกรรมาธิการที่วุฒิสภาตั้ง

สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอคำแปรญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันถัดจากวันที่วุฒิสภารับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้พิจารณา เว้นแต่วุฒิสภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้เป็นอย่างอื่น

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา และให้เป็นไปตามแบบที่เลขาธิการวุฒิสภากำหนด

ข้อ 115 เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น โดยแสดง
ร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้ง
รายงานต่อประธานวุฒิสภา รายงานนั้นอย่าง
น้อยต้องระบุว่า ได้มีหรือไม่มีการแก้ไข
เพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติ
มติของคณะกรรมการเกี่ยวด้วยคำแปร
ญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวน
คำแปรญัตติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวน
ความเห็นของกรรมการ ก็ให้ระบุไว้ใน
รายงานด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า มี
ข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ
ตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องควรทราบหรือควร
ปฏิบัติ ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ใน
รายงานของคณะกรรมการเพื่อให้ที่ประชุม
วุฒิสภาพิจารณา และให้นำความใน ข้อ 91
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 116 เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและรายงานของคณะกรรมการตามข้อ 115 แล้ว ให้เสนอวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป โดยให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 117 ในกรณีที่วุฒิสภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยกรรมการเต็มสภา ให้ถือว่าสมาชิกทุกคนในที่ประชุมประกอบกันเป็นคณะกรรมการ และประธานของที่ประชุมมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการด้วย

การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาเป็นทั้งการพิจารณาชั้นคณะกรรมการ และการพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่สองเรียงตามลำดับมารวมกันไป

ข้อ 118 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้วุฒิสภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อร่างคำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่ผู้แปรญัตติสงวนคำแปรญัตติ หรือที่กรรมการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้ เว้นแต่ที่ประชุมวุฒิสภาจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ 119 เมื่อได้พิจารณาตามข้อ 118 จนจบร่างแล้ว ให้วุฒิสภาพิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณาคั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

ข้อ 120 เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

ข้อ 121 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในวาระที่สาม ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือถ้าในการพิจารณาในวาระที่สองได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ก็ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติว่า ให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติมในกรณีเช่นว่านี้ มติให้แก้ไขเพิ่มเติมให้หมายความว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมตามที่ได้พิจารณาไว้ในวาระที่สอง และมติไม่แก้ไขเพิ่มเติม ให้หมายความว่าวุฒิสภา

เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่มี
การแก้ไขเพิ่มเติม

การพิจารณาในวาระนี้ไม่มีการอภิปราย

ข้อ 122 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภามีมติเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรหรือให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรทราบ

ข้อ 123 ในกรณีวุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งกรรมาธิการร่วมกันตามมาตรา 175 (3) ของรัฐธรรมนูญ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งจำนวนกรรมาธิการร่วมกันมาให้ทราบแล้ว ให้ประธาน

วุฒิสภาดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภาตั้ง
กรรมาธิการร่วมกัน

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้เสนอ
ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วพร้อม
กับรายงานของคณะกรรมาธิการ ให้ประธาน
วุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็น
เรื่องด่วน และให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติว่า
เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราช
บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญนั้น

ข้อ 124 วุฒิสภาจะต้องพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายในกำหนด
เวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 174 ของ
รัฐธรรมนูญ ถ้าการพิจารณาของวุฒิสภาอาจ
ไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธาน

คณะกรรมการการรายงานให้ประธานวุฒิสภา
ทราบเพื่อดำเนินการขอให้วุฒิสภาขยายเวลา
ออกไปเป็นกรณีพิเศษ

ข้อ 125 เมื่อสภาผู้แทนราษฎร
มีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่าง
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
หรือร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ
รายจ่ายแล้ว ให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการ
วิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนตามที่ที่ประชุม
วุฒิสภากำหนด เพื่อพิจารณาศึกษาร่าง
พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ข้อ 126 เมื่อวุฒิสภาได้รับร่าง
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราช
บัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายจาก

สภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังคณะกรรมการวิสามัญตามข้อ 125 เป็นการด่วน และให้คณะกรรมการพิจารณา และรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว การพิจารณาในชั้นคณะกรรมการนี้ไม่มีการแปรญัตติ

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมหรือร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายพร้อมทั้งรายงานความเห็นของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 127 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามข้อ 126 ให้วุฒิสภาพิจารณา

และลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับ
ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว

ในการพิจารณาครั้งนี้สมาชิกจะขอ
แก้ไขเพิ่มเติมมิได้

หมวด 7

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ
ร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญต่อไป ตามมาตรา
178 ของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 128 เมื่อรัฐสภามีมติให้ความ
เห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อไป
ตามมาตรา 178 ของรัฐธรรมนูญ ถ้าร่าง

พระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นค้างการพิจารณาอยู่ในวาระใด ก็ให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปในวาระนั้น และให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 129 การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ค้างการพิจารณา ให้ดำเนินการพิจารณาต่อไปตามที่กำหนดไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

หมวด 8 การตั้งกระทู้ถาม

ข้อ 130 การตั้งกระทู้ถาม ให้เสนอ
ล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา
โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือ
นโยบาย และให้แสดงความประสงค์ด้วยว่า
จะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือจะให้
ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงใด ๆ ที่อ้างประกอบ
กระทู้ถาม ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้
ถามรับรองว่าถูกต้อง แม้จะมีได้ยืนยันรับรอง
ไว้ในกระทู้ถามก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมี
คำชี้แจงประกอบ ก็ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่ง
ต่างหาก

คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง ตลอดจน คำชี้แจงประกอบ ต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นทำนองอภิปราย

ข้อ 131 ระบุคำถามแต่ละกระทู้นั้น ให้ตั้งถามและซักถามได้เฉพาะคนเดียว

ข้อ 132 ระบุคำถามต้องไม่มี ลักษณะใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือ กลั่นแกล้งใส่ร้าย

(2) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก

(3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือ ชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ

(4) เป็นการให้ออกความเห็น

(5) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

(6) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ

(7) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ

เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

ข้อ 133 กระทั่งถามตามข้อ 132 (3) นั้น จะตั้งถามขึ้นใหม่ได้ ในเมื่อมีสาระสำคัญต่างกัน หรือพฤติการณ์ในขณะที่มี กระทั่งถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อ ตั้งกระทั่งถามครั้งก่อน

ข้อ 134 กรณีที่เกี่ยวกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินหรือมีเหตุฉุกเฉินที่มีความ จำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัย สาธารณะ หรือป้องปัดภัยพิบัติ สาธารณะ หรือกระทบกระเทือนต่อความ สงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมหรือเสรีภาพของ ประชาชนอย่างร้ายแรง หรือกระทบกระเทือน ต่อสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็น เรื่องที่รัฐมนตรีควรจะต้องชี้แจงหรือดำเนินการ โดยทันทีนั้น จะตั้งกระทั่งถามด่วนก็ได้

ข้อ 135 ให้เป็นอำนาจของ ประธานวุฒิสภาที่จะวินิจฉัยว่ากระทั่งถามใด

ที่สมาชิกตั้งถามมาเป็นหรือไม่เป็นกระทู้ถาม ตามข้อ 130 ข้อ 132 ข้อ 133 หรือ ข้อ 134 และให้ประธานวุฒิสภาวินิจฉัยให้แล้วเสร็จ ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับกระทู้ถามนั้น

การวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคหนึ่งเป็น ประการใด ให้เลขาธิการวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ตั้ง กระทู้ถามทราบภายในห้าวันนับแต่วันที่ ประธานวุฒิสภาวินิจฉัย

ข้อ 136 ให้ประธานวุฒิสภาจัดส่ง กระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่เป็นการกระทู้ถามที่ต้องตอบใน ราชกิจจานุเบกษา ให้ประธานวุฒิสภาแจ้ง รัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับ กระทู้ถามนั้น และหากรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ในราชกิจจานุเบกษา หรือมีเหตุขัดข้อง ไม่ตอบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้

เลขานุการวุฒิสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ
 ในกรณีที่เป็นการกระทู้ถามที่ต้องตอบใน
 ที่ประชุมวุฒิสภา ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระ
 การประชุมวุฒิสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วัน
 ที่ส่งไปตามวรรคหนึ่ง แต่ในกรณีที่เป็นการกระทู้
 ถามด่วน ให้ประธานวุฒิสภาจัดส่งกระทู้ถาม
 นั้นไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้องและให้แจ้งไป
 ด้วยว่าได้กำหนดให้ผู้ตั้งกระทู้ถามถามเรื่อง
 นั้นในการประชุมครั้งใด การกำหนดเวลา
 ดังกล่าวให้ประธานวุฒิสภาคำนึงถึงความ
 สำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของ
 ประชาชนซึ่งควรจะได้ทราบโดยปัจจุบันนั้น
 เป็นหลักพิจารณา หากประธานวุฒิสภา
 ไม่อาจบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระ
 การประชุมวุฒิสภาได้ภายในกำหนดระยะเวลา
 เวลาดังกล่าว ให้แจ้งเหตุขัดข้องให้ที่ประชุม
 วุฒิสภาและผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

ข้อ 137 เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถาม ให้ประธานของที่ประชุมอนุญาตให้ถามตามลำดับ ในการถามมิให้ชี้แจงหรืออ่านคำชี้แจงประกอบ

ข้อ 138 ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามได้

เมื่อถึงระเบียบวาระกระทู้ถามของผู้ใด ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถาม หรือไม่อยู่ในที่ประชุมวุฒิสภา ให้ถือว่าได้ถอนกระทู้ถามนั้น

ข้อ 139 เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกหนึ่งครั้ง เว้นแต่จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็นและประธานของที่ประชุมอนุญาต

ในการซักถามนั้น ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้เท่าที่จำเป็น

ข้อ 140 รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการ

ตอบกระทู้ถามในที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้ แต่
ต้องชี้แจงเหตุผลในที่ประชุมวุฒิสภา และ
ให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด

ข้อ 141 ในการประชุมวุฒิสภา
ครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามได้ไม่เกินห้า
กระทู้ แต่ถ้าหากมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน
ประธานวุฒิสภาจะบรรจุกระทู้ถามเกินห้า
กระทู้ก็ได้

การถามและการตอบกระทู้ถามใน
การประชุมวุฒิสภาครั้งหนึ่งๆ ให้มีกำหนด
ระยะเวลาไม่เกินสองชั่วโมง

ข้อ 142 ในการประชุมวุฒิสภา
ครั้งหนึ่ง ๆ มิให้ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียว
ถามเกินหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถาม
ของสมาชิกอื่นเหลืออยู่

ข้อ 143 กระทู้ถามใดที่สมาชิกภาพ
ของผู้ตั้งกระทู้ถามสิ้นสุดลง ให้ถือว่ากระทู้

ถามนั้นเป็นอันระงับไป

ข้อ 144 กระทั่งถามใดที่รัฐมนตรี
ยังมีได้ตอบ ให้เป็นอันระงับไปเมื่อคณะ
รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

หมวด 9

การเปิดอภิปรายทั่วไป

ข้อ 145 การขอเปิดอภิปรายทั่วไป
ตามมาตรา 187 ของรัฐธรรมนูญ ให้ทำเป็น
หนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา โดยระบุให้
ชัดเจนว่าจะให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง
หรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร
ราชการแผ่นดินในเรื่องใด

ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งการขอเปิด
อภิปรายทั่วไปตามวรรคหนึ่งไปยัง

นายกรัฐมนตรี และให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 146 เมื่อคณะรัฐมนตรีได้แถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในเรื่องที่ขอเปิดอภิปรายทั่วไปแล้ว สมาชิกมีสิทธิที่จะอภิปรายซักถามได้

ข้อ 147 รัฐมนตรีเท่านั้นที่มีสิทธิจะอภิปรายตอบข้อซักถาม

รัฐมนตรีจะตอบสมาชิกที่ซักถามและอภิปรายในเรื่องที่ขอเปิดอภิปรายทั่วไปที่ละคนเป็นลำดับไป หรือจะรวบรวมตอบครั้งละหลายคนก็ได้

ข้อ 148 ในการอภิปรายนั้นนอกจากที่กำหนดไว้ในหมวดนี้แล้ว ให้นำความในหมวด 3 ส่วนที่ 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด 10

การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย

ข้อ 149 สถานที่ประชุมวุฒิสภาย่อมเป็นที่เคารพและเป็นเขตหวงห้าม ผู้เข้าไปต้องประพฤติตนให้เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ และต้องแต่งกายตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด บุคคลอื่นที่มีใช้สมาชิกวุฒิสภาหรือเจ้าหน้าที่วุฒิสภา เมื่อหมดภารกิจต้องออกนอกสถานที่ประชุมวุฒิสภา

ห้ามใช้เครื่องมือสื่อสารใด ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการรบกวน และห้ามสูบบุหรี่ในที่ประชุมวุฒิสภา

การแต่งกายของสมาชิกนั้น ให้แต่งเครื่องแบบสมาชิกวุฒิสภา หรือสากลนิยม หรือชุดพระราชทาน หรือตามที่ประธาน

วุฒิสภากำหนด

ข้อ 150 ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้
 ประธานของที่ประชุมมีอำนาจเตือน ห้ามปราม
 ให้ถอนคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษา
 กันอยู่ ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุมวุฒิสภา
 หรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุมวุฒิสภาครั้ง
 นั้นโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

ในกรณีที่ประธานของที่ประชุมสั่ง
 ให้ผู้ใดออกจากที่ประชุมวุฒิสภา หากผู้นั้น
 ขัดจั้น ประธานของที่ประชุมมีอำนาจสั่ง
 เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้นำตัวออก
 จากสถานที่ประชุมวุฒิสภา หรือออกไปให้
 พ้นบริเวณที่ประชุมวุฒิสภา

คำสั่งของประธานของที่ประชุมตาม
 ข้อนี้ ผู้ใดจะโต้แย้งมิได้

ข้อ 151 การรักษาระเบียบและ
 ความเรียบร้อยในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคล

ภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมวุฒิสภา หรือบริเวณที่ประชุมวุฒิสภาหรือเข้าฟัง การประชุมของวุฒิสภา ตลอดจนมารยาท ของบุคคลเช่นว่านั้นและการโฆษณา ข้อความเกี่ยวกับการประชุมปรึกษาของ วุฒิสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธาน วุฒิสภากำหนดไว้

หมวด 11

บทสุดท้าย

ข้อ 152 ถ้าประธานของที่ประชุม ขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีผู้รับ รองไม่น้อยกว่าสิบคน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อใด ข้อหนึ่งทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว เฉพาะกรณี หากที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็น

ชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกในที่ประชุมวุฒิสภา ก็ให้งด
ใช้ข้อบังคับนั้นได้

ข้อ 153 ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความ
ข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของวุฒิสภาที่จะ
วินิจฉัย และเมื่อที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติ
วินิจฉัยโดยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่
ของวุฒิสภาเป็นประการใดแล้ว ให้ถือว่า
คำวินิจฉัยนั้นเป็นเด็ดขาด

การขอให้ที่ประชุมวุฒิสภาวินิจฉัย
ตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธาน
ของที่ประชุมขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอ
ญัตติโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่าสิบคน

ข้อ 154 การขอแก้ไขเพิ่มเติม
ข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิก
รับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับให้ทำ
เป็นร่างข้อบังคับโดยแบ่งเป็นข้อ และต้องมี
บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

การพิจารณาญัตติในข้อนี้ให้นำความ
ในหมวด 6 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 155 ในระหว่างสมัยประชุม
ถ้ามีกรณีที่วุฒิสภาจะต้องพิจารณาอนุญาต
หรือไม่อนุญาตให้มีการจับ คุ่มขัง หรือหมาย
เรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะ
เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาตามมาตรา 165
วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ หรือมีกรณีที่
วุฒิสภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่
อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิก
ถูกฟ้องตามมาตรา 166 ของรัฐธรรมนูญ
ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระ
การประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ 156 ในกรณีที่ประธานวุฒิสภา

สั่งให้ปล่อยสมาชิกที่ถูกจับในขณะที่กระทำ
ความผิดตามมาตรา 165 วรรคสอง ของ
รัฐธรรมนูญ หรือร้องขอให้ปล่อยสมาชิกซึ่ง
ถูกคุมขังตามมาตรา 167 ของรัฐธรรมนูญ
ให้ประธานของที่ประชุมแจ้งต่อที่ประชุม
วุฒิสภาในโอกาสแรกที่มีการประชุมวุฒิสภา

ข้อ 157 ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับ
ความเสียหายประสงค์จะให้มีการโฆษณา
คำชี้แจงตามมาตรา 157 วรรคสาม ของ
รัฐธรรมนูญ ให้บุคคลนั้นยื่นคำร้องขอต่อ
ประธานวุฒิสภาตามแบบที่กำหนด

คำร้องขอตามวรรคหนึ่ง ต้องมี
ข้อความเป็นข้อเท็จจริงโดยไม่มีลักษณะ
เป็นความผิดอาญา หรือละเมิดสิทธิในทาง
แพ่งต่อบุคคลอื่น เมื่อประธานวุฒิสภาได้
รับคำร้องขอดังกล่าว ให้ส่งคำร้องขอนั้นไป
ยังคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา

เป็นการด่วน เพื่อที่คณะกรรมการจะได้อภิปรายพิจารณาคำร้องขอดังกล่าวต่อไป และให้คณะกรรมการพิจารณาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ เพื่อประธานวุฒิสภาจะได้ดำเนินการต่อไป

ให้เลขาธิการวุฒิสภาดำเนินการโฆษณาคำสั่งดังกล่าวด้วยวิธีปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีกำหนดระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาเห็นควรจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจง และให้ส่งสมาชิกเพื่อทราบด้วย

ข้อ 158 ในการจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีตามมาตรา 306 ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

บทเฉพาะกาล

ข้อ 159 ข้อบังคับนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ได้กระทำเสร็จแล้วก่อนใช้ข้อบังคับนี้ ส่วนการใดที่ยังกระทำค้างอยู่ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับที่ใช้อยู่ก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้

ข้อ 160 ให้คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา คณะกรรมการสามัญตามข้อ 96 และคณะกรรมการวิสามัญที่มีอยู่ในวันใช้ข้อบังคับนี้ คงเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา คณะกรรมการสามัญตามข้อ 96 และคณะกรรมการวิสามัญตามข้อบังคับนี้

ให้คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาที่มีอยู่ในวันใช้ข้อบังคับนี้ เป็นคณะ

กรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาตาม
ข้อบังคับนี้ โดยให้มีจำนวนกรรมการเท่าที่
มีอยู่ในวันใช้ข้อบังคับนี้

ให้คณะกรรมการวิสามัญตามข้อ 96
และคณะกรรมการวิสามัญตามวรรคหนึ่ง
ยังคงดำเนินกิจการตามที่วุฒิสภามอบหมาย
ต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ

ให้คณะกรรมการวิสามัญประจำ
วุฒิสภาและคณะกรรมการวิสามัญกิจการ
วุฒิสภาตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ยังคง
ดำเนินกิจการตามที่วุฒิสภามอบหมายต่อไป
จนกว่าจะแล้วเสร็จ หรือจนกว่าจะได้มี
การตั้งคณะกรรมการใหม่ตามข้อบังคับนี้
ซึ่งวุฒิสภาจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จ
ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศใช้
ข้อบังคับนี้

ข้อ 161 ให้นำหมวด 9 ว่าด้วย

ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและ
 กรรมการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
 พ.ศ. 2541 มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภา
 และกรรมการโดยอนุโลม จนกว่าจะได้มี
 การตราและประกาศใช้ข้อบังคับว่าด้วย
 ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและ
 กรรมการ ตามมาตรา 191 ของ
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง
 ให้วุฒิสภาตั้งคณะกรรมการวิสามัญกร่าง
 ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ
 สมาชิกวุฒิสภาและกรรมการตามมาตรา 191
 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศใช้
 ข้อบังคับนี้

ข้อ 162 ให้บรรดาระเบียบ ประกาศ
 หรือคำสั่งที่ออกตามข้อบังคับการประชุม

วุฒิสภาที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่ข้อบังคับนี้ใช้
บังคับ ยังคงใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือ
แย้งกับบทแห่งข้อบังคับนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ
ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามข้อบังคับนี้ใช้
บังคับ

ประกาศ ณ วันที่ 30 พฤษภาคม
พุทธศักราช 2544

(ลงชื่อ) พลตรี มนูญกฤต รูปขจร
(มนูญกฤต รูปขจร)
ประธานวุฒิสภา

ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป
เล่ม 118 ตอนพิเศษ 42 ง ลงวันที่ 31
พฤษภาคม 2544

บัญชีอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา

---

1. คณะกรรมการการกีฬา

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา

(3) ติดตามนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากีฬาของชาติ เพื่อความเป็นเลิศและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทุกระดับอายุ

(4) ติดตามการดำเนินการตาม

นโยบายในด้านความร่วมมือกับต่างประเทศ
ในการพัฒนาการกีฬาของประเทศ

(5) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย
ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติดี
มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา

2. คณะกรรมการการเกษตรและ
สหกรณ์

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์ตามที่
วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ
ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจการ

ส่งเสริมด้านการเกษตรและสหกรณ์ของ
ประเทศ การเศรษฐกิจการเกษตร การปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การชลประทาน การ
ประมง การปศุสัตว์ การป่าไม้ การพัฒนาที่ดิน
การส่งเสริมสหกรณ์ การวิชาการเกษตร และ
การตรวจบัญชีสหกรณ์

(4) ติดตามนโยบายด้านการแก้ไข
ปัญหาหนี้สินเกษตรกร ผลิตผลทางการ
เกษตรมีราคาตกต่ำ การพัฒนาตลาดสินค้า
เกษตรภายในประเทศและการเพิ่มขีดความ
สามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรใน
ตลาดโลก

(5) ติดตามนโยบายด้านการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตของเกษตรกร และการสร้าง
ความเข้มแข็งให้แก่กิจการสหกรณ์ สถาบัน
เกษตรกร ชุรกิจชุมชน และองค์กรชุมชน

(6) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย

ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสหกรณ์

3. คณะกรรมการการคมนาคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวกับการคมนาคม ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ การสื่อสาร และการอู่ตุนิยมวิทยา

(4) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้าง

พื้นฐานเครือข่ายคมนาคม ขนส่ง โทรคมนาคม
และสื่อสาร

(5) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย
ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติด
มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคม

4. คณะกรรมการการคลัง การ
ธนาคารและสถาบันการเงิน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคารและ
สถาบันการเงินตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคารและ
สถาบันการเงิน

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ

ติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการธนาคารและสถาบันการเงิน การเงินแผ่นดิน ภาษีอากร ภาษีรัชฎากร กิจการที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุ กิจการอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นการผูกขาดของรัฐ กิจการหารายได้ และกิจการซึ่งจะเป็นสัญญาผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือสัตยาบัน รวมทั้งการกำกับกันหน้ของส่วนราชการ องค์การของรัฐ สถาบันการเงินและรัฐวิสาหกิจ

(4) ติดตามนโยบายการเงินที่เอื้อต่อการปล่อยสินเชื่อเข้าสู่ภาคเศรษฐกิจ การพัฒนาและฟื้นฟูระบบสถาบันการเงินของประเทศ ตลอดจนการพัฒนาตลาดเงิน ตลาดทุนและตลาดตราสารหนี้

(5) ติดตามนโยบายการคลัง ระบบภาษี เพื่อส่งเสริมการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนติดตามการบริหารการคลัง

ให้มีเสถียรภาพและยั่งยืน

(6) พิจารณาศึกษานโยบายหนี้
สาธารณะในประเทศและต่างประเทศ

(7) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย
ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤต
มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการคลัง การธนาคาร
และสถาบันการเงิน

5. คณะกรรมการการงบประมาณ
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาศึกษานโยบายการ
จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี
โครงสร้างงบประมาณ งบประมาณการรายรับ
งบประมาณรายจ่าย การผูกพันงบประมาณ
ข้ามปี และฐานะการคลังของรัฐ

(2) ติดตามการใช้งบประมาณ

รายจ่ายประจำปี รวมทั้งเงินนอกงบประมาณ
ของภาครัฐบาลและองค์กรอิสระ และ
สอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่
เกี่ยวข้องกับงบประมาณ

(3) ศึกษาการปรับปรุงระบบ
การจัดทำงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน
และการกระจายอำนาจด้านงบประมาณแก่
ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(4) ศึกษาการจัดสรรกำลังคนให้
สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์
ในการพัฒนาประเทศ

(5) พิจารณารายงานผลการปฏิบัติ
งานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การตรวจเงินแผ่นดิน

(6) ศึกษาการปรับปรุงกฎหมายที่
เกี่ยวข้องกับ การปฏิรูประบบกระบวนการ

จัดสรร และระบบการเบิกจ่ายงบประมาณใหม่
รวมทั้งระบบการเงินและการพัสดุ

(7) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับงบประมาณ

6. คณะกรรมการการต่างประเทศ
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับด้านการต่างประเทศตามที่
วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับด้านการต่างประเทศ

(3) ติดตามการดำเนินการตาม
นโยบายด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์และ
ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ
ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

(4) พิจารณาศึกษาปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย รวมทั้งปัญหาการรุกรานอำนาจอธิปไตยของไทยในบริเวณพื้นที่ชายแดน

(5) พิจารณาศึกษาบทบาทของประเทศไทยในเชิงเศรษฐกิจการค้าและการทูตในเวทีระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล

(6) ติดตามผลการรักษาและคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ของประเทศรวมทั้งของภาคเอกชนไทย และคนไทยในต่างประเทศ

(7) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการต่างประเทศ

7. คณะกรรมการการทหาร

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับการทหารและความมั่นคงของ
ประเทศตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับการทหารและความมั่นคงของ
ประเทศ

(3) พิจารณาศึกษานโยบายด้าน
ความมั่นคง และการป้องกันประเทศ

(4) ติดตามการดำเนินการตาม
นโยบายด้านการส่งเสริมการพัฒนาความ
พร้อมของกองทัพ และบทบาทของกองทัพ
ในกิจการซึ่งมิใช่สงคราม

(5) ติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
และมีผลที่ต้องใช้หรืออาจใช้กำลังทหาร

ปฏิบัติการ

(6) ติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อกิจการของทหารประชาชน รวมทั้งความมั่นคงของประเทศ

(7) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการทหารและความมั่นคงของประเทศ

8. คณะกรรมการการท่องเที๋ยว

มีอำนาจหน้าที่กระทำกิจการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที๋ยวตามทีวุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดทีเกี่ยวข้องกับการท่องเที๋ยว

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ

(4) พิจารณาศึกษานโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว และการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาค

(5) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ

9. คณะกรรมการการปกครอง

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหาร

ราชการตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารราชการ

(3) ติดตามผลการปฏิรูประบบราชการเพื่อปรับปรุงบทบาทภาครัฐ และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

(4) พิจารณาศึกษาแนวทางการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(5) พิจารณาศึกษานโยบายในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(6) พิจารณาศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารราชการ

(7) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย

ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการปกครองและการบริหารราชการ

10. คณะกรรมการการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามทีวุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

(3) ติดตามนโยบายและแนวทางในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา

(4) พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการ

กำหนดขอบเขต ทิศทาง ผลกระทบ ข้อดี
 ข้อเสียของการแปรรูปและการปรับโครงสร้าง
 รัฐวิสาหกิจในแต่ละสาขา เพื่อช่วยให้การมี
 ส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ของภาคเอกชน
 ในการพัฒนารัฐวิสาหกิจสาขาต่างๆ ให้เป็น
 ไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และ
 เป็นธรรมต่อประชาชนผู้บริโภค

(5) พิจารณาการบังคับใช้กฎหมาย
 ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติ
 มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ
 รวมทั้งกฎหมายที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการ
 แปรรูปรัฐวิสาหกิจ

11. คณะกรรมการการมีส่วนร่วม
 ของประชาชน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
 พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
 ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

(3) ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

(4) พิจารณาศึกษารูปแบบ และกลไกที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการภาครัฐ

(5) ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริม

และสนับสนุนการรวมตัวของชุมชน เพื่อ
ปกป้องประโยชน์สาธารณะของชุมชนของตน
รวมทั้งการแสดงประชามติ เวทีสาธารณะ
และการประชาพิจารณ์

(6) พิจารณาศึกษาการสร้างเครือข่าย
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้
ประชาชนได้รับบริการข้อมูลข่าวสารอย่าง
กว้างขวาง รวดเร็วและเท่าเทียมกัน

(7) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย
ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติก
มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน

12. คณะกรรมการการยุติธรรม
และสิทธิมนุษยชน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับด้านการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

(4) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการบริหารงานยุติธรรม และกระบวนการยุติธรรม เพื่อรักษาความเป็นธรรมในสังคม และป้องกันการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน

(5) ติดตามนโยบายด้านการส่งเสริมความร่วมมือ และการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

(6) ติดตามตรวจสอบการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

(7) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทราบถึงหน้าที่ของชนชาวไทย ตลอดจนการสร้างแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ

(8) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

13. คณะกรรมการการแรงงานและสวัสดิการสังคม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับด้านการแรงงานและสวัสดิการ
สังคมตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับการแรงงานและสวัสดิการสังคม

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ
ติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยว
กับการบริหารแรงงานและแรงงานสัมพันธ์
การจัดหางาน สวัสดิการแรงงาน การพัฒนา
ฝีมือแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน การ
ประกันสังคม และการสวัสดิการสังคม
ต่าง ๆ

(4) พิจารณาศึกษาปัญหาแรงงาน
ไทยในประเทศและต่างประเทศ แรงงาน

ต่างชาติ การนำแรงงานภาคการเกษตรเข้าสู่ระบบประกันสังคม รวมทั้งการคุ้มครองแรงงานในส่วนผู้รับงานไปทำที่บ้าน

(5) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริม การพัฒนาทักษะ และฝีมือแรงงาน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของวิสาหกิจในแต่ละชุมชนได้อย่างเหมาะสม

(6) พิจารณาการส่งเสริมมาตรการด้านการประกันสังคม และการขยายขอบข่ายการให้สวัสดิการแรงงาน

(7) พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการสวัสดิการสังคม ดูแลฟื้นฟูและพัฒนาผู้ด้อยโอกาสในสังคม กลุ่มบุคคลผู้มีปัญหาพิเศษ การคุ้มครองผู้บริโภค การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ยากไร้และผู้สูงอายุ

(8) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย

ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่เกี่ยวข้องกับภาระงานและสวัสดิการสังคม

14. คณะกรรมการการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงานตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการ

พลังงาน

(4) ติดตามนโยบายและการส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อสนับสนุนการผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ตลอดจนแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

(5) พิจารณาส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสำหรับการบริหารสมัยใหม่และจัดการ

(6) พิจารณาส่งเสริมการใช้พลังงานแบบผสมผสาน การจัดหาและการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

(7) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน

15. คณะกรรมการการศึกษา
ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและ
วัฒนธรรม ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา ศิลปะและ
วัฒนธรรม

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ
ติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่างๆ เกี่ยว
กับการจัดการดำเนินการ และให้บริการทาง
การศึกษาสำหรับประชาชน ทั้งการศึกษาใน
ระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา
ตามอัธยาศัย

(4) พิจารณาศึกษาและติดตามผล การดำเนินการตามนโยบายการปฏิรูประบบ และโครงสร้างทางการศึกษา การเป็นอิสระ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การมีส่วนร่วม ของเอกชน ตลอดจนการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

(5) พิจารณาศึกษาและติดตามผล การดำเนินการตามนโยบายด้านการสนับสนุน การค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เพื่อ การพัฒนาประเทศ การพัฒนาวิชาชีพครู ตลอดจนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(6) พิจารณาศึกษาการทำนุบำรุง ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ การเชิดชูรักษา และส่งเสริมวัฒนธรรมอันดี งามของไทย ตลอดจนศิลปวิทยาการอันเป็น

สมบัติ วัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งการ
เผยแพร่วัฒนธรรมไทย

(7) พิจารณาศึกษาการปฏิรูประบบ
และโครงสร้างทางการศึกษา การเป็นอิสระ
ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ตลอดจน
การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา

(8) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย
ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติก
มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสนา
ศิลปะและวัฒนธรรม

16. คณะกรรมการการเศรษฐกิจ
การพาณิชย์และอุตสาหกรรม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์ และ

การอุตสาหกรรมตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม

(4) พิจารณาศึกษานโยบายด้านการค้าต่างประเทศ การพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าสินค้าและบริการในภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางการแสดงสินค้านี้อหว่างประเทศ

(5) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมให้ภาคเอกชนยกระดับความพร้อมในการเผชิญกับการแข่งขันเสรีในเวทีการค้าระหว่างประเทศ

(6) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการส่งเสริมธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดเล็กให้สามารถดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าบริการได้

(7) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก การพัฒนาอุตสาหกรรมภาคการเกษตร ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรม

(8) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติ

มิชอบที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจ
การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม

17. คณะกรรมการการสาธารณสุข
มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับด้านการสาธารณสุขตามที่
วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับด้านการสาธารณสุข

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และ
ติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยว
กับการแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทย
การสาธารณสุข การส่งเสริมและพัฒนา
สุขภาพอนามัย การควบคุมอาหารและยา
รวมทั้งสิ่งที้อาจเป็นพิษหรือเป็นภัยแก่

สุขภาพอนามัย

(4) ติดตามการดำเนินการตามนโยบายด้านการปฏิรูประบบสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การคุ้มครองสุขภาพและการบำบัดรักษาโรค

(5) พิจารณาศึกษาการจัดระบบการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รวมทั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติด

(6) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข

18. คณะกรรมการกิจการสตรีเยาวชนและผู้สูงอายุ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่

เกี่ยวข้องกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

(4) ติดตามการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจการทางด้านสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ การคุ้มครองเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวที่พึงจะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ

(5) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ

19. คณะกรรมการกิจการองค์กร

อิสระ

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับกิจการองค์กรอิสระตามที่
วุฒิสภามอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับกิจการองค์กรอิสระ

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ
ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนิน
การบริหารจัดการขององค์กรอิสระตาม
รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น

(4) พิจารณารายงานผลการปฏิบัติ
งานขององค์กรอิสระที่เสนอต่อวุฒิสภา ทั้งนี้
เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณา
ของวุฒิสภา

(5) ติดตามแนวทางการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ โทรทัศน์และโทรคมนาคม รวมทั้งการกระจายคลื่นความถี่เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติและประชาชน

(6) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอิสระ

20. คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุมและติดตามมติของวุฒิสภา

มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาตรวจรายงานการประชุมของวุฒิสภา

(2) พิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับของวุฒิสภา

(3) ติดตามผลการปฏิบัติตามมติ

ของวุฒิสภา

(4) พิจารณาเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวข้อง
ตามที่วุฒิสภามอบหมาย

21. คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม

มีอำนาจหน้าที่กระทำการ
พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ
ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่
เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมตามที่วุฒิสภา
มอบหมาย

(2) พิจารณาเรื่องหรือกิจการอื่นใดที่
เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม

(3) ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ
ติดตามความเคลื่อนไหวกิจการต่าง ๆ เกี่ยว
กับการบริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟู
สิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการ

(4) พิจารณาศึกษานโยบายและ

การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหา บริหารจัดการ การอนุรักษ์และฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลาย ทางชีวภาพ

(5) พิจารณาศึกษาการกำหนด มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศและ มาตรการอย่างอื่นเพื่อการควบคุม ลด และ จัดมลพิษตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย”

(6) พิจารณาศึกษามาตรการในการ จัดการของเสีย อันตรายที่เกิดจากการใช้สาร เคมี สารพิษและวัตถุอันตราย อย่างมี ประสิทธิภาพ

(7) พิจารณาศึกษาอนุสัญญาและ ข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ การอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม

(8) ติดตามการบังคับใช้กฎหมาย
ต่าง ๆ และสอบสวนการทุจริตและประพฤต
มิชอบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

**ประมวลจริยธรรมของสมาชิก
วุฒิสภาและกรรมการ
พ.ศ. 2545**

หน้าว่าง

**ประมวลจริยธรรมของสมาชิก
วุฒิสภาและกรรมการ
พ.ศ. 2545**

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 191 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และข้อ 161 ของ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 วุฒิสภาจึงตราประมวลจริยธรรมของสมาชิก วุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. 2545 ขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประมวลจริยธรรมนี้เรียกว่า “ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและ กรรมการ พ.ศ. 2545”

ข้อ 2 ประมวลจริยธรรมนี้ให้ใช้ บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในประมวลจริยธรรมนี้
 คำว่า

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกวุฒิสภา
 “กรรมการ” หมายถึง กรรมการ
 สามัญและกรรมการวิสามัญ ซึ่งวุฒิสภาตั้ง
 ขึ้น และหมายความรวมถึงอนุกรรมการที่
 คณะกรรมการตั้งขึ้นด้วย

“การประชุม” หมายถึง การประชุม
 วุฒิสภาและการประชุมคณะกรรมการ
 รวมทั้งการประชุมอื่นใดซึ่งเป็นหน้าที่ของ
 สมาชิกและกรรมการ

ข้อ 4 ให้ประธานวุฒิสภารักษาการ
 ตามประมวลจริยธรรมนี้

หมวด 1**จริยธรรม****ส่วนที่ 1****อุดมคติของสมาชิกและกรรมการ**

ข้อ 5 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และ
พระมหากษัตริย์ ทั้งสนับสนุนการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ 6 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ
ตามและรักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย

ข้อ 7 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อ

ประเทศชาติและประชาชนอย่างเต็มความสามารถ ด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

ข้อ 8 สมาชิกจักต้องวางตัวเป็นกลางในทางการเมือง

ส่วนที่ 2

การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกและ กรรมการ

ข้อ 9 สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เทียงธรรม มีความเป็นอิสระและดำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่คณะ เพื่อรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของวุฒิสภา

ข้อ 10 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องเคารพและปฏิบัติตามข้อบังคับและ
 มติของที่ประชุมโดยเคร่งครัด

ข้อ 11 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องรักษาความลับในการประชุมที่กระทำ
 เป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือ
 ในทางใด เว้นแต่เป็นการต้องปฏิบัติหน้าที่
 ตามกฎหมายหรือข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา

ข้อ 12 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องให้เกียรติและเคารพสิทธิเสรีภาพส่วน
 บุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจา
 อันไม่สุภาพ ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด
 หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปรายแสดง
 ความเห็นในที่ประชุมวุฒิสภา ที่ประชุมคณะ
 กรรมการ หรือที่อื่นใด

ข้อ 13 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องไม่ก้าวก่ายการปฏิบัติหน้าที่ของ

สมาชิกและกรรมการอื่น

ข้อ 14 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม

ข้อ 15 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องไม่บิดเบือนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ผู้อื่น
หรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อประโยชน์
ส่วนตัวหรือบุคคลอื่นใด

ส่วนที่ 3

จริยธรรมต่อประชาชน

ข้อ 16 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องประพฤติและปฏิบัติตนเพื่อให้เป็นที่
เชื่อถือศรัทธาและเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่
ประชาชน

ข้อ 17 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องรับเรื่องร้องทุกข์ รับฟังความคิดเห็น
 และข้อเสนอแนะของประชาชน ทั้งต้อง
 ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค
 เท่าเทียมกัน

ส่วนที่ 4

จริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน

ข้อ 18 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษา
 ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมอัน
 ดีงามของชาติ รวมทั้งการรักษาเอกลักษณ์
 ของความเป็นไทย

ข้อ 19 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามข้อบังคับ

การประชุมวุฒิสภา ให้เกียรติและเคารพต่อ
สถานที่และบริเวณรัฐสภาตลอดจนในที่ประชุม

ข้อ 20 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่าง
เคร่งครัดอยู่ในกรอบของศีลธรรมและจริยธรรม

ข้อ 21 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องไม่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ ดำเนิน
ธุรกิจหรือกระทำกิจการใดอันเป็นการ
เสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิก
หรือกรรมการ

ข้อ 22 สมาชิกและกรรมการ
จักต้องละเว้นการคบหาสมาคมหรือให้การ
สนับสนุนบุคคลซึ่งมีความประพฤติหรือมีชื่อ
เสียงในทางเสื่อมเสีย ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย
หรือผู้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันอาจ
กระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์
ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ

ข้อ 23 สมาชิกและกรรมการ
 พึงระมัดระวังการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติ
 หน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญประจำตัวสมาชิกวุฒิสภา
 ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกวุฒิสภา ที่ปรึกษา
 ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการ
 ประจำคณะกรรมาธิการ หรือบุคคลใกล้ชิด
 อื่นใด มิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นที่
 เสื่อมเสียแก่สมาชิก กรรมาธิการ และวุฒิสภา

ข้อ 24 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องไม่เรียก รับ หรือยอมรับของขวัญ
 ของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่น
 เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อันอาจจะเกิดขึ้นจาก
 การปฏิบัติหน้าที่ของตนและจะต้องดูแลให้คู่
 สมรส บุคคลในครอบครัว และผู้ใกล้ชิด
 ปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

หมวด 2

การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม

ข้อ 25 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา” ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

(1) ประธานวุฒิสภาเป็นประธานคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา

(2) รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และรองประธานวุฒิสภา คนที่สอง เป็นรองประธานคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และคนที่สอง โดยตำแหน่ง ตามลำดับ

(3) กรรมการจริยธรรมวุฒิสภาอีกสิบสองคน ซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภา

ในการเลือกกรรมการจริยธรรม
วุฒิสภาตาม (3) ให้สมาชิกเลือกกันเอง
โดยการเขียนชื่อสมาชิกผู้ซึ่งตนประสงค์จะ
เลือกลงบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่
จัดให้ จำนวนไม่เกินสิบสองคน และให้
สมาชิกผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดสิบสองคน เป็นผู้
ได้รับการเลือกเป็นกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
แต่หากจำนวนที่จะครบสิบสองคนมีคะแนน
เท่ากัน ให้สมาชิกลงคะแนนเลือกผู้ที่ได้รับ
คะแนนที่เท่ากันอีกต่อเนื่องกันไปจนครบ
จำนวนสิบสองคน

ให้คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
เลือกกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาคนหนึ่งเป็น
เลขานุการ

ข้อ 26 กรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
  - (2) ลาออก
  - (3) ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา
  - (4) อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง
  - (5) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรและมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภาทราบ
  - (6) ถูกลงโทษตามข้อ 29
  - (7) วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา
- ข้อ 27 คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับให้มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมนี้อย่าง

เคร่งครัด และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
เที่ยงธรรม

หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำเสนอ
เรื่องเข้าสู่การพิจารณาและวิธีพิจารณาของ
คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา ให้เป็นไป
ตามระเบียบที่คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
กำหนดและต้องได้รับความเห็นชอบจาก
วุฒิสภา

ข้อ 28 วิธีพิจารณาของคณะ
กรรมการจริยธรรมวุฒิสภาอย่างน้อยต้องมี
๓ ประเด็นสำคัญในการให้โอกาสคู่กรณีรับทราบ
การพิจารณา การแสดงพยานหลักฐานและ
ความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัย การให้
สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
พร้อมขอสำเนาเอกสาร และการเปิดโอกาส
ให้มีการคัดค้านกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา

ข้อ 29 ในกรณีที่คณะกรรมการ
จริยธรรมวุฒิสภาเห็นว่า มีหลักฐานที่ชัดเจน
น่าเชื่อถือ และที่ประชุมคณะกรรมการ
จริยธรรมวุฒิสภาพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิก
หรือกรรมการผู้ใดฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม
ข้อใด ให้คณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา
มีอำนาจที่จะพิจารณาลงโทษสมาชิกหรือ
กรรมการผู้นั้น โดยการตัดเดือน ดำเนิน
หรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจริยธรรม
วุฒิสภาตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียง
ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนกรรมการ
จริยธรรมวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจริยธรรม
วุฒิสภาถือเป็นที่สุด และให้รายงานต่อ
วุฒิสภาเพื่อทราบ

ข้อ 30 สมาชิกและกรรมการ
 จักต้องปฏิบัติตนให้เป็นไปตามประมวล
 จริยธรรมนี้และเคารพต่อมติหรือคำวินิจฉัย
 ของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา

ประกาศ ณ วันที่ 21 มีนาคม
 พุทธศักราช 2545

(ลงชื่อ) พลตรี มนูญกฤต รูปขจร
 (มนูญกฤต รูปขจร)
 ประธานวุฒิสภา

ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป
 เล่ม 119 ตอนพิเศษ 32 ง
 วันที่ 4 เมษายน 2545

จัดทำโดย
ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา กองการประชาสัมพันธ์
พิมพ์ที่ กองการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร